

Alaikäisten nuorten vastikkeelliset seksuaaliset teot -ilmiön tunnettuus sosiaalialan ammattilaisten keskuudessa

Sonja Konu & Janina Sandén

Laurea-ammattikorkeakoulu

Alaikäisten nuorten vastikkeelliset seksuaaliset teot -ilmiön tunnettuus sosiaalialan ammattilaisten keskuudessa

Sonja Konu & Janina Sandén
Sosionomi AMK
Opinnäytetyö
Toukokuu, 2024

Sonja Konu, Janina Sandén

Alaikäisten nuorten vastikkeelliset seksuaaliset teot -ilmiön tunnettuus sosiaalialan ammattilaisten keskuudessa.

Vuosi

2024

Sivumäärä

76

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa alaikäisten nuorten vastikkeellisten seksuaalisten tekojen ilmiön tunnettuutta sosiaalialan ammattilaisten keskuudessa. Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa tietoa ilmiön tunnettuudesta sekä selvittää ammattilaisten lisätiedon tarvetta ilmiön osalta. Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys ja käsitteistö koostuu seksuaaliväkivallasta, sen eri muodoista ja vaikutuksista sekä aiemmista tutkimuksista vastikkeellisen seksin teemassa. Alaikäisten nuorten vastikkeellisten seksuaalisten tekojen sekä vastikkeellisen seksin käsitteillä viitataan tutkimuksessa sellaiseen seksuaaliväkivallan muotoon, jossa seksiä tai seksuaalisia tekoja vastaan tarjotaan rahaa, materiaa tai aineettomia vastikkeita. Seksuaaliset teot voivat tapahtua myös verkkovälitteisesti. Opinnäytetyön toimeksiantajana toimi Exit ry.

Opinnäytetyö toteutettiin määrällisenä tutkimuksena. Tutkimuksen kyselylomaketta jaettiin Exit ry:n ja Loisto settlementti ry:n omissa verkostoissa sekä sosiaalisessa mediassa. Kyselyyn vastasi 112 sosiaalialan ammattilaista. Aineiston analysointiin käytettiin sekä määrällisiä, että laadullisia tutkimusmenetelmiä. Määrällisen aineiston analysointiin hyödynnettiin SPSS-tilasto-ohjelmaa, ristiintaulukointia sekä korrelaatiokerrointa. Laadullista aineistoa analysoitiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä.

Tuloksista nousi esiin, että suurin osa vastaajista oli kohdannut alaikäisten nuorten vastikkeellisten seksuaalisten tekojen ilmiötä jossain vaiheessa työuraansa. Erityisesti ilmiötä oli kohdattu lastensuojelun työkentällä ja tämän lisäksi esimerkiksi oppilas- ja opiskeluhuollossa. Ilmiötä kohdanneet vastaajat raportoivat ilmiöön osallisena olevan nuoren olleen useimmiten tyttö. Yleisimmiksi seksuaalisiksi teoiksi vastaajat raportoivat fyysiset seksuaaliset teot sekä kuvien ja videoiden jakamisen ja saaduksi vastikkeeksi päihteet ja rahan. Ristiintaulukoinnit osoittivat, että mitä laajempi koulutus ja työkokemus vastaajilla oli, sitä paremmin ilmiön käsite oli ennalta tuttu. Ilmiöstä kaivattiin kuitenkin lisätietoa, eritoten puheeksiottamisen mal- leja sekä koulutuksia.

Jatkotutkimusaiheeksi opinnäytetyöstä nousi tarve tutkimukselle verkkovälitteisyyden, groomingin ja vastikkeellisten seksuaalisten tekojen välisestä yhteydestä suhteessa nuorten kohonneisiin seksuaaliväkivallan kokemuksiin. Lisäksi pakolliset opinnot seksuaaliväkivallan ja groomingin teemoista sosiaalialoilla voisivat lisätä myöhemmin työelämässä ymmärrystä sekä varhaisen tunnistamisen taitoa, joka taas madaltaisi puheeksiottamisen kynnystä asiakaskoh- taamisissa ilmiön osalta.

Asiasanat: seksuaaliväkivalta, vastikkeelliset seksuaaliset teot, kaupallinen seksuaalinen hy- väksikäyttö

Sonja Konu, Janina Sandén

Underage Adolescents' Transactional sexual activities: Awareness of the Phenomenon Among Social Welfare Professionals

Year

2024

Pages

76

The objective of this Bachelor's thesis was to research the understanding of underage adolescent transactional sex phenomenon by different social sector employees. The aim of this quantitative thesis was to study the awareness of the phenomenon and to find out what kind of additional information the social welfare sector employees need from adolescent compensational sex phenomenon. The theoretical background of the thesis consisted of the elements of sexual violence in its different forms and previous studies related to the phenomenon. In the thesis, the term underage adolescent transactional sex and sexual activities refers to a form of sexual violence where material or immaterial compensation is offered in return of sexual acts directly or online. The commissioner of the thesis was Exit ry.

Internet questionnaires were sent out via the Exit Association and Loisto Settlement Organizations within their respective networks. In addition, social media were utilised and a total of 112 responses were received. The questionnaire was analyzed with SPSS- statistical program using quantitative methods such as correlation coefficient and cross-tabulation. Also, qualitative content analysis was utilised.

The results of the survey showed that most of the respondents were familiar with the phenomenon. The phenomenon was most well-known with child protection and welfare employees, but also for example student welfare employees had encountered the phenomenon. The phenomenon was reported to be most common among girls. The respondents also reported that the form of sexual acts was usually physical acts or sharing photographs and videos and compensation of these acts were substances or money. Correlation coefficient showed that the phenomenon was more familiar with social sector employees who had broader education and longer work experience. Additional information such as trainings and bringing up one's worries of the phenomenon were still needed according to the respondents.

The research on the connection between grooming and transactional sex in relation to young people's increased experiences of sexual violence emerged as a further research topic from the thesis. Also, compulsory studies for sexual violence and grooming phenomena in social sector education could add understanding and ability to bring up the topic in later worklife. The enhancement of understanding and the ability to address the topic could facilitate discussion in later professional life regarding the phenomenon.

Keywords: sexual violence, transactional sexual activities, commercial sexual exploitation

Sisällys

1	Johdanto.....	3
2	Toimeksiantaja: Exit ry.....	4
2.1	Nuorten Exit toimintamuotona.....	4
2.2	Nuorten Exit ja yhteistyö ammattilaisten kanssa.....	5
3	Seksuaaliväkivalta ja sen eri muodot.....	6
3.1	Seksuaaliväkivalta.....	6
3.2	Vastikkeelliset seksuaaliset teot.....	8
3.3	Kaupallinen seksuaalinen hyväksikäyttö.....	10
4	Aiempi tutkimustieto ilmiöstä.....	10
4.1	Aiempia tutkimuksia eri maista.....	11
4.2	Riskitekijöitä ja lieveilmiöitä.....	13
4.3	Verkkovälitteisyys.....	16
4.4	Vastikkeen muoto.....	17
4.5	Haavoittuvassa asemassa olevat nuoret.....	18
4.6	Ilmiön vaikutukset yksilöön.....	19
4.7	Ilmiön vaikutukset yhteiskuntaan.....	21
5	Tutkimuksen tavoitteet.....	22
6	Tutkimuksen toteutus.....	23
6.1	Määrällinen tutkimus.....	23
6.2	Otanta.....	24
6.3	Aineiston hankinta ja hallinta.....	24
6.4	Kyselylomake ja saatekirje.....	25
6.5	Määrällisen aineiston analysointi.....	26
6.6	Aineistolähtöinen sisällönanalyysi.....	28
7	Tutkimustulokset.....	29
7.1	Taustamuuttujat.....	29
7.2	Ilmiön tunnettuus sosiaalialan ammattilaisten keskuudessa.....	31
7.2.1	Ristiintaulukointi ilmiön tunnettuudesta.....	31
7.2.2	Korrelaatiokerroin ilmiön tunnettuudesta.....	33
7.3	Missä sosiaalialan työympäristöissä ilmiötä kohdataan?.....	34
7.4	Mitä tietoa ammattilaiset ovat ilmiöstä nuorelta saaneet?.....	36
7.5	Mitä lisätietoa sosiaalialan ammattilaiset kaipaavat ilmiöstä.....	39
8	Johtopäätökset.....	40
8.1	Tulosten vertailu aiemmin tutkittuun tietoon.....	40
8.2	Tulosten ristiintaulukointi ja korrelaatiokerroin.....	41
9	Eettisyys ja luotettavuus tutkimuksessa.....	42

9.1	Hyvä tieteellinen käytäntö.....	42
9.2	Tutkimusluvut, suostumus ja tietosuoja	43
9.3	Tutkimuksen luotettavuus	44
9.4	Kokonaisluotettavuus	45
10	Pohdinta	46
10.1	Reflektio tutkimusprosessista	46
10.2	Jatkotutkimusideat	47
	Lähteet.....	51
	Kuviot	56
	Liitteet	57

1 Johdanto

Vuoden 2024 alussa Keskisuomalainen-sanomalehti julkaisi selvityksen, jossa tutkittiin vuosina 2022-2023 alaikäisiin kohdistuneita grooming-rikoksia ja niistä annettuja tuomioita sekä sitä, miten tuntemattomat aikuiset lähestyvät lapsia ja nuoria viestintäsovelluksissa ja verkossa. Jutussa nostettiin esiin kaksi pääryhmää seksuaalirikosten osalta; joko aikuinen tekijä houkuttelee vain verkkovälitteisesti alaikäisen uhrin jakamaan itsestään seksuaalissävytteisiä viestejä ja kuvia tai tekijä tapaa uhrin kasvotusten ja tilanne on sisältänyt fyysistä kajoamista. (Peltoniemi 2024.) Toinen uutisointi aiheesta sivuten on Keskisuomalainen -lehden ”Hatkassa olleet 13- ja 14-vuotiaat tytöt joutuivat seksuaalirikosten uhreiksi Keski-Suomessa - lakiuudistus viireillä”. Uutisessa avataan itse tapahtuman lisäksi Sosiaali- ja terveysministeriön käynnistämää valmistelutyötä liittyen lastensuojelulainsäädännön uudistamiseen. Lakiuudistuksen tavoitteena on parantaa viranomaisten mahdollisuuksia löytää ja palauttaa sijaishuollosta karannut nuori. (Paananen 2024.)

Nämä uutisoinnit kertovat osaltaan lasten ja nuorten kokeman seksuaaliväkivallan eri muodoista ja laajemmin myös tarpeista, joita yhteiskunnallisesti olisi tehtävä parantaaksemme nuorten kokeman seksuaaliväkivallan tunnistamiseen ja ennaltaehkäisyyn tarvittavia keinoja. Sosiaaliala on tässä merkittävässä roolissa, siksi olisi tärkeää selvittää mitä keinoja sosiaalialalla nuorten kanssa työtä tekeillä ammattilaisilla on käytössään kohdatessaan seksuaaliväkivaltaa kokenut lapsi tai nuori.

Tässä opinnäytetyössä keskitymme yhteen seksuaaliväkivallan muodoista: alaikäisten nuorten vastikkeellisiin seksuaalisiin tekoihin ilmiönä sekä sen tunnettuuteen sosiaalialalla. Missä sosiaalialojen työkentillä ilmiötä kohdataan ja mitä siitä tiedetään? Tavoitteena on tuoda esiin sosiaalialojen ammattilaisten tarpeita liittyen ilmiön puheeksiottamiseen ja ymmärtämiseen. Tämän opinnäytetyön alkuperäinen idea ja kiinnostus syntyi lastensuojelun sijaishuollon työssä kohdatuista asioista koskien tutkimaamme ilmiötä ja sen tunnettuutta sosiaalialalla. Itse opinnäytetyön suunnitteluvaihe käynnistyi jo vuoden 2023 puolella ja yhteistyökumppaniksi saatu Exit ry onkin merkittävällä tavalla juuri oikea taho toimimaan opinnäytetyöemme tilaajana. Aiheena alaikäisten nuorten vastikkeelliset seksuaaliset teot on haastava, erityisesti ilmiöstä saatavilla olevan tutkimustiedon vähyyden vuoksi. Tämä lisäsi osaltaan kiinnostusta ilmiön ympäriltä.

Käytämme tässä tutkimuksessa käsitteitä vastikkeellinen seksi ja vastikkeelliset seksuaaliset teot toistensa synonyymeinä. Vastikkeelliset seksuaaliset teot pitävät sisällään muutkin, kuin fyysisessä kanssakäymisessä tapahtuvat teot, samalla kuitenkin esimerkiksi verkkovälitteisesti tapahtuvat teot vastiketta vastaan voivat olla vastikkeellista seksiä.

Vastikkeellisen seksin ja vastikkeellisten seksuaalisten tekojen ilmiötä on tutkittu verrattain vähän. Ilmiö on kuitenkin noussut viime vuosina esille yhteiskunnallisessa ja ammatillisessa keskustelussa. Viimeisinä muutamana vuotena ilmiön osalta tai siihen viitaten on Suomessa kuitenkin julkaistu muun muassa Marja Katiskon ja Elina Laineen (2023) ”Selvitys vastikkeellisesta seksistä selviytymiskeinon” sekä Outi Kekkosen ja lapsiasiavaltuutettu Elina Pekkarisen (2024) analyysi sijaishuollosta luvattomasti poistuneiden nuorten kyselytutkimuksesta. Esimerkiksi Kekkosen ja Pekkarisen (2024, 34) analyysissa syvennyttään haavoittaviin ilmiöihin, kuten seksuaaliväkivallan yleisyyteen sijaishuollosta karanneiden nuorten keskuudessa. Kyselytutkimukseen pohjautuvan analyysin perusteella lähes joka kolmannes vastanneista tytöistä oli joutunut raiskauksen uhriksi ja joka viides oli saanut korvausta jonkinlaisesta seksuaalisesta teosta karkumatkan aikana. Katiskon ja Laineen (2023, 7) selvityksessä tuodaan esiin vastikkeelliseen seksiin päättymisen taustoja, joissa korostuu niin rakenteelliset ongelmat yhteiskunnassa kuin myös yksilöiden monisyiset tilanteet, joita ei voida määrittää suorien syy - seuraussuhteiden kautta.

2 Toimeksiantaja: Exit ry.

Exit ry, aiemmalta nimeltään Exit - pois prostituutiosta ry, on perustettu vuonna 2008 ja toiminut nykyisellä nimellä vuodesta 2023. Exit ry tuottaa tukipalveluita seksuaaliväkivaltaa kohdanneille nuorille ja aikuisille ja tekee ennaltaehkäisevää työtä kouluttamisen, tiedottamisen sekä vaikuttamistyön kautta seksuaaliväkivallan teemassa. Yhdistys toimii sosiaali-, kasvatusta ja terveysalan kentällä. Yhdistyksen isoimpana toimintamuotona on Nuorten Exit, jonka tarkoituksena on ennaltaehkäistä ja antaa tukea nuorille ja nuorille aikuisille, joilla on seksuaaliväkivaltaan liittyviä kokemuksia. Nuorten Exit on ollut yhdistyksen toimintamuotona vuodesta 2010. Nuorten Exit -toimintaa rahoittaa sosiaali- ja terveysministeriö Veikkauksen tuotoilla. Arvot, joihin Exit ry on toiminnassaan sitoutunut ovat: feminismi, rohkeus, seksuaalinen itsemääräämisoikeus, osallisuus ja vastuullisuus. Exit ry:n arvojen ja toiminnan taustalla on ajatus sukupuoli- ja kulttuurisensitiivisyydestä. Yhdistyksen mukaan sekä sukupuoli- että kulttuurisensitiivinen työote vaativat niin työyhteisön kuin omienkin työtapojen ja käytetyn kielen kriittistä tarkastelua sekä päivittämistä. (Exit ry 2024a; Exit ry 2024b; Exit ry 2024c.)

2.1 Nuorten Exit toimintamuotona

Nuorten Exit tarjoaa 13-29-vuotiaille nuorille ja nuorille aikuisille tietoa seksuaalisesta itsemääräämisoikeudesta, omista rajoista sekä antaa tukea seksuaaliväkivallan ja häirinnän tilanteissa. (Nuorten Exit 2024a.) Nuorten parissa yhdistyksessä tehdään kohtaavaa asiakastyötä, ryhmätoimintaa, tapahtumia, sekä ennaltaehkäisevä verkkotyötä (Exit - pois prostituutiosta ry 2023, 3-6).

Asiakastyössä Nuorten Exit tarjoaa keskusteluapua, palveluohjausta sekä neuvontaa. Yhtenä tukimuotona on esimerkiksi ajanvarauksella toteutettavat lyhyet 1-5 kerran verkkovälitteiset teams-tapaamiset, joissa nuoren, nuoren vanhemman tai muun läheisen on mahdollista keskustella koulutetun ammattilaisen kanssa seksuaaliväkivallan, omien rajojen, seurustelun ja esimerkiksi vastikkeellisen seksin teemoista. Lisäksi yhdistyksen verkkosivuilta löytyy Kysy & Lue -palsta, johon on mahdollista jättää nimettömiä kysymyksiä verkkosivujen chat-botin kautta. Asiakastyön työskentely Nuorten Exitillä on luonteeltaan nuoren tilannetta vakauttavaa, ja tarpeen vaatiessa nuorta ohjataan kasvokkaisen avun piiriin. (Exit - pois prostituutiosta ry 2023, 6; Nuorten Exit 2024b.)

Kohtaava työtä, ryhmätoimintaa sekä tapahtumiin liittyvää työtä Nuorten Exitillä tehdään muun muassa vierailuina kouluihin ja nuorisotiloihin, työpajoja toteuttamalla, pitämällä luentoja sekä osallistumalla erilaisiin nuorille suunnattuihin tapahtumiin. Kohtaavan työn tavoitteena yhdistyksellä on vahvistaa nuorten tietoisuutta omista rajoista, ehkäistä seksuaalista kaltoinkohtelua, vahvistaa seksuaalista itsemääräämisoikeutta sekä antaa nuorille lisää tietoa seksuaalisen kaltoinkohtelun muodoista ja nuorille suunnatuista tukimahdollisuuksista. (Exit - pois prostituutiosta ry 2023, 3-4.)

Ennaltaehkäisevässä verkkotyössä yhdistyksen tavoitteena on tuottaa verkkoon voimavarakeskeistä sekä seksuaalista itsemääräämisoikeutta vahvistavaa sisältöä. Sisällön avulla pyritään madaltamaan nuorten kynnystä hakeutua tuen- ja avunpiiriin. Sisältöä tuotetaan verkkoon kuukausittain eri teemoilla. Sisällön alustoina toimivat verkkosivujen lisäksi sosiaalisen median sovellukset: Instagram ja TikTok. (Exit - pois prostituutiosta ry 2023, 4.)

2.2 Nuorten Exit ja yhteistyö ammattilaisten kanssa

Ammattilaisille suunnatussa toiminnassa Nuorten Exit järjestää erilaisia koulutuksia, konsultaatioita ja vierailuita (Nuorten Exit 2024c). Nuorten Exitin ammattilaisille suunnatut koulutukset perustuvat tutkittuun tietoon, kokemukseen sekä yhteistyöverkossa jaettuun asiantuntijuuteen (Exit - pois prostituutiosta ry 2023, 7). Koulutukset sopivat erittäin hyvin esimerkiksi lastensuojelussa, nuorisotyössä ja oppilashuollossa työskenteleville. Koulutuksissa on mahdollisuus paneutua erilaisiin teemoihin ja sisällöt räätälöidään aina tarpeiden mukaan (Nuorten Exit 2024d.)

Nuorten Exitin verkkosivuilla on myös julkaistu paljon materiaaleja, jotka ovat hyödyksi jokaiselle nuorten kanssa työskentelevälle ammattilaiselle. Jokaisella ammattilaisella on omassa työssään mahdollisuus nuoriin kohdistuvan seksuaaliväkivallan ennaltaehkäisyyn sekä tukea nuorten omien rajojen pohdintaa. Materiaalipankista löytyy toimintaohjeita ja tietoja nuorten seksuaalisesta kaltoinkohtelusta, seksuaaliväkivallasta, puheeksi ottamisesta ja esimerkiksi groomingista. (Nuorten Exit 2024e.)

3 Seksuaaliväkivalta ja sen eri muodot

Tietoperustan käsitteistä etenkin seksuaaliväkivalta on teemaltaan hyvin laaja, joten kyseistä aihetta on pyritty rajaamaan tutkimuksen kannalta oleellisen kohderyhmän eli alaikäisten kohtaaman seksuaaliväkivallan tunnusmerkistöön ja siihen liittyvään tutkimukseen. Kaikkia tietoperustan osa-alueita käsitellään kuitenkin myös yleisellä tasolla, pois lukien kaupallinen seksuaalinen hyväksikäyttö, tämän ollessa oma terminsä alaikäisten kaupallisen seksuaalisen hyväksikäytön kokemuksille. Tietoperustan käsitteistöissä käsitellään seksuaaliväkivaltaa ja sen eri muotoja, joten termistöä on pyritty avaamaan myös näiden erityispiirteistön kautta.

Vastikkeellisen seksin ilmiöstä puhuttaessa terminologiaan tulee Bjørnnes & Jenssen (2019, 64) mukaan kiinnittää huomioita. Tanskassa on todettu, että terminologian tietoisuuden tärkeys tulee kasvamaan nuorten parissa työskentelevien keskuudessa. Tähän liittyen myös Ruotsin kontekstissa Abelsson ja Hulusjö väittävät, että sillä kuinka nuoret määrittelevät omia kokemuksiaan on paljon myös vaikutusta siihen, kuinka he vastaavat tutkimuksissa esitettyihin kysymyksiin (Abelsson & Hulusjö 2018, Holmströmin 2019, 24 mukaan).

Seikkula (2019, 94-95) toteaa myös ammattilaisille tehtyjen haastatteluiden perusteella, että ilmiötä ja sen kanssa käytävää keskustelua tulisi lähestyä erittäin sensitiivisesti sekä yhdistämättä vastikkeellista seksiä julkisessa keskustelussa nuorten tekemäksi ”seksityöksi”. Parempi keino ilmiön lähestymiseen olisi löytää oikea terminologia ja määritelmä, joka ei aiheuttaisi stigmaa nuorille, jotka ovat olleet osana vastikkeellisen seksin ilmiötä.

Käsitteistössä pysyminen ja yhdenlaisen termin käyttäminen onkin hyvin vaikeaa, eri yhteyksissä ja tilanteissa käytetään erilaisia termejä. Ehkä tärkein muistisääntö onkin: lasten ja nuorten kanssa työskentelevien tulisi suosia lasten ja nuorten oikeuksia kunnioittavaa käsitteistöä ja käyttää termiä lapseen kohdistuva seksuaaliväkivalta (Tasa 2020, 30-32). Lainsäädännössä ja rikosoikeudellisessa kontekstissa käytettiin ennen vuoden 2023 rikoslain uudistusta termiä lapseen kohdistuva seksuaalinen hyväksikäyttö eri vakavuusasteineen. Lakimuutoksen myötä alle 16-vuotiaan kanssa sukupuoliyhteydessä ollut aikuinen syyllistyy nyt perusmuotoiseen tai törkeään lapsenraiskaukseen (Oikeusministeriö 2024). Kuitenkin puhekielessä ja arjen kontekstissa kaikki alaikäiseen kohdistuva seksuaalinen toiminta tai sen yritys on lapseen kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa (Tasa 2020, 30-32).

3.1 Seksuaaliväkivalta

Seksuaaliväkivalta on kattokäsite, jolla kuvataan niin laissa määriteltyjä seksuaalirikoksia, kuin myös kaikkia niitä henkisiä tai fyysisiä tekoja, joilla loukataan tahallisesti toisen ihmisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta (Nuorten Exit 2024f). Seksuaaliväkivalta voi ilmetä monin eri muodoin sekä fyysisellä että henkisellä tasolla. Seksuaaliväkivalta on vallan- ja voimankäytön muoto, eikä tähän liity väkivallan kohteen näkökulmasta seksuaalisia tekoja tai

kokemusta (THL 2023a). Jokaisella ihmisellä on seksuaalinen itsemääräämisoikeus eli jokainen saa päättää itse omasta kehostaan ja seksuaalisuudestaan. Puhekielessä seksuaalisella itsemääräämisoikeudella tarkoitetaan yleensä myös omia rajoja. Jos henkilö kokee, että näitä omia rajoja on rikottu, on hänellä oikeus saada kokemuksiinsa apua ja tukea. Seksuaaliväkivalta tai kokemus seksuaaliväkivallasta ei aina välttämättä täytä rikoksen tunnusmerkistöä, kokemus rajojen rikkomisesta voi olla hyvin yksilöllinen. Tärkeää on kuitenkin hahmottaa, että hyvin usein kyseessä on kuitenkin rikos. (Nuorten Exit 2024f.)

Seksuaaliväkivallan käsitteen ohella on syytä muistaa myös seksuaalisen häirinnän termi. Seksuaalinen häirintä tarkoittaa sellaisia tekoja tai puheita, jotka häirinnän kohteeksi joutunut kokee häiritseväksi, ja jotka traumatisoivat sekä aiheuttavat kohteelleen turvattomuuden tunteita. Nämä teot ja puheet eivät yleensä täytä rikoksen tunnusmerkistöä, mutta ovat omiaan aiheuttamaan uhrille pelkoa ja häpeää. Verkkovälitteisesti tapahtuvaa kuten sosiaalisessa mediassa tapahtuvaa häirintää ovat esimerkiksi halventava ja vihjaileva puhe, seksuaaliset eleet ja ilmeet. Myös webkameran tai muun vastaavan digitaalisen laitteen avulla tapahtuvat seksuaalissävytteiset nimittelyt ja pyynnöt kosketteluun ovat seksuaalista häirintää. (THL 2023b.)

Seksuaalirikoslainsäädäntö suojaa yksilön seksuaalista itsemääräämisoikeutta ja henkilökohdasta koskemattomuutta, sekä lasten kohdalla myös häiriötöntä kehitystä. Tammikuussa 2023 voimaan tullut uusi seksuaalirikoslainsäädäntö erottaa toisistaan 16 vuotta täyttäneisiin ja alle 16 vuotiaisiin kohdistuneet teot. Laissa isoimpana muutoksena on tullut suostumusperusteinen tulkinta, jossa 16 vuotta täyttäneiden osapuolten kohdalla olennaista on seksuaalisen kanssakäymisen vapaaehtoisuus (Piha 2023, 35-36). Laki ei aseta suostumusperustalle mitään erityisiä edellytyksiä kuten kirjallisen sopimuksen tekoa, suostumuksen voi ilmaista esimerkiksi aktiivisella osallistumisella seksuaaliseen kanssakäymiseen tai nimenomaisesti sanomalla ”kyllä” (Trejtnar 2023). Alle 16 -vuotiaiden kohdalla suojataan häiriötöntä kehitystä, joten lapsen tai alle 16-vuotiaan suhtautumisella (näennäisellä suostumisella) ei ole merkitystä seksuaalisen teon rangaistavuuteen aikuisen kohdalla (Piha 2023, 35-36).

Rikosoikeudellinen vastuu alkaa, kun henkilö täyttää 15 vuotta. Nuorten keskinäiset, seurustelusuhteissa tapahtuvat seksuaaliset kokeilut eivät lähtökohtaisesti ole tuomittavia. Rajoitussäännöksenä nimitettyä säännöstä sovelletaan oikeudessa niiltä osin, kun kohteen seksuaalista itsemääräämisoikeutta ei ole loukattu ja osapuolten iän ja kypsyyden välillä ei ole suurta eroa. Tässäkin käytetään tapauskohtaista arviointia. Esimerkkinä 12 -vuotiaan ja 15-vuotiaan välillä tapahtuvat vähäiset kokeilunomaiset teot, joihin sovellettaisiin rajoitussäännöstä. (Piha 2023, 43.) Eli tilanteet, joissa seurustelusuhteen nuorempi osapuoli tai molemmat ovat alle 16-vuotiaita, molemmat osapuolet ovat henkisesti ja fyysiseltä kehitykseltä lähellä toisiaan ja ymmärtävät mihin ovat antamassa suostumustaan (Väestöliitto 2023). Kuitenkin lähtökohtaisesti 12- vuotiaiden ja tätä nuorempien kohdalla rajoitussäännöstä ei olisi käytössä.

Myös mahdollisen tekijän ollessa alle 15 vuotta, on lastensuojeluilmoitus kuitenkin tarpeen tehdä (Piha 2023, 43).

Myös ylempänä mainittu suojaikäraja 16-vuotta, nousee 18- ikävuoteen, silloin jos tekijä on lapsen lähipiiriin rinnastettava, kuten vanhempi tai muu läheinen. Laissa määritellään myös eripituisia rangaistuksia lapsen houkuttelemisesta seksuaalisiin tarkoituksiin, lasta seksuaalisesti esittävän kuvan levittämisestä tai hallussapidosta sekä korvauksen tarjoamisesta nuoreen kohdistuvasta seksuaalisesta teosta. Kaikissa edellä mainituissa suojaikäraja on siis 18 vuotta. (Piha 2023, 44.)

Uuden lainsäädännön myötä lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten rangaistuksia on kovennettu. Uhrin ollessa alle 16- vuotias, on sukupuoliyhteyteen liittyvät tilanteet aina arvioitavana lapsenraiskauksena tai törkeänä lapsenraiskauksena. Muut kuin sukupuoliyhteyteen liittyvät seksuaaliset teot määritellään seksuaalisena kajoamisena lapseen, tai törkeänä seksuaalisena kajoamisena lapseen. Vähäisemmän vakavuuden sukupuoliyhteyden tai seksuaalisen teon käsittävän teon osalta arvioidaan tätä lapsen seksuaalisena hyväksikäyttönä. (Kreivi 2023.)

Seksuaalirikoslain suostumusperustaisuudesta on kuitenkin kansalaiskyselyn perusteella vielä epäselvyyksiä. Viimeisimmän nyt vuoden 2024 tammikuussa toteutetun kyselyn perusteella 48 prosenttia vastaajista (N= 1058) oli sitä mieltä, että vasta ääneen kieltäytymisen tai fyysisen vastustelun jälkeen teko muuttuu seksuaaliväkivallaksi. Vaikka valta-aseman vaikutus uhrin suostumukseen oli vastaajilla hyvin tiedossa, henkisen väkivallan osalta miesvastaajista 30 prosenttia oli sitä mieltä, että henkisen väkivallan uhka ei vaikuta suostumukseen. Naisvastaajista taas 80 prosenttia katsoi, ettei seksuaalinen kanssakäyminen ole vapaaehtoista, jos siihen suostutaan henkisen väkivallan vuoksi. (Amnesty 2024.) Seksuaaliväkivaltaan kietoutuu vieläkin sukupuolittuneita rooleja, jotka pohjautuvat kulttuurisiin normeihin ja asenteisiin, etenkin heterosuhteissa. Suostumuksen ilmaisu on iskostettu naisten sisäiseen ajatusmaailmaan, jonka mukaan naisen vastuulla on kommunikoida omat seksuaaliset aikeensa. Tämä kapea ajatusmalli tuo esiin sen, että kanssakäyminen muuttuu seksuaaliväkivallaksi vain, jos mies ei kunnioita kieltäytymistä. Seksuaaliväkivallan nähdään myös alkavan useimmiten haluttomuudesta nähdä kosketuksesta tai seksistä kieltäytymistä. Nuoret haastavat tänä päivänä näitä heteronormatiivisia ja kapeakatseisia asetelmia. Seksuaalikasvatuksella tänä päivänä on tärkeä rooli korostaa, että seksuaalinen suostumus kuuluu kaikille, kaikenlaisiin suhteisiin. (Beres 2007; Beres 2010; Venäläinen 2022; Pihlajamaa & Saukkosen 2023, 439-440 mukaan.)

3.2 Vastikkeelliset seksuaaliset teot

Vastikkeellinen seksi ja vastikkeelliset seksuaaliset teot ovat yksi seksuaaliväkivallan muodoista, jossa seksuaalista tekoa vastaan tarjotaan rahaa, materiaa tai esimerkiksi yöpaikkaa. Myös verkossa tapahtuvat seksuaaliset teot kuten kuvien tai videoiden lähettäminen korvausta

vastaan ovat vastikkeellista seksiä. Vastikkeellinen seksi ei siis välttämättä sisällä fyysistä kanssakäymistä. (Nuorten Exit 2024g.) Vastikkeellisen seksin käsitettä käytettäessä, on huomioitava kontekstuaalisuus. Vastikkeellisuus voi tarkoittaa yhtäältä ravintolaillallista sekä niin sanottua sokerideittailua, tai toisaalta asiantuntijan sekä kontekstin mukaan käsitettä voidaan lähestyä seksuaalisen hyväksikäytön näkökulmasta. Ilmiöön voi kuulua myös esimerkiksi ”survival sex” käsite, joka kuvastaa äärimmäiseen selviytymiskeinoon turvautumista haavoittuvaisissa olosuhteissa. Esimerkiksi asunnottomuuden kohdalla, vastikkeellinen seksi voi pitää sisällään monimutkaisia ihmissuhteita, jotka tarjoavat emotionaalista ja materiaalista turvaa. (Seikkula 2019, 74; Aalto 2021; Watson 2011, 644; Katisko & Laineen 2023, 4. mukaan.)

Täysi-ikäisten aikuisten kohdalla käytetään vastikkeellisen seksin ja vastikkeellisten seksuaalisten tekojen osalta myös prostituution tai seksityön käsitteitä. Prostituutio on Suomen laissa käytettävä termi sukupuoliyhteyteen tai seksuaaliseen tekoon ryhtymisestä korvausta vastaan. Tilanteessa henkilö siis vaihtaa seksiä tai seksuaalisia tekoja vastaan rahaa, päihteitä, ruokaa, matkoja tai lahjoja. (Rikoslaki 20 luku 9 §; Ahtiainen 2021, 289; Skaffari 2010, 41; Katisko & Laineen 2023, 2-3. mukaan.) Prostituutio ei ole Suomessa laitonta, mutta sitä säädelään niin ulkomaalaislaissa, järjestyslaissa kuin rikoslaissa (THL 2023c). Prostituutiota käsitteenä pidetään kuitenkin ongelmallisena. Ilmiötä tutkivat pitävät seksityön käsitettä mielekkäämpänä, koska se korostaa seksiä myyvien yksilöiden toimijuuden kokemusta. Seksityön tutkimiseen ja käsitteellistämiseen tarvitaan vielä kuitenkin tarkennusta tutkimuksen kohteen mukaan. Erotiikka-alalla työskentelevät henkilöt haluavat välttää seksityöntekijä nimitystä, koska tällä on yhteys prostituutioon ja joillekin seksityö taas on enemmän elämäntilanne, josta halutaan pois, kuin että se olisi työtä. (Kontula 2008, 34; Kauppinen & Nikula 2020; Katisko & Laineen 2023, 2-3. mukaan.)

Sokerideittailu on myös vastikkeellisten seksuaalisten tekojen ja digitaalisuuden myötä nousut ilmiö. Sokerideittailussa vastikkeen antaja -nimitetään sugardaddyksi tai -mamaksi, joka antaa jotain vastinetta kuten lahjoja ja taloudellista tukea seksiä tai seuraa vastaan sugarbäbylle -eli vastikkeen saajalle. Sokerideittailussa näkyy erityisesti epätasa-arvoinen valta-asetus, jossa sokerideittailusuhteen vastikkeen antaja, yleensä myös vanhempi osapuoli on päätävävallassa suhteen seksuaalisesta puolesta ja sen sisällöstä. Suhteiden ajallisen keston ja maksutyylin nähdään olevan erottavimmat tekijät sokerideittailun ja prostituution välillä. Sosiaalisessa mediassa sokerideittailu myös näyttäytyy hyväksyttävänä asiana. Ilmiöstä löytyvissä tutkimuksissa kerrotaan kuitenkin, että sokerideittailun pariin hakeutuvat nuoret -yleisimmin naiset, eivät usein tiedä mitä odotuksia sugar daddyilla on heitä kohtaan. Tämä lisää heidän kohdallaan hyväksikäytetyksi joutumisen riskiä. (Kirkeby, Lehmillier & Marks 2021; Aime 2017; O’Donnel 2018; Tyttöjen talon 2022, 6-8 mukaan.)

3.3 Kaupallinen seksuaalinen hyväksikäyttö

Kaupallinen seksuaalinen hyväksikäyttö on yksi nimitys alaikäisten vastikkeellisen seksin kokeuksista. Termillä viitataan alle 18-vuotiaiden nuorten kokemiin vastikkeellisiin seksuaalisiin tekoihin, jotka ovat aina vastikkeen tarjoajalle tai ns. ostajalle rikosoikeudellinen asia ja tuomittavaa kohteen nuoren iän vuoksi. (Kervinen & Ollus 2019, 54; Katisko & Laineen 2023, 1-2. mukaan). Käsite vaatii kuitenkin avaamista, nuoren kanssa keskusteltaessa, vastikkeellinen seksi on usein selkeämmin ymmärretty käsite. Nuori ei välttämättä ajattele olevansa hyväksikäytön uhri. Keskustelussa on hyvä avata käsitteen ohella myös sitä, että alaikäisen kohdalla kyseessä on aina aikuisen puolelta tapahtuvaa seksuaaliväkivaltaa, jossa vastuu on aina vastiketta tarjoavalla aikuisella. Nuoren mahdollinen aloitteellisuus tai aktiivisuus ei poista aikuisen vastuuta tilanteesta. (Nuorten Exit 2024f.)

Kaupallisen seksuaalisen hyväksikäytön teemaan on vahvasti yhteydessä myös grooming-ilmio. Eli alaikäisen lapsen tai nuoren houkuttelu seksuaalisiin tarkoituksiin. Grooming tarkoittaa aikuisen puolelta eri tekniikoin tapahtuvaa houkuttelua, jossa kohteena on alaikäinen lapsi tai nuori. Tutkimusten mukaan grooming on hyvin sukupuolittunutta, eli kohteena on yleisimmin tyttö, tekijän ollessa mies. Voidaan kuitenkin olettaa poikien kohtaaman groomingin olevan tutkittua yleisempää. (Pelastakaa lapset 2011, Sillforsin 2020, 21. mukaan.)

Grooming on myös eräänlainen prosessi, jossa tekijä saa tuntien, päivien tai viikkojen kuluksa luotua uhriin jonkinasteisen luottamus- tai kiintymyssuhteen. Tekijä saattaa tarjota lapselle tai nuorelle jotain materiaa, kuten esimerkiksi merkkivaatteita, leluja tai pelicreditsejä, joita lapsi tai nuori kokee tarvitsevänsä. Lapsen tai nuoren emotionaalisen tarpeen täyttäminen kuten läsnäolon, hyväksynnän, positiivisen palautteen antaminen ja ihailu voi myös olla tekijän käyttämä tekniikka luottamussuhteen muodostamiseen (Webster ym. 2012, Sillforsin 2020, 22-23. mukaan). Tekijä voi saada hyvinkin nopeasti lapsen tai nuoren mukaan toimintaan, niin verkkovälitteisesti kuin offline-ympäristössä. Vaikka lapsen tai nuoren viestintä olisi ollut kokeilevaa ja seksuaalissävyytteistä, eikä tilanteeseen ole liittynyt pakottamista, on vastuu kuitenkin aina aikuisella tekijällä. (Pelastakaa lapset 2011, Sillforsin 2020, 26-27 mukaan.)

4 Aiempi tutkimustieto ilmiöstä

Julkisessa keskustelussa on tuotu esiin lastensuojelun ja eritoten sijaishuollon yksiköiden henkilökunnan huolta ilmiön osalta esiin Suomessa. Valtioneuvoston julkaisemassa selvityksestä ilmenee, että vastikkeellisen seksin keinoin selviytymiseen liittyy monia haavoittuvuuden tekijöitä, kuten asunnottomuus, päihde- ja mielenterveysongelmat, aiempi kokemus seksuaaliväkivallasta sekä lastensuojelun asiakkuus. Ilmiötä tulee kuitenkin tutkia lisää.

Tutkimustietoa ilmiöstä on vain vähän ja valtioneuvoston julkaisemassa selvityksessäkin raapaistaan vain pintaa. Ilmiön laajuus ja kuinka se on muuttunut, pitäisi tutkia, toteaa sosiaali- ja terveysministeriön tasa-arvoyksikön johtaja Tanja Auvinen. Nuoret eivät välttämättä itse myöskään tunnista vastikkeellista seksiä seksuaaliväkivallaksi. Ammattilaisille tarvitaan lisää koulutusta ilmiön puheeksi ottamiseksi ja käsittelemiseksi. Exit ry:n toiminnanjohtaja Erja Saarela myös toteaa, että haavoittuvassa asemassa olevien suojelemiseksi ilmiö pitäisi huomioida myös sosiaali- ja terveystalveluiden suunnittelussa. (Välikangas 2023.)

4.1 Aiempia tutkimuksia eri maista

Vuodelta 2019 löytyy maailmanlaajuinen katsaus, jossa on tutkittu vastikkeellisen seksin ilmiötä 28 eri maassa. Tämä katsaus on laajimpia ilmiöön keskittyviä julkaisuja, jossa on käytetty lähteenä useita eri tutkimuksia. Katsauksessa on keskitytty ilmiön yleisyyteen, konteksteihin sekä korrelaatioihin nuorten keskuudessa. Katsauksen mukaan vastikkeellisen seksin esiintyvyys vauraammissa maissa on harvinaisempaa, kuin matalan- ja keskitulotason maissa. Katsauksessa todettiin myös maakohtaisia sukupuoleen viittavia eroja; korkeamman tulotason maissa ilmiötä esiintyi enemmän poikien keskuudessa ja päinvastoin matalan- ja keskitulon maissa ilmiötä esiintyi enemmän tyttöjen keskuudessa. (Krisch, Averdijk, Valdebenito, & Eisner 2019, 115.)

Krisch ym (2019,115) toteavat maailmanlaajuisessa katsauksessaan, että ensikontakti vastikkeen saajan ja antajan välillä tapahtuu näiden tutkimusten mukaan usein tuttujen, ystävien tai erilaisten treffisovellusten kautta sekä yleisimmin nuori on iältään n. 13-15-vuotias. Myös Holmström (2019, 7) toteaa, että aiemman tutkitun tiedon perusteella ensimmäiset kokemukset seksuaalisten tekojen kaupallistamisesta syntyvät juuri teini-iässä.

Ilmiötä, eritoten alaikäisiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa, on tutkittu verrattain vähän sekä Suomessa että muissa Pohjoismaissa. Eri Pohjoismaiden välillä tutkimuksellinen tieto ja tutkimusten määrä nuorten vastikkeellisen seksin ilmiöstä kuitenkin vaihtelee. Tutkimuksia eri Pohjoismaissa on tehty myös hyvin eri tavoin. Osassa tehdyistä tutkimuksista lähteinä on käytetty vain aiempia tutkimuksia, raportteja tai niin kutsuttua harmaata kirjallisuutta. Osa Pohjoismaissa tehdyistä tutkimuksista taas perustuu pelkästään ammattilaisille tehtyihin haastatteluihin. Yhteistä Pohjoismaissa tehdyissä tutkimuksissa on se, että vastikkeellista seksiä on pidetty Pohjoismaissa hyvin marginaalisena, mutta olemassa olevana ilmiönä nuorten keskuudessa. (Holmström 2019, 7.)

Laajempi julkaisu vastikkeellisen seksin tutkimuksista Pohjoismaissa, johon aiemmin viitataan, on 2019 julkaistu 'Young People, Vulnerabilities and Prostitution/Sex for Compensation in the Nordic Countries'. Julkaisussa käsitellään vastikkeellisen seksin ilmiötä Suomessa, Ruotsissa, Tanskassa, Islannissa ja Norjassa. Suomen osalta Seikkula (2019, 93) toteaa tutkimuksessa, että vastikkeellisen seksin ilmiöstä ei ole 2019 ollut juurikaan tietoa ja ilmiö on tuolloin

vasta hiljattain tunnistettu osaksi seksuaaliterveyttä ja hyvinvointia. Vaikka ammatillista keskustelua ilmiön osalta käytiin jo silloin aktiivisesti, on Suomessa tieteellisten tutkimusten määrä aiheesta tältä ajalta melko olematon.

Holmström (2019, 10-11) avaa Pohjoismaisen tutkimuksen taustoja ja kertoo, että nuorille tehdyissä kyselyissä vastikkeellisen seksin kokemuksia on raportoitu niin nuorten naisten, kuin nuorten miestenkin keskuudessa. Tutkimukset osoittavat kuitenkin, että erot nuorten miesten ja nuorten naisten kokemuksissa vastikkeellisesta seksistä voivat vaihdella motiivin, kontekstin ja jatkuvuuden mukaan (Svedin & Priebe 2004; Hulusjö & Abellsson 2008, Holmströmin 2019, 10-11 mukaan). Tämän lisäksi esimerkiksi Ruotsissa seksuaalivähemmistöjen, eli LGBTG-nuorten keskuudessa vastikkeellisen seksin kokemuksia on raportoitu enemmän, kuin heteroseksuaalisten nuorten (Hulusjö & Abellsson 2008; Larsdotter ym. 2011; Public Health Agency of Sweden 2017, Holmströmin 2019, 10-11 mukaan).

Norjalainen tutkija Skilbrei (2019, 142-143) kertoo, että relevanttia tietoa ilmiön laajuudesta nuorten keskuudessa ei ole paljoa. Norjassa on kuitenkin yritetty tutkia ilmiön yleisyyttä Oslolla jo vuonna 2002. Tämän tutkimuksen perusteella, johon osallistui 12 000 alaikäistä nuorta, kokemuksia vastikkeellisesta seksistä oli 0,6 prosentilla tytöistä, ja 2,1 prosentilla pojista. Kyseisessä tutkimuksessa ei selvitetty minkälaisia seksuaalisia tekoja vastaan nuori oli vastinetta saanut, mutta koska kaupallinen seksi on Norjassa yleisesti yhdistetty naispuolisiin henkilöihin, sai tämä tutkimus paljon huomiota julkisessa keskustelussa. Uudemmassa tutkimuksessa vuodelta 2018 ilmiön laajuus ei näyttäytynyt prosentuaalisesti samanlaiselta, mutta kuitenkin kokemuksia vastikkeellisesta seksistä raportoitiin hieman enemmän poikien, kuin tyttöjen keskuudessa. Tämä löydös tuki jo vuosisadan alussa tehtyä tutkimusta (Bakken 2018, Skilbrein 2019, 142-143 mukaan).

Grönvallin (2019, 166) mukaan Ruotsissa ilmiötä on tutkittu enemmän, kuin muissa Pohjoismaissa. Ruotsissa tehdyissä laajemmissa koulututkimuksissa ilmiö on näyttäytynyt myös hyvin marginaalisena, mutta sukupuolten väliset erot ilmiön osalta ovat osoittaneet samanlaisia tuloksia, kuin Norjassa. Vastikkeellisen seksin kokemukset ovat siis olleet yleisempiä nuorten poikien, kuin tyttöjen keskuudessa (Svedin & Priebe 2007; Abellsson & Hulusjö 2008; Fredlund ym. 2013; Svedin ym. 2015, Grönvallin 2019, 166 mukaan).

Islannin osalta Antonsdottir (2019, 130-131) mukaan tietoisuus vastikkeellisen seksin ilmiöstä nuorten keskuudessa on myös puuttuvan tiedon varassa. Tutkimuksia Islannin osalta ilmiöstä on tehty vain yksi, yli kaksikymmentä vuotta sitten eli vuosisadan alussa. Tämän tutkimuksen mukaan ilmiö on Islannissa tuolloin ollut hyvin marginaalinen.

4.2 Riskitekijöitä ja lieveilmiöitä

Tutkimusten mukaan nuoret ovat itsessään hyvin haavoittuvainen ryhmä. Tämä johtuu osittain siitä, että nuorten aivot eivät ole saavuttaneet täydellistä kognitiivista kypsyttää, jonka avulla pystytään arvioimaan pidemmän aikavälin vaikutuksia negatiivisissa tai traumaattisissa kokemuksissa. Nuoret ovat myös todistetusti alttiimpia riskinottamiselle, joka käsittää myös seksuaalisenkäyttämiseen liittyvän riskinoton. Tutkimuksissa kuitenkin raportoidaan myös muita, altistavia tekijöitä, joiden kautta riskit vastikkeellisen seksin kokemuksille kasvavat entisestään. (Krisch ym 2019, 133.)

Svedin ym (2015) mukaan lapsuuden traumat, kuten seksuaalinen hyväksikäyttö näyttää olevan usein yhteydessä vastikkeellisen seksin kokemuksiin (Holmström 2019, 7-11). Katisko ja Laine (2023, 13) nostavat esiin, että vastikkeellisen seksin taustalla on monesti aiempien seksuaalisen hyväksikäytön kokemusten lisäksi myös kokemuksia lähisuhdeväkivallasta sekä ”pakollisen pahan” stigmasta, jossa yhteiskunnan rakenteelliset kysymykset ikään kuin ohittavat erityisesti naisten esiin tuomat aiemmat kokemukset seksuaaliväkivallasta, koska tätä ei tunnusteta palvelujärjestelmässä tarpeeksi hyvin. Alaikäisten osalta muita tutkimuksissa esiin nousseita syitä vastikkeellisen seksin taustoille löytyy niin rahan tienaamisesta, ahdistuksen hallinnasta, kuin myös jännityksestä ja seksistä pitämisestä (Holmström 2019, 7-11).

Seksuaalisen hyväksikäytön kokemuksia vastikkeellisen seksin teemassa raportoivat tutkijat myös maailmanlaajuisessa katsauksessaan, jossa todetaan, että väkivallan tai hyväksikäytön uhriksi joutuminen lapsuudessa on yksi eniten tutkituimmista yhteyksistä nuoruuden vastikkeellisen seksin kokemuksissa. Useiden tutkimusten mukaan sekä pojilla, että tytöillä, jotka ovat harjoittaneet vastikkeellista seksiä on aiempia kokemuksia seksuaaliseen toimintaan pakottamisesta. Ruotsissa tehdyssä tutkimuksessa 62 prosenttia nuorista kertoi kokeneensa seksuaalista hyväksikäyttöä, ennen vastikkeelliseen seksiin osallistumista. Myös Amerikassa tehdyssä tutkimuksessa 17 prosenttia tytöistä ja 10 prosenttia pojista kertoivat olleensa ennen vastikkeellisen seksin kokemuksia pakotettuina jonkinlaiseen seksuaaliseen toimintaan. (Lavoie ym 2010; Edwards ym 2006; Svedin & Priebe 2007; Okigbo ym 2014; Choudhry ym 2014; Dunkle ym 2007, Krischin ym 2019, 129, mukaan.)

Myös aiemmin koetun muunlaisen fyysisen väkivallan yhteys vastikkeellisen seksin ilmiöön on havaittu aiemmissa tutkimuksissa (Pedersen & Hegna 2003, Krischin ym 2019, 129 mukaan). Holmström (2019, 7-11) kertookin, että edellä mainittujen traumaattisten taustojen omaavilla nuorilla on korkeampi riski päätyä esimerkiksi verkkovälitteisen vastikkeellisen seksin piiriin. Pedersen & Hegna (2003) toteavat kuitenkin, että sukupuolittaisia eroja on löytynyt kahdesta tutkimuksesta, jossa todettiin tyttöjen olevan haavoittuvammasa asemassa aiempien uhrikokemusten osalta. Näissä tutkimuksissa on havaittu vahvat korrelaatiot tyttöjen uhri- ja vastikkeellisen seksin kokemuksissa, mutta pojilla samaa yhteyttä ei havaittu. (Krisch 2019, 129.)

Sosiaali- ja terveysministeriön (Katisko & Laine 2023) tilaamassa selvityksessä todetaan, että yksilön haavoittuvuuden tekijöitä suhteessa kohonneeseen vastikkeellisten seksuaalisten tekojen riskiin ovat tutkitusti erityisesti täysi-ikäisillä päihdeongelmiin, asunnottomuuteen ja nais-sukupuoleen liittyvät osa-alueet. Erityisesti päihteitä käyttävä, asunnoton tai yleisesti sosiaaliturvan ulkopuolella oleva nainen voi joutua turvautumaan vastikkeelliseen seksiin selviytyäkseen. Tällaisessa tilanteessa yksilö joutuu ikään kuin valitsemaan vähiten rikkovan vaihtoehdon, kun turvakoteihin pääsy edellyttää päihteettömyyttä ja asunottomien sukupuolineutraaleissa palveluissa ei huomioida naisten mahdollisesti kokemaa turvattomuutta ja palveluntarpeita. (Virokannas ym. 2020, 26; Kuronen 2022; Katiskon & Laineen 2023, 13 mukaan.)

Kansainvälisissä tutkimuksissa esimerkiksi Afrikassa, on myös poikkileikkaavan pitkittäistutkimuksen keinoin tutkittu muun muassa sosioekonomisten indikaattoreiden yhteyttä nuorten naisten vastikkeellisen seksin ja HIV-tartuntojen välillä. Vuonna 2020 julkaistu kohorttitutkimus osoittaa Malawilaisten 15-24-vuotiaiden tyttöjen ja nuorten naisten vastikkeellisen seksin tai seksuaalisten tekojen riskin olevan yhteydessä avioeroihin, leskeyteen, asumiseen ilman sähköä tai juoksevaa vettä sekä varattomuuteen. Mitä enemmän riskitekijöitä yksilöllä on, sen suurempi vaara on vastikkeelliseen seksiin päätyminen. (Gichane ym 2020.)

Lieveilmiöiden osalta aiemmat tutkimukset osoittavat sen, että nuoret, joilla on kokemuksia vastikkeellisesta seksistä, kohtaavat todennäköisemmin tulevaisuudessa mielenterveysongelmia, itsetuhoisuutta, päihdeongelmia tai hyväksikäyttöä kuin nuoret, joilla ei ole kokemuksia vastikkeellisesta seksistä. Lisäksi Ruotsissa on keskusteltu, että vastikkeellinen seksi on väline itsensä vahingoittamiseen, mutta myös samalla keino ahdistuksen hallintaan. (Holmström 2019, 7.) Vastikkeellisen seksin ilmiöllä on myös maailmanlaajuisen katsauksen mukaan todettu yhteys edellä mainittujen lisäksi muihin riskialttiisiin seksuaalisiin käyttäytymismalleihin, sukupuolitautilien tartuntariskiin sekä jo edellä mainittuihin aiempiin uhrikokemuksiin (Krisch ym 2019, 115). Yhdysvaltalaisessa tutkimuksessa tutkijat toteavat myös, että sukupuolitautilien tartuntariskin lisäksi riski elinikäiseen huumeiden käyttöön on kohonnut nuorilla, jotka ovat harjoittaneet vastikkeellista seksiä (Edwards, Iritani & Hallfors 2006).

Edellä mainitussa yhdysvaltalaisessa tutkimuksessa on tarkasteltu ilmiötä kontekstissa, jossa nuoret osallistuivat vastikkeelliseen seksiin saadakseen vastineeksi huumeita tai rahaa. Tutkimuksen mukaan seksin vaihtaminen huumeisiin tai rahaan on korkean riskin seksuaalikäyttäytymistä, joka on afrikkalaisen tutkimuksen tavoin yhdistetty HIV-tartuntoihin sekä muihin seksuaalisessa kanssakäymisessä tarttuviin sukupuolitauteihin. Vastikkeellisen seksin harjoittajan lisääntynyt riski saada sukupuolitauti tai HIV-tartunta voi tutkimuksen mukaan johtua isomasta seksikumppaneiden määrästä, riskialttiimmista kumppaneista sekä suojaamattoman seksin yleisyydestä ilmiön kohdalla (Edwards ym 2006).

Katisko & Laine (2023, 13) mainitsivat erityisiksi riskitekijöiksi vastikkeellisen seksin teemassa asunnottomuuden ja sosiaaliturvan ulkopuolelle jäämisen. Yhdysvalloissa (Edward ym 2016) onkin tehty myös useampia tutkimuksia vastikkeellisen seksin ilmiöstä kodittomien nuorten keskuudessa. Tutkimusten mukaan kadulla elävistä, kodittomista nuorista 28 prosenttia on joskus harjoittanut vastikkeellista seksiä. Tutkimustietoa on kerätty valtakunnallisesti edustavan otoksen mukaan Yhdysvalloissa. Vastaavasti useamman kaupungin edustavan otoksen mukaan vastikkeellista seksiä on harjoittanut 10 prosenttia kaikista turvakodeissa tai yömajoissa asuvista nuorista. Näissä tutkimuksissa vastikkeellisen seksin harjoittaminen korreloi usean eri haavoittuvuuden tekijän kanssa, joita ovat muun muassa: huumeiden käyttö, itsemurhayritykset ja aiemmat psykiatriset hoitojaksot. (Edwards ym 2006.)

Muissa, huumeiden käyttöön keskittyvissä tutkimuksissa on havaittu, että erityisesti kokaiinia käyttävillä aikuisilla on taustalla aiempia kokemuksia vastikkeellisesta seksistä. Tutkimuksissa on arvioitu, että kokaiinia käyttävien nuorten naisten osalta jopa 70 prosenttia on joskus ollut osallisena seksin tai seksuaalisten tekojen vaihtamisessa vastikkeeseen. Yhdysvaltalaisen tutkimusten mukaan on selvää, että vastikkeellisen seksin ilmiöön ja sen riskitekijöihin liittyy vahvasti huumeiden käyttö ja kodittomuus (Edwards ym. 2006). Tämän lisäksi Krisch ym (2019, 128) toteavat maailmanlaajuisessa katsauksessaan, että tutkimuksissa on laajasti osoitettu, kuinka niin laittomien, kuin laillistenkin päihteiden käytöllä on vahvat yhteydet seksuaalisten tekojen vaihtamisessa vastikkeeseen ja seksin myymiseen.

Suojaavia tekijöitä vastikkeellisen seksin teemassa esimerkiksi aiemmin mainitussa afrikkalaisessa tutkimuksessa kerrottiin olevan korkeampi koulutustaso sekä yleisesti koulunkäynnin mahdollisuus (Gichane ym. 2020). Samankaltaisia tuloksia koulutustason tai muun sosioekonomisen statuksen vaikutuksesta ei kuitenkaan maailmanlaajuisessa katsauksessa ole löytynyt vauraammista maista. Esimerkiksi Fredlund ym (2013) tutkimus ei tuottanut havaintoja siitä, että vanhempien koulutustausta olisi yhteydessä lukioikäisten nuorten vastikkeellisen seksin kokemuksiin. Myöskään samankaltaisia havaintoja, kuin Afrikassa tehdyssä tutkimuksessa sosioekonomisen statuksen tai koulutuksen osalta eivät löytäneet Pedersen & Hegna (2003) tai Svedin & Priebe (2007) skandinaavisissa tutkimuksissaan. (Krisch 2019, 129.)

Vaikka tutkimuksissa ei ole suojaavien tekijöiden osalta todettu yhtenäisiä yksittäisiä havaintoja eri puolilta maailmaa, Brusila ym (2009, 31-33) toteavat kuitenkin, että nuoren ympärille rakentuva turvaverkko joka on tärkeässä roolissa suojaamaan nuorta seksuaalisen kaltoinkohdeltelun ja vastikkeellisen seksin kokemuksilta koostuu läsnä olevista aikuisista, rakastavasta kotiympäristöstä, harrastuksista, ystävistä sekä oikeanlaisesta seksuaali- ja turvataitokasvatuksesta. (Tytttöjen talo 2022, 4-5.)

4.3 Verkkovälitteisyys

Verkkovälitteisen seksuaalisen häirinnän ja seksuaaliväkivallan kokemusten on todettu lisääntyneen Suomessa tehtyjen kouluterveyskyselyjen mukaan. Vuonna 2019 julkaistussa kyselyssä nousua oli erityisesti tyttöjen kohtaamassa seksuaalisessa häirinnässä. Lapsiin ja nuoriin verkossa kohdistuva seksuaaliväkivalta on myös ollut noususuhdanteessa erityisesti teknologian nopean kehittymisen vuoksi. Lapsia houkutellaan ja painostetaan tuottamaan omaa kuvamateriaalia verkon välityksellä. Houkuttelijan ei tarvitse tavata lasta tai nuorta houkutellakseen tätä seksuaalisiin tekoihin. Euroopan unionin kyberrikollisuuskeskus Europol varoittaa lasten houkuttelun verkossa seksuaalisiin tarkoituksiin olevan nyt vakava uhka koko Euroopan unionissa. Ongelman laajuutta tuo esiin myös se, että kansainvälinen rikospoliisijärjestö Interpol kertoo heidän tietokannassaan olevan yli 1,5 miljoonaa kuvaa ja videota lapsiin kohdistuvasta seksuaaliväkivallasta. (Karhu 2020, 17-18.)

Sokerideittailu-ilmiö on joitain vuosia Suomessakin esillä ollut teema, josta myös on vielä verrattain vähän tutkimusta. Sokerideittailuun liittyy olennaisesti verkossa tapahtuva vuorovaikutus. Esimerkiksi Ylen MOT-ohjelma ja A-studio teettivät vuonna 2021 yhteistyössä ”Sokeri-isit - seksikauppaa sokerilla” artikkelin, jossa nousi esiin, miten seksikauppaa käydään hyvin avoimesti sokerideittailun varjolla. Artikkelin haastatelluista kahdeksasta sugar babysta (vastikkeen saaja), vain yksi kertoi, ettei harrasta seksiä sugar daddynsa (vastikkeen tarjoaja/maksaja) kanssa. Sokerideittailusivustojen 18 vuoden ikäraja ei estä luomasta sivustolle profiilia, koska ikää ei tarkisteta profiilin luonnin yhteydessä. Sivustolta löytyy profiileja, joissa ollaan avoimesti alaikäisiä, nuorin sivustolla ollut profiili kuului 13-vuotiaalle. Artikkelin tekohetkellä poliisilla oli tutkinnassa myös epäilty raiskaustapaus, liittyen 17-vuotiaaseen ja sokerideittailuun. (Pehkonen & Mattinen 2018, Tyttöjen talon 2022, 6. mukaan.)

Myös Pohjoismaissa aiemmin tehdyssä tutkimuksessa Holmström (2019, 11) kertoo, että verkkovälitteisyydestä on raportoitu vastikkeellisen seksin teemassa. Digitaaliset, seksuaalipalveluita markkinoivat sovellukset ja alustat ovat lisääntyneet räjähdysmäisesti. Aikaisemmat tutkimukset osoittavat kuitenkin, että nuorten kohdalla nimenomaisesti kaupallisten seksuaalipalveluita tarjoavien sovellusten kautta ensikontakti vastikkeen tarjoajaan on harvinaisempaa, kuin muiden viestintäsovellusten kautta ja yleisimmin ehdotuksen vastikkeellisesta seksistä tekee nimenomaan ostaja, eikä nuori itse (Jonsson 2015, Holmströmin 2019, 11 mukaan).

Tutkittua tietoa internetin hyödyntämisestä vastikkeellisen seksin osalta löytyy Norjassa tehdystä tutkimuksesta vuodelta 2008. Kyseisessä tutkimuksessa tutkittiin seksuaaliväkivallan kokemuksia verkossa. Kyselytutkimukseen osallistui 18-19-vuotiaita nuoria, joista 0,7 prosenttia tytöistä ja 1,2 prosenttia pojista kertoi vaihtaneensa seksuaalisia tekoja vastikkeeseen verkon välityksellä. Tämä tutkimus tuki myös aiemmin tehtyjä havaintoja, kuinka vastikkeellinen seksi on Norjassa ja muissa korkeamman tulotason maissa yleisempää poikien, kuin tyttöjen

keskuudessa. Tutkijoiden mukaan tutkimus aineistossa ei kuitenkaan ollut viitteitä siitä, että verkon tarjoama anonymiteetti tulisi tulevaisuudessa lisäämään entisestään vastikkeellisen seksin ilmiötä nuorten keskuudessa. (Suseg ym 2008, Skilbrei 2019, 144 mukaan.) Skilbrei (2019, 160) toteaa kuitenkin, että Norjassa tutkittua tietoa digitaalisten alustojen käytöstä vastikkeellisen seksin teemassa ei ole tarpeeksi, jotta voitaisiin merkityksellisesti todeta kuinka ne ovat muuttaneet ilmiön sisältöä tai ymmärrystä nykypäivänä.

Kuitenkin toisen Pohjoismaan, Tanskan osalta Bjønnes & Jenssen (2019) toteaa, että sokerideittailusivustojen kasvava määrä on herättänyt huolta ja oletettavasti voi tulevaisuudessa vaikuttaa vastikkeellisen seksin ilmiön leviämiseen nuorten keskuudessa. Tanskassa haastattelujen ammattilaisten huoli on herännyt myös tanskalaisen median osalta, joka esittää sokerideittailun hohdokkaana, eikä ilmiö näin ollen välttämättä näyttäydy nuorille vastikkeellisena seksinä. Lisäksi ammattilaiset ovat huolissaan, että sosiaalinen media ja sen lisääntynyt käyttö on altistanut nuoria erityisesti vastikkeelliselle seksille. Nämä lausunnot perustuvat kuitenkin ammattilaisten havainnointiin ja reflektioon, eivätkä tieteelliseen tutkimukseen. (Holmström 2019, 14.)

4.4 Vastikkeen muoto

Tutkimusten mukaan eniten annettu vastike seksuaalisista teoista on raha. Mooren ym (2007) mukaan Afrikan eteläisissä osissa tehdyissä tutkimuksissa 93 prosenttia naispuolisista nuorista, jotka ovat osallistuneet vastikkeelliseen seksiin kertovat saaneensa vastineeksi rahaa. Rahan jälkeen seuraavaksi yleisimmät vastineet ovat tässä tutkimuksessa olleet: vaatteet, korut ja kosmetiikka. Myös Ruotsissa Svedin & Priebe (2007) Fredlund ym (2013) tutkimuksissa enemmistö nuorista on raportoinut rahan ensisijaiseksi vastineeksi. Kuitenkin verrattuna Afrikan tutkimukseen ruotsalaiset nuoret saivat useammin vastineeksi myös alkoholia, huumeita tai tupakkatuotteita. (Krisch ym 2019, 115.)

Sokerideittailuun liittyvässä katsauksessa todetaan myös, että vaikka mielikuviin sokerideittailusta liittyvät olennaisesti hienot tavarat ja ulkomaanmatkat vastineena, kyselyiden mukaan sokerideittailua harrastaneet nuoret ovat useimmiten saaneet suhteista kuitenkin vastineeksi rahaa. Vaikka sokerideittailun ja vastikkeellisen seksin raja on häilyvä, ovat samaisessa katsauksessa kyselyyn vastanneet nuoret kertoneet, että näihin suhteisiin on liittynyt myös seksuaalisia tekoja. (Tytöjen talo 2022, 22.) Näin ollen tässä kontekstissa sokerideittailu tämän nimenomaisen katsauksen perusteella voidaan liittää vahvasti vastikkeellisiin seksuaalisiin tekoihin.

Tutkimuksissa mainitaan myös, että verrattuna nuorten aikuisten tekemään kaupalliseen seksityöhön, vastikkeellinen seksi ei usein ole ainoa tulonlähde vaan vastikkeilla täydennetään muita tuloja (Jewkes ym. 2012b; Fredlund ym. 2013, Krischin ym 2019, 115 mukaan). Verrattuna myös kaupallisiin seksityöläisiin, nuoret ihmiset, jotka harjoittavat vastikkeellista seksiä

kertovat olevansa hyvin valikoivia niin seksuaalisten tekojensa osalta, kuin sen kenelle he vastiketta vastaan tekoja suorittavat. Nuoret, jotka vastikkeellista seksiä harjoittavat eivät näin ollen siis myöskään miellä itseään usein seksityöläisiksi. (Kaufman & Stavrou 2004; Luke & Kurz 2002; Nnko ym 2001, Krischin ym 2019, 115 mukaan.)

4.5 Haavoittuvassa asemassa olevat nuoret

Holmströmin (2019, 11) mukaan aiemmat tutkimukset osoittavat, että haavoittuvammissa asemassa olevat nuoret, joille tarjotaan vastinetta seksuaalisista teoista, hyväksyvät tarjouksen todennäköisemmin kuin nuoret, jotka eivät ole tällaisessa asemassa. Esimerkiksi laitoshoidossa olevat nuoret kertovat kokemuksistaan enemmän, kuin muut nuoret (Lindroth 2013, Holmströmin 2019, 11 mukaan).

Vuoden 2023 Suomalaisessa selvityksessä vastikkeellisesta seksistä selviytymiskeinona (Katisko & Laine) tutkitaan vastikkeellisen seksin ilmiötä haavoittuvassa asemassa olevien näkökulmasta. Selvitys tuo esiin ilmiön monimutkaisen luonteen sekä sen, että taustasyyt vastikkeelliseen seksiin ajautumiseen eivät ole yksiselitteisiä. Taustalla on usein erilaisia tilanteiden ja vuorovaikutusten ketjuja, joissa ei ole suoria syy-seuraussuhteita. Ilmiötä tutkitaan ja tarkastellaan nimenomaa yksilöiden erilaisten elämäntilanteiden, yhteiskunnallisten rakenteiden sekä näiden vuorovaikutuksen kautta. Selvitys tuo esiin yksilöiden muuttuvien ihmissuhteiden, rajallisten mahdollisuuksien sekä toisin toimimisen vaihtoehtojen vähyyden olevan kehämäinen tila, josta on vaikea päästä pois. Yhteiskunnan palvelujärjestelmien prosessit epäkohtiineen ja mahdollisuuksineen muodostuvat tässä keskeiseksi tekijäksi. (Katisko & Laine 2023, 7.)

Tässä Katiskon & Laineen (2023,10) selvityksessä todetaan myös, että ne nuoret, jotka päätyvät seksiin tai seksuaalisiin tekoihin korvausta vastaan, eivät miellä kokemuksiaan seksityöksi tai prostituutioksi. Näiden nuorten kanssa työskentelevät ammattilaiset kertovat vastikkeellisen seksin käsitteen kuvaavan nuoren kokemusmaailmaa parhaiten. Selvityksessä tutkittiin luvatta sijaishuollon laitoksista poistuneiden, eli hatkaavien nuorten kokemuksia vastikkeellisesta seksistä. Erityisesti hatkatessaan nuori voi tuntea, että valta ja toimijuus on hetken hänen omissa käsissään. Hatkaan lähtö on nuorelle usein selviytymisstrategia, joka jossain vaiheessa vaatii usein taloudellista selviytymistä. Tähän vastikkeellinen seksi voi vaikuttaa nuoren mielestä ratkaisulta. Hatkaan lähtö voikin synnyttää näin selviytymisen ristiriidan.

Katisko & Laine (2023, 8) muistuttavat selvityksessään, että vaikka syyt vastikkeelliseen seksiin ryhtymisessä voivat olla selviytymiseen liittyviä tai taloudellisia. Voi kysymyksessä olla myös toive läheisyydestä ja kosketuksesta. Haastatteluiden perusteella lastensuojelulaitoksista poistuneille nuorille vastikkeellinen seksi voi näyttäytyä myös parisuhteen kaltaisena tilanteena, jossa voidaan toisaalta paikata lapsuuden mitätöinnin kokemuksia, turvattomuutta tai palvelujärjestelmän ulkopuolelle jäämistä.

Uusimpia julkaisuja Suomesta, jossa käsitellään vastikkeellista seksiä sekä sijaishuollosta luvatta poistuneita nuoria, on lapsiasianvaltuutettu Elina Pekkarisen ja Outi Kekkosen yhteistyö-julkaisu 'Hatkaassa lapsen silmin - Analyysi lastensuojelun sijaishuollosta luvatta poistuneiden lasten kyselytutkimuksesta'. Analyysin aineistona käytetään Lastensuojelun kehittämissyysikkö Pesäpuu ry:n tekemää kyselytutkimusta vuodelta 2023. Pesäpuun julkaisu, johon analyysi pohjautuu, on nimeltään 'Hatkaassa Suomessa - kohti kansallista tilannekuvaa lastensuojelun sijaishuollosta kadonneista lapsista'-raportti. Kyseinen raportti antaa näkökulmaa lastensuojelun puolelta ja tuo hatkaavien nuorten kokemuksia esiin. Raportissa todetaan nuorten löytävän helposti aikuisia, jotka ovat valmiita majoittamaan, kuljettamaan tai tarjoamaan rahaa nuorelle. Usein näissä tilanteissa aikuinen odottaa nuorelta jotain vastiketta kuten seksiä tai seksuaalisia tekoja, johon nuori ei alaikäisyytensä vuoksi voi antaa suostumustaan (Haapala, Kaijanen, Minkkinen & Westlund 2023, 188).

Pekkarisen ja Kekkosen analyysissä todetaan, että Pesäpuun aineiston perusteella seksuaaliväkivallan kokemuksissa hatkareissun aikana on havaittu yhteyksiä päihteiden käyttöön ja rikollisuuteen. Kyselytutkimuksen vastaajat, eli hatkassa olleet nuoret olivat myös kokeneet seksuaaliväkivaltaa hälyttävän usein. Kyselytutkimukseen vastanneista lapsista ja nuorista joka viidennelle tytölle oli tarjottu jonkinlaista korvausta seksuaalisesta teosta hatkareissun aikana sekä 19 prosenttia kaikista vastaajista kertoi hatkareissun aikana vaihtaneensa seksuaalisia tekoja yöpaikkaan, tavaraan tai päihteisiin. Kaikki vastaajat, jotka kertoivat myyneensä seksiä, kertoivat myös vaihtaneensa seksiä hyödykkeisiin. Kyselytutkimukseen vastasi yhteensä 253 nuorta. (Kekkonen & Pekkarinen 2024, 25.)

Analyysissä aineistoon perehdyttiin myös ristiintaulukoinnin avulla. Ristiintaulukoinnin avulla kielteisiä kokemuksia tarkasteltiin suhteessa toisiinsa. Vastikkeellinen seksi oli tilastollisesti merkitsevästi yhdistettävissä ristiintaulukoinnin avulla rikollisuuteen ja itsetuhoisuuteen. Kaikista nuorista (n=253) ne nuoret, jotka raportoivat hatkareissun aikana myyneensä seksiä tai vaihtaneensa seksiä/seksuaalisia tekoja esimerkiksi tavaraan tai yöpaikkaan (n=47) 55 prosenttia kertoi tehneensä rikoksia itse ja 77 prosenttia kertoi nähneensä rikoksia. Lisäksi 60 prosenttia kertoi itsensä tahalliseksi satuttamisesta tai itsetuhoisuudesta. Yhteys vastikkeellisen seksin ja päihteiden osalta todettiin ristiintaulukoinnissa tilastollisesti lähes merkitseväksi tulokseksi. Vastikkeelliseen seksiin osallistuneista nuorista alkoholia kertoi käyttäneensä 92 prosenttia ja huumausaineita 70 prosenttia. (Kekkonen & Pekkarinen 2024, 23-24.)

4.6 Ilmiön vaikutukset yksilöön

Seksuaaliväkivallan tutkimukset ja niistä saatava aineisto on aina kiinni kulloisestakin ajasta, jossa tutkimusta tehdään. Viranomaisten rekisteritietojen oheen tarvitaan väestötasolla yleistettävää tutkimusta ihmisten kokemuksista. Onkin syytä muistaa, että erilaisin kyselyin tai muulla tavoin toteutettu kansallinen tutkimus niinkin arasta ja vaikeasta aiheesta kuin

seksuaaliväkivalta, on tarpeen toteuttaa uudelleen esimerkiksi viiden tai kymmenen vuoden kuluttua. Koska tutkimus kehittyy maailman muuttumisen myötä, on tärkeää pitää kiinni hyväksi havaituista väkivallan yleisyyden perusmittareista, jotta jatkossakin on saatavilla vertailtavaa aineistoa ajankohdan ja eri maiden välillä. (Sovala 2023.)

Vuonna 2021 Suomessa toteutetussa sukupuolistuneen väkivallan ja lähisuhdeväkivallan tutkimuksessa 16-74 -vuotiaista naisista 43 prosenttia, sekä miehistä 12 prosenttia oli kokenut seksuaaliväkivaltaa jossain vaiheessa elämäänsä. Suurin osa koetusta seksuaaliväkivallasta oli jotain muuta kuin raiskauksia tai niiden yrityksiä. Seksuaaliväkivaltaa parisuhteessaan tai entisen kumppanin osalta edellisissä suhteissaan oli kokenut 10 prosenttia naisista sekä 2 prosenttia miehistä. Vain noin viidennes naisista sekä noin joka seitsemäs miehistä raportoi poliisille parisuhteessaan kokemastaan seksuaaliväkivallasta. Läheisilleen tästä oli kertonut noin puolet naisista ja miehistä. Muiden kuin kumppanien tai edellisten kumppanien toimesta tehtyä seksuaaliväkivaltaa poliisille raportoi ainoastaan 4 prosenttia naisista ja 2 prosenttia miehistä. Ikäryhmittäin tarkasteltuna, nuoremmat henkilöt raportoivat kokemastaan seksuaaliväkivallasta vanhempia ikäryhmiä enemmän. Ilmiön on huomattu olevan yleinen muunkinlaisissa väkivaltakokemuksia mittaavissa tutkimuksissa. (Attila & Keski-Petäjä 2021, 56-58.)

Suomessa vuonna 2022 toteutetussa lapsiuhritutkimuksessa, erityisesti tyttöihin kohdistunut seksuaaliväkivalta oli nousussa. Vastanneista yhdeksäsluokkalaisista tytöistä kahdeksan prosenttia kertoi seksuaaliväkivallan kokemuksista, kun vuonna 2013 tehdyssä kyselyssä viidellä prosentilla vastanneista tytöistä oli näitä kokemuksia. Poikien kohdalla tässä tutkimuksessa oli niin pieni havaittujen kokemusten määrässä, ettei siitä voitu tehdä selkeitä johtopäätöksiä. Tutkimus selvitti sellaista lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa, jossa lapsen tai nuoren seksuaalisen kanssakäymisen kokemusta olisi lähdetty selvittämään viranomaisen taholta vuoden 2022 seksuaalirikoslain mukaisesti mahdollisena seksuaalisena hyväksikäyttönä. (Tampereen yliopisto 2022.)

Lahtisen, Laajasalon ja Juusolan (2023) mukaan samaisessa vuoden 2022 lapsiuhritutkimuksessa nousee esiin puberteetti-ikäisten olevan erityistä riskiryhmää seksuaaliväkivallan osalta. Raportissa nousee esiin esimerkiksi se, että niistä 9.-luokkalaisista nuorista, jotka vastasivat kokeneensa seksuaalikokemuksia aikuisen kanssa, yli kaksi kolmannesta vastasi ensimmäisen kokemuksen tapahtuneen vastaajaan ollessa vähintään 13-vuotias. Myös kuudesluokkalaisten vastaajien osalta oli nähtävissä tilastollisesti merkittävää nousua seksuaaliväkivallan kokemuksissa. Tytöistä kaksi prosenttia, pojista yksi prosentti sekä muunsukupuolisista kahdeksan prosenttia ilmoitti kokeneensa seksuaaliväkivallan kriteerejä täyttäviä kokemuksia. Yleisimmät seksuaaliväkivallan tekemuodot liittyivät sukuelimen paljastamiseen lapselle, sukuelinten kosketteluun sekä tekoihin, joihin ei liity fyysistä kontaktia. (Mielityinen ym. 2013; Bart. ym 2013, Lahtisen ym. 2023, 125 mukaan.)

Subjektiiivisena kokemuksena seksuaaliväkivalta on kuitenkin muutakin kuin mitä lainsäädäntö tai tutkimustulokset aiheen laajuudesta antavat ymmärtää. Seksuaaliväkivaltaa on myös esimerkiksi halventava nimittely, altistaminen seksuaaliselle materiaalille, vastikkeellinen seksi tai vähemmän tunnettuna terminä myös emotionaalinen insesti, jossa lapsi tai nuori joutuu kuuntelemaan oman vanhemman seksuaaliasioita tai muuten joutuu alttiiksi seksualisoituneelle ilmapiirille omassa kodissaan. Vaikka subjektiivinen kokemus viittaa meihin yksilöinä ja jokaisen omanlaiseen reaktioon, on seksuaaliväkivallankokemusten aiheuttamilla seurauksilla kuitenkin joitain yhteneväisyyksiä ja samankaltaisuutta. Seksuaaliväkivallan seuraukset ovat myös yleensä hyvin vakavia, aiheuttaen kokijalle niin fyysisiä kuin psyykkisiä oireita. Reaktiot masennuksesta liialliseen toimintaan, päihteiden käyttöön, vihan, pelon ja paniikin tunteisiin sekä syyllisyyteen ja ristiriidan tuntemiseen ovat yleisimmin mainittuja oireita. Pitkäkestoisina ja eritoten käsittelemättöminä nämä voivat ajaa yksilön syvempään ahdinkoon ja kriisiin. (Hannila 2024, 11.)

Seksuaaliväkivallan vaikutukset yksilöön ovat, kuten aiemmin jo mainittu, hyvin yksilöllisiä. Vaikka voidaan sanoa, yksilön melko varmasti kokevan jotain fyysisiä, psyykkisiä tai sosiaalisia oireita. Seksuaaliväkivalta rikkoo ihmisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta, traumatisoiden kokijaansa. Tapahtumista puhumista ja avun piiriin hakeutumista voi myös viivästyttää se, että uhri ei aina tiedosta kokeneensa seksuaaliväkivaltaa. Seksuaaliväkivallan seurauksiin yksilölle vaikuttaa myös se, millaisia merkityksiä ja tulkintoja uhri antaa itse tapahtumalle. Tapahtumahetkeen liittyvä väkivalta, nöyryytys tai koettu kuolemanpelko sekä kontrollin menetyks on kytköksissä myöhempään toipumisorientaatioon. Myös terveydenhuollon suhtautuminen uhrin kertomukseen sekä erityisesti nuorten uhrien osalta, lähipiiriltä saatu tuki ja ymmärrys ovat toipumista hyvin tukevia asioita. Osa uhreista ei välttämättä koe järkyttävänsä kokeuksen jälkeen merkittävää haittavaikutusta missään vaiheessa elämäänsä. Tämänkaltaista toipumista vahvasti tukevat osa-alueet ovat edellä mainittujen lisäksi uhrin usko selviytymiseen sekä hänelle itselleen toimivat keinot siihen, tilanteessa vastaan taistelu sekä tapahtuneen jälkeen saatu asiallinen hoito, kunnioitus ja tiedon saanti. (Ahlgren, Kiuru, Pönkänen & Rajakaltio-Kiuru 2023, 93-94.)

4.7 Ilmiön vaikutukset yhteiskuntaan

Asiantuntijoiden keskustelut vastikkeellisen seksin, seksuaalisten tekojen sekä seksityön tai hyväksikäytön osalta vaihtelevat kontekstin mukaan. Laajemmassa, yhteiskunnallisessa kuvassa vastikkeellisen seksin seuraukset nähdään yhteiskunnan rakenteisiin liittyvinä ilmiöinä. Erityisesti köyhyys, asunnottomuus ja päihteidenkäyttö korreloi todetusti vastikkeelliseen seksiin päätyminen kanssa. Ammattilaiset pohtivat, että erityisesti tilanteet, joissa yksilön elämäntilanne kietoutuu monenlaisiin selviytymisen muotoihin, on vastikkeellisen seksin ikään kuin ajateltu kuuluvan osaksi tätä marginaalista elämää. Toisaalta ammattilaisten keskusteluissa korostettiin myös riittävän sosiaaliturvan, päihde- ja mielenterveyspalveluiden sekä

asumisen palveluiden ehkäisevän vastikkeelliseen seksiin päätyminen tarvetta. Myös riittävällä ennaltaehkäisyllä ja varhaisella tuella on suuri merkitys. Haavoittuvuuden tekijöiden taustoina on mainittu useimmiten lapsiperheköyhyys ja lapsena koettu seksuaaliväkivalta, joten vastikkeellinen seksi ei ole yksilön ominaisuus tai huono-osaisuuden päätepiste, vaan asia, johon voidaan vaikuttaa politiikalla ja riittävällä palveluilla, joilla turvataan yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. (Katisko & Laine 2023, 18.)

Seksuaaliväkivaltakokemusten laajempi yhteiskunnallinen vaikutus näkyy tutkimusten mukaan heikentyneenä toimintakykynä, joka heijastuu niin työelämään sopeutumiseen, ihmissuhteisiin kuin vanhemmuuteen. Seksuaaliväkivalta lisää itsemurhariskiä ja on yhteydessä psyykkisten sairauksien, kuten masennuksen puhkeamiseen. Seksuaaliväkivallan yhteys somaattisiin sairauksiin on vähemmän tutkittu seuraus kuin yhteys psyykkisiin sairauksiin. Somaattisia sairauksia kuten ei-spesifit krooniset kivut, erityisesti krooninen lantion alueen kipu sekä suo-
listo-ongelmat ovat todennettuja mahdollisia terveysriskejä, joita seksuaaliväkivaltaa kokeneilla on havaittu. Terveyspalveluiden suurempi käyttö sekä sairastuneisuus on kohonneempaa seksuaaliväkivaltaa kokeneilla yksilöillä, kuin henkilöillä, joilla ei ole seksuaaliväkivallan kokemuksia. (Ahlgren ym. 2023, 95-97.)

Muita yhteiskunnallisia vaikutuksia voidaan todentaa esimerkiksi sosiaalisten vaikutusten kautta. Erityisesti miehet, seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt, maahanmuuttajataustaiset, lähisuhdeväkivaltaa kokeneet, seksityötä tekevät sekä ihmiskaupan uhrit ovat ryhmiä, joista ei juuri hakeuduta hoidon piiriin. Esteitä hoitoon hakeutumiselle voi olla esimerkiksi leimaantumisen pelko, epätietoisuus omista oikeuksista ja oleskelumaan lainsäädännöstä sekä piiloriikollisuus. (Ahlgren ym. 2023, 100-101.)

Yhteiskunnallisesti onkin erittäin tärkeää tuottaa ilmiöstä lisää tietoa, joka on asiantuntijoiden ja muiden ammattilaisten mukaan vaikeasti tunnistettavissa ja liittyy olennaisesti yksilöiden ihmisoikeuksien toteutumiseen. (Katisko & Laine 2023, 17.)

5 Tutkimuksen tavoitteet

Opinnäytetyön keskeiseksi tutkimusongelmaksi nousi varhaisessa vaiheessa nuorten vastikkeellisten seksuaalisten tekojen ilmiön tunnettuus sosiaalialalla. Opinnäytetyön tilaajan tarpeiden mukaan tutkimusongelmaa rajattiin erityisesti alaikäisten nuorten vastikkeellisten seksuaalisten tekojen ilmiön tunnettuuteen. Tätä ilmiötä ja sen tunnettuutta haluttiin kartoittaa sosiaalialojen työntekijöiden keskuudessa. Tutkimusmenetelmäksi valittiin määrällinen eli kvantitatiivinen tutkimus. Tällä tutkimusmenetelmällä oli tarkoitus tuottaa tietoa niin ilmiön tunnettuudesta sosiaalialalla, kuin myös nostaa esiin erilaisia asiakassegmenttejä, joiden parissa työskentelevät olivat kohdanneet ilmiötä. Tutkimusongelman kartoittamiseen nousi kolme

tutkimuskysymystä, joihin kerättiin vastauksia sähköisen kyselylomakkeen avulla. Tutkimuskysymykset olivat:

- Missä sosiaalialan työympäristöissä ilmiötä kohdataan?
- Mitä tietoa ammattilaiset ovat ilmiöstä nuorelta saaneet?
- Mitä lisätietoa sosiaalialan ammattilaiset kaipaavat ilmiöstä?

Tutkimuskysymysten avulla tavoitteena oli tuottaa opinnäytetyön tilaajalle tietoa ilmiön tunnettuudesta eri sosiaalialan työn kentillä ja kartoittaa mahdollisia koulutuksen tai muun lisätiedon tarpeita, joita ammattilaisilla on ilmiöön liittyen. Tunnettuuden kartoitukseen sekä ilmiön ymmärrykseen liittyi olennaisesti tieto mitä vastikkeellisia tekoja, sekä mitä vastiketta nuori on voinut ilmiön osalta tarjota tai saada. Sosiaalialan ammattilaisia löytyy monenlaisista asiakasympäristöistä, joten tutkittu ilmiö voi tulla vastaan mitä erilaisimmissa paikoissa ja konteksteissa. Ammattilaisilta kerätyn tiedon perusteella oli siis tarkoituksena myös tuottaa tilaajalle tietoa mitkä teot ja vastineet ammattilaiset yhdistävät vastikkeelliseen seksiin. Yhteiskunnallinen keskustelu tutkitun teeman ympärillä onkin tärkeää, niin alaikäisten nuorten kokeman stigman vähentämiseksi kuin sosiaalialan ammattilaisten aiheen puheeksi ottamisen kynnyksen madaltamiseksi.

6 Tutkimuksen toteutus

Määrällinen tutkimus valittiin hyvin aikaisessa vaiheessa tämän opinnäytetyön tutkimusongelmaan vastaavaksi tutkimusmenetelmäksi. Määrällisen tutkimuksen keinoin pyrittiin keräämään tarpeeksi suuri vastaajajoukko, jolta kerätyn aineiston avulla saadaan vastauksia tutkimuskysymyksiin. Otannan rajaamiseen vaikutti olennaisesti myös opinnäytetyön tilaajan tarpeet tutkittavalle tiedolle ilmiön osalta. Tässä luvussa avaamme tutkimuksen toteutukselle valitut menetelmät, joita on käytetty tarvittavan tiedon eli aineiston keräämiseen ja analysointiin.

6.1 Määrällinen tutkimus

Määrällinen eli kvantitatiivinen tutkimus etenee vaiheittain, tutkimusprosessi voidaan jakaa karkeasti tutkimuksen suunnitteluun, aineiston keräämiseen sekä aineiston analysointi ja tulointa vaiheisiin. Tutkijan on kuitenkin syytä pitää mielessään samanaikaisesti koko prosessi, eli jo suunnitteluvaiheessa on mietittävä millä tavoin tuloksia analysoidaan ja esitetään (Vilkka 2007, 168).

Määrällisen tutkimuksen ydinajatus on antaa yleistävä kuva tutkittavasta kohteesta kuten asioista tai ihmisistä. Niin kuin ylempänä jo kerrottiin, tutkijan on huomioitava prosessi koko

tutkimuksen ajan, saadakseen validia mitattavaa aineistoa. Liian nopeasti koottu kysymyslomake tai pyrkimys nopeuttaa prosessia etenkin alkuvaiheessa, kääntyy tutkijaa vastaan. Pitkäjänteisyys onkin määrällisen tutkimuksen osalta tutkijan eniten tarvitsema ominaisuus. Määrällisen tutkimuksen keinoin pyritään selvittämään mitä tietoa tarvitaan, miten tietoa kerätään ja mitataan sekä valittujen menetelmien oikea-aikaisuus ja validius. (Vilka 2007, 167-169.)

6.2 Otanta

Tutkimuskysymyksiä pohdittaessa keskusteltiin myös tavasta, jolla saadaan kerättyä aineistoa tätä opinnäytetyötä varten. Tutkimuksen kohderyhmää eli otantaa pohdittaessa, päädyttiin rajaamaan tutkimus sosiaalialalle ja tarkentamaan otanta nimenomaa sosiaalialan työntekijöihin. Koska tavoitteena oli kartoittaa, missä sosiaalialoilla ilmiötä mahdollisesti kohdataan, ei tarkempaa ala- tai asiakasryhmäkohtaista rajausta haluttu tehdä.

Otantamenetelmänä tässä tutkimuksessa käytettiin systemaattista ryväotantaa. Ryväotanta valittiin tutkimukselle, koska tutkimuksen perusjoukko eli sosiaalialojen työntekijät, ovat hyvin heterogeeninen ryhmä. Tarkoittaen että perusjoukossa on hajontaa ja runsaasti erilaisia ominaisuuksia. Esimerkiksi se, millä sosiaalialan työntekijällä työskentelee, on yksi perusjoukkoa hyvin jakava ominaisuus. Vilkan (2021, 98-100) mukaan ryväotanta soveltuu hyvin juuri ison luonnollisen, eli heterogeenisen ryhmän otantamenetelmäksi.

Kaikkia sosiaalialan työntekijöitä on kuitenkin mahdoton tavoittaa, tällöin tutkimusta jatkettiin ositetun otannan keinoin. Ositettu otanta sopii tilanteisiin, joissa tutkittava kohderyhmä on jakautunut erikokoisiin ryhmiin, tai tutkittavaan perusjoukkoon kuuluu marginaaliryhmiä. Ositetun otannan avulla varmistetaan pienempien ryhmien mahdollinen edustavuus otoksessa (Vilka 2007, 54-55). Sosiaalialojen työntekijät työskentelevät usealla eri asiakassektorilla ja tutkimuksen kannalta haastavinta olikin tavoittaa mahdollisimman monta vastaajaa, useasta eri organisaatiosta. Aineiston keruun osalta pyrimme hyödyntämään niin laajaa verkostoa, kuin se tutkimuksen kannalta oli relevanttia ja aikataulun osalta mahdollista.

6.3 Aineiston hankinta ja hallinta

Aineistonhankintaan tutkimusprosessissa liittyy oleellisesti aineistohallintasuunnitelma. Aineistohallinnan suunnittelulla varmistetaan, että tutkimuksessa noudatetaan hyvää tieteellistä käytäntöä. Aineistohallinta on osa tutkimussuunnitelmaa, joten tärkeimmät periaatteet ja käytänteet tulee miettiä jo tutkimuksen alkuvaiheessa. Suunnitelmaa tulee kuitenkin täsmentää tarpeen mukaan tutkimuksen edetessä. Aineistohallintasuunnitelmassa kerrotaan, miten aineistoa kerätään, käsitellään ja säilytetään tutkimuksen aikana sekä tutkimuksen päätyttyä ja ketkä aineistoa käsittelevät. (Tietoarkisto 2024a.) Tutkimukselle laadittu tarkempi aineistohallintasuunnitelma löytyy liitteestä 4. Hyvän tieteellisen käytännön sekä

tietosuojaperiaatteiden noudattamisesta tutkimuksessa on kerrottu tarkemmin tämän raportin luvussa 7.

Aineiston hankinta toteutettiin Google Forms-lomakkeella, joka oli avoinna kaksi viikkoa aikavälillä 11.3-24.3.2024. Kyselylomaketta jaettiin opinnäytetyön tilaajan eli Exit ry:n kautta. Exit ry, jakoi kyselylomaketta omassa: Nuorten Exit somekanavallaan 12.3.2024 ja 18.3.2024. Toinen väylä aineiston hankintaan oli Loisto settlementti ry. Kyselylomake meni jakoon yhteishenkilön kautta suoraan yhdistyksen intra-sivuille, josta tuli jokaiselle työntekijälle myös sähköpostiin ilmoitus 11.3.2024. Tarvittavat tutkimusluvut haettiin näistä molemmista organisaatioista.

Laajempaa näkyvyyttä varten hyödynnettiin myös sosiaalista mediaa. Facebookissa toimiva Sosionomien uraverkosto -ryhmä, jossa on yli 12000 jäsentä, oli sosiaalisen median isoin kanava kyselyn jakamiseen. Tämän lisäksi kysely jaettiin Sosionomien sosiaalityön opiskeluryhmään, jonka avulla tavoiteltiin 2400 ryhmän jäsentä. Sosiaalisen median kautta tavoiteltiin siis yhteensä yli 14000 sosiaalialan ammattilaista.

6.4 Kyselylomake ja saatekirje

Kyselylomake on määrällisen tutkimuksen kriittisimpiä vaiheita. Lomakkeen tekoon on siis panostettava. Määrällisessä tutkimuksessa on tärkeää karsia turhat kysymykset pois sekä välttää ja-sanan käyttöä, vastaaja ei tällöin tiedä kumpaan kysymykseen hän vastaa, jos kysymyksessä kysytään kahta asiaa. Yhtäältä ongelmaksi voi nousta se, että kysymykset eivät kerro, mistä roolista vastaajan odotetaan vastaavan. Tutkija voi haluta tietoa tietystä tilanteesta, mutta kysyykin yleisellä tasolla. Samassa kysymyksessä ei siis voi kysyä montaa asiaan liittyvää tietoa, vaan asiasisältö on hajautettava niin, että yhdessä kysymyksessä on vain yksi asia. Kyselylomakkeet onnistuvatkin harvoin yhdellä yrittämällä, tällöin on tärkeää muistaa lomakkeen testaus ennen virallista mittausta. Testaaminen on sitä onnistuneempi, mitä kriittisemmin siihen saadaan palautetta joltain perusjoukkoa vastaavalta ihmiseltä tai ihmisiltä. (Vilka 2021, 107-108). Kyselylomaketta testattiin useaan otteeseen niin opinnäytetyön tekijöiden, kuin perusjoukkoon kuuluvien ihmisten toimesta. Kyselylomaketta käytiin myös läpi toimeksiantajan kanssa Teams-tapaamisissa ja tämän yhteistyön avulla saatiin kartoitettua oikeat kysymykset, joilla vastata tutkimusongelmaan.

Kysely toteutettiin sähköisen kyselylomakkeen avulla. Standardoitu eli vakioitu kyselylomake piti sisällään monivalinta- ja sekamuotoisia kysymyksiä. Monivalintakysymyksissä itse kysymysmuoto on vakioitu, eli kysymys on kaikille vastaajille sama sekä vastausvaihtoehdot ovat ennalta määriteltä. Sekamuotoisissa kysymyksissä osa vastausvaihtoehdoista on ennalta määriteltä ja yhdessä kysymyksessä on mukana myös yksi avoin vastausvaihtoehto johon vastaaja voi kirjoittaa sanallisesti vastauksen (Vilka 2007, 62). Lopullinen kyselylomake löytyy raportin liitteestä 6.

Tutkimuslomakkeeseen liittyy olennaisesti myös saatekirje. Saatteen tehtävänä on kertoa tutkimuksen taustoista sekä motivoida lomakkeen saajaa vastaamaan kyselyyn. Saate ei saa olla liian pitkä ja kieliasun tulee olla kohtelias. Saatekirje voi olla ratkaisevassa asemassa, tuleeko vastaaja täyttämään lomaketta vai ei. Saatekirjeessä ilmoitetaan tutkimuksen tekijät, tavoite, vastausaika, tietojen käyttötapa sekä vastausaika. Saatekirjeessä kiitetään myös vastaamisesta. (Heikkilä 2014, 59.) Kyselylomakkeelle toteutettu saatekirje löytyy liitteestä 5.

6.5 Määrällisen aineiston analysointi

Koska tarkoitus oli tuottaa numeerista eli määrällistä tietoa ilmiön tunnettuudesta sekä mahdollisista kohtaamisista, käytimme tilastollisesti kuvaavaa analyysia aineiston tulkinnan menetelmänä. Aineistoa tulkitaan siis tilastollisesti sekä havainnollistetaan graafisesti. Tilastollisesti kuvaavan analyysin keinoin aineistosta saadaan nostettua tutkimusongelmaan ja kysymyksiin vastaavia frekvenssejä sekä prosenttiosuuksia (Alastalo & Borg 2010). Myös vastaajien välisiä eroja suhteessa kysyttyyn aiheeseen, tutkittiin ristiintaulukoinnin sekä korrelaatiokerroimen avulla.

Frekvenssillä kuvataan havaintojen lukumäärää aineistossa, ryhmässä tai luokassa. Frekvenssillä ilmaistaan siis määriä, eli kuinka monta vastaajaa sijoittuu kyseiseen kategoriaan. (Alastalo & Borg 2010.) Frekvenssien lisäksi prosentit ovat yksi aineiston tyypillisimpiä tunnuslukuja. Usein prosenttiluvut auttavat myös helposti havainnollistamaan missä suhteessa muuttujat ovat toisiinsa (Kvantitatiivisen tutkimuksen verkkokäsikirja 2024b). Tutkimuksessa frekvensseillä kuvattiin tutkimuksessa kysytyt taustamuuttujat, jotka olivat vastaajan palvelusvuodet sekä koulutusaste. Frekvenssien lisäksi tutkimusaineistoa kuvattiin kaikissa kysymyksissä myös prosentteina. Kvantitatiivisen tutkimuksen verkkokäsikirjan (2024a) mukaan taustamuuttujat antavat yleisempää tietoa tilastoyksiköistä, eli otokseen valikoidusta perusjoukon edustajasta. Yleisimmät taustamuuttujat ovat: sukupuoli, ikä, siviilisääty, syntymävuosi ja koulutus.

Tulosten tarkemmassa analysoinnissa hyödynnettiin IBM SPSS-ohjelmistoa. SPSS-ohjelmistoa hyödynnettiin nimenomaisesti tutkimusongelmaan eli; alaikäisten vastikkeellisen seksin tunnettuuteen sosiaalialan ammattilaisten keskuudessa. SPSS-ohjelmistolla suoritettiin ristiintaulukointi sekä korrelaatiokerroin. Ristiintaulukoinnilla haluttiin havainnollistaa ilmiön tunnettuuden jakaantumista kyselyn tulosten perusteella sekä graafisesti että sanallisesti. Ristiintaulukointi ja korrelaatiokerroin analyysit tehtiin kyselyn taustamuuttujille sekä lomakkeen ensimmäiselle kysymykselle, joka käsitteli ilmiön tunnettuutta. Tarkemmat tulokset ristiintaulukoinnista on esitetty luvussa 7.1.

Ristiintaulukointi kertoo kahden muuttujan välisestä yhteydestä. Ristiintaulukoinnissa käsitellään siis selittävää ja selitettävää muuttujaa, eli minkä tekijän oletetaan selittävän tutkittavaa käytöstä. Yksinkertaisessa ristiintaulukoinnin nelikentässä selittävä muuttuja voisi olla

esimerkiksi sukupuoli (mies/nainen) ja selitettävä muuttuja tupakointi (kyllä/ei) (Vilka 2007, 129).

Ristiintaulukoinnin ja korrelaatiokertoimen lisäksi SPSS tilasto-ohjelman avulla tehtiin tuloksille khiin neliötesti. Kvantitatiivisen tutkimuksen verkkokäsikirjan (2024) mukaan khiin neliötesti onkin ristiintaulukoinnissa yksi tapa mitata tulosten merkitsevyyttä tai toisin sanoen riskitasoa. Eli testataan hypoteesia, mitattujen asioiden välistä yhteyttä.

Hypoteesina tässä tutkimuksessa oli se, että onko palvelusvuosien ja käsitteen tuntemisen välillä yhteyttä. Tämän ajatuksen vastapuolena on nollahypoteesi, eli ajatus että palvelusvuosien tai koulutustaustojen välillä ei ole eroja käsitteen tuntemisessa. Tätä sanotaan myös kaksisuuntaisen hypoteesin testaukseksi.

Tulosten tilastollista merkitsevyyttä tarkastellaan khiin neliötestin ja korrelaatiotestin p-arvoista. P-arvo kertoo siis virheellisen päätelmän todennäköisyyden. Marginaalirajoina on usein hyväksytty p-arvo 0,05 tai 0,01 (5 % tai 1 %). Nämä marginaalirajat ovat kuitenkin ”sopimussenvaraisia”, eli ne ovat vain vuosien varrella muodostuneita käytäntöjä, joille ei ole mitään erityistä perustelua. Siksi on tärkeää, että kiinnitetään huomiota tulosten lisäksi myös näiden sisällölliseen merkitykseen. (Kvantitatiivisen tutkimuksen verkkokäsikirja 2024c.) Toisin sanoen mitä pienempi testin p-arvo on, sitä enemmän riippuvuutta voidaan yleistää perusjoukkoon. P-arvon tarkoitus on siis antaa arvo otantavirheen osuudelle tutkimuksessa (Taanila 2022). Korrelaatiokertoimen osalta taas pieni p-arvo on edellytys riippuvuuden olemassaololle. Kuitenkin Heikkilän (2014, 195) mukaan, jos korrelaatiokerroin on alle 0,3 riippuvuudella ei ole käytännön merkitystä, vaikka p-arvo osoittaisikin tilastollisesti merkitsevän riippuvuuden. Yhteiskunnallisissa tutkimuksissa korrelaatiot ovat kuitenkin usein melko alhaisia ja vaikka p-arvo ei ylittäisi 0,3 näissä tutkimuksissa, saattaa korrelaatio silti olla tärkeä. Tulkinnoissa tulee siis kiinnittää tässäkin tapauksessa huomiota sisällölliseen merkitykseen.

Khiin neliötestin käytölle tutkimuksessa on myös muutamia edellytyksiä, jotka otettiin huomioon aineiston käsittelyssä. Mikäli testin edellytykset eivät ole voimassa, johtaa tulos liian helposti virheelliseen johtopäätökseen eli nollahypoteesiin. Näihin edellytyksiin kuuluu se, että testin mukaan korkeintaan 20 prosenttia odotetuista frekvensseistä saavat olla pienempiä kuin 5 ja jokaisen odotetun frekvenssin tulee olla suurempi kuin 1 (Heikkilä 2014, 201). Tutkimuksen testit antoivat molemmissa ristiintaulukoinneissa tulokseksi yli 20 prosentin frekvenssien arvoksi pienemmän kuin viisi, joten testin edellytykset eivät olleet tässä tutkimuksessa voimassa. Tämän perusteella khiin neliötestin tuloksia ei voitu ristiintaulukointien osalta tulkita.

Ristiintaulukoinnin antaessa viitteitä riippuvuuksista voidaan analysointia jatkaa korrelaatiokertoimella (Kananen 2011, 108). Korrelaatiokerroin on tavallisimpia tapoja ilmaista kahden eri muuttujan välistä yhteyttä ja riippuvuutta. Yleisimmin käytetty korrelaatiokerroin on

Pearsonin kerroin, joka osoittaa lineaarisen riippuvuuden ja vaatii jatkuvat tai vähintään väli-matka-asteikolliset muuttujat. Spearmanin korrelaatiokerroimella voidaan taas tutkia järjestysasteikollisia muuttujia. (Heikkilä 2014, 192-193.) Koska tutkimuksen muuttujat olivat järjestysasteikollisia, käytettiin tässä tutkimuksessa Spearmanin korrelaatiokerrointa.

Korrelaatiokerroin antaa tulokseksi jonkin arvon väliltä -1 ja +1. Täydellinen positiivinen korrelaatiokerroin edellyttää arvoa +1 ja täydellinen negatiivinen taas arvoa -1. Kertoimen etumerkki siis osoittaa pieneneekö vai suureneeko toisen muuttujan arvo toisen kasvaessa. Mikäli kertoimen arvo on 0 testi ilmoittaa, että lineaarista riippuvuutta ei ole. (Kananen 2011, 108-109; Heikkilä 2014, 192-193.)

Ristiintaulukointia ja korrelaatiokerrointa varten aineiston taustamuuttujat ja analysoitava kysymys muutettiin numeraaliseen muotoon Excel-tilukko-ohjelmassa. Tämä tarkoittaa sitä, että sanalliset vastaukset muutettiin numeraaliksi koodaamalla Excelissä samat vastaukset vastaamaan samaa numeroa (1=Kyllä, 2=Osittain, 3=Ei). Lisäksi taustamuuttujista palveluvuodet koodattiin kategorioiden mukaan ristiintaulukointia varten (1= 0-4 vuotta, 2= 5-9 vuotta, 3= 10-14 vuotta, 4= 15-19 vuotta ja 5= 20-29 vuotta) Toisen taustamuuttujan eli koulutustautan osalta koodauksessa hyödynnettiin myös luokittelua. Luokittelu tuli tehdä siitä syystä, että käytettäessä Spearmanin korrelaatiokerrointa tulee muuttujien olla järjestysasteikolla (Heikkilä 2014, 193). Koulutusaste muutettiin siis koodauksen avulla järjestysasteikolle yhdistämällä ylempi ammattikorkeakoulututkinto sekä yliopisto yhteiseksi ylemmäksi korkeakoulututkinnoksi. Luokittelun jälkeen tutkinnot koodattiin (1= Toinen aste, 2= Ammattikorkeakoulu ja 3 = Ylempi korkeakoulu).

6.6 Aineistolähtöinen sisällönanalyysi

Kysymyslomakkeessa oli myös ”joku muu, mikä?” vastausvaihtoehtoja valmiiksi annettujen vaihtoehtojen lisäksi, joka antoi näin vastaajalle mahdollisuuden myös avoimeen vastaukseen. Näiden avointen vastausten kohdalla käytettiin laadullisia tutkimusmenetelmiä, eli aineistolähtöistä sisällönanalyysia ja aineistolähtöistä teemoittelua aineiston analysoinnissa.

Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissa on tarkoituksena luoda tutkimusaineistosta teoreettinen kokonaisuus. Tämä tarkoittaa sitä, että analyysiyksiköt valitaan tutkimuksen tarkoituksen mukaan. Pääpaino on siinä, että yksiköt eivät ole etukäteen päätettyjä tai harkittuja. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 95.) Laadullinen sisällönanalyysi tai aineistolähtöinen sisällönanalyysi on hyvin lähellä teemoittelua. Teemoittelu tarkoittaa käytännössä sitä, että aineistosta paikannetaan tutkimuksen kannalta oleelliset teemat. Teemoittelun avulla aineistosta voidaan siis nostaa esiin usein esiintyviä piirteitä tai asiakokonaisuuksia (Juhila 2024). Teemoittelussa on mahdollista hyödyntää myös koodausta, eli tutkija valitsee ja nimeää sanallisista aineistoista sisällöllisiä elementtejä, jotka kertovat jotain tutkittavasta aiheesta. Tekstien osalta nämä

kohdat voivat olla hyvinkin laajoja, yksittäisistä ilmauksista pitkiin lausekkeisiin riippuen vastauksen koosta (Vuori 2024).

Tämän tutkimuksen osalta avointen vastausvaihtoehtojen tulokset esitetään ainoastaan sanallisessa muodossa. Avoimia vastauksia saatiin kokonaisuuteen nähden verrattain vähän, joten näiden vastausten esittäminen numeerisessa muodossa ei ollut tutkimuksen kannalta oleellista.

7 Tutkimustulokset

Tutkimuksen kyselyyn saatiin yhteensä 116 vastausta. Aineiston tarkastuksessa puuttuvia havaintoja eli havaintoja, joissa kysymyksiin on jätetty vastaamatta tai on vastattu epäselvästi, löytyi yhteensä 4 kappaletta. Vilkan (2007, 108) mukaan yksinkertaisin tapa käsitellä puuttuvia havaintoja aineistossa on poistaa kaikki havaintoyksiköt, jotka ovat jossain muuttujassa antaneet puutteellisia tietoja. Kokonaisten havaintoyksiköiden poistaminen ei aiheuta tilastohjelmissä myöskään samalla tavalla ongelmia, kuin yksittäisen muuttujan poistaminen. Tutkimuksessa päädyttiin siis poistamaan kaikki 4 havaintoyksikköä ja lopullinen otoskoko tutkimuksessa oli $N=112$.

7.1 Taustamuuttujat

Kyselyn kokonaisotanta oli 112 vastaajaa ($N=112$). Kyselylomakkeen taustamuuttujat olivat: koulutusaste ja palvelusvuodet sosiaaalialalla. Taustamuuttuja kysymykset oli sijoitettu kyselylomakkeessa viimeiseksi ja merkitty pakollisiksi kysymyksiksi.

Ensimmäisenä taustamuuttujakysymyksenä kysyttiin vastaajan palvelusvuosia sosiaaalialalla (Taulukko 1). Palvelusvuosien jakaumassa päädyttiin jakamaan palvelusvuodet kyselylomakkeella viiteen luokkaan, puolivuosisikymmenten mukaan 20 ikävuoteen asti ja viimeiset luokat olivat 20-29 vuotta sekä yli 30 vuotta.

Taulukko 1: Kuinka monta vuotta olet työskennellyt sosiaaalialalla?

Palvelusvuodet sosiaaalialalla			
	Frekvenssi	Prosentti	Kumulatiivinen prosentti
0-4 vuotta	44	39,3	39,3
5-9 vuotta	35	31,3	70,6
10-14 vuotta	19	17,0	87,6
15-19 vuotta	10	8,9	96,5
20-29 vuotta	4	3,6	100,0
yli 30 vuotta	0	0,0	100,0
Yhteensä	112	100,0	

Suurin yksittäinen ryhmä palvelusvuosien osalta oli 0-4 vuotta sosiaaalialalla työskennelleet. Kaikista vastaajista 39 % kertoi työskennelleensä alalla alle viisi vuotta. Seuraavaksi suurin ryhmä oli 5-9 vuotta työskennelleet. Näitä vastaajia oli lomakkeella 31 %. Pienin yksittäinen ryhmä oli 20-29 vuotta työskennelleet. Näitä henkilöitä vastaajista löytyi vajaa 4 %. Yli 30 vuotta alalla työskennelleitä ei tutkimuksen vastaajissa ollut lainkaan. Taulukon perusteella voidaan siis todeta, että kyseisessä tutkimuksessa palvelusvuosien kasvaessa vastaajien määrä vähenee lineaarisesti. Tämä tarkoittaa sitä, että kauan sosiaaalialalla työskennelleitä oli huomattavasti vähemmän tässä tutkimuksessa, kuin vähemmän palvelusvuosia kartoittaneita.

Toisena taustamuuttujakysymyksenä kysyttiin vastaajan korkeinta koulutusastetta sosiaaalialalla (Taulukko 2). Koulutusasteet jaettiin toisen asteen koulutukseen, ammattikorkeakoulututkintoon, ylempään ammattikorkeakoulututkintoon sekä yliopistoon.

Taulukko 2: Mikä on korkein koulutusasteesi sosiaaalialalla?

Korkein koulutusaste sosiaaalialalla			
	Frekvenssi	Prosentti	Kumulatiivinen prosentti
Toisen asteen koulutus	9	8,0	8,0
Ammattikorkeakoulututkinto / Opistotasoinen	82	73,2	81,2
Ylempi ammattikorkeakoulututkinto	17	15,2	96,4
Yliopisto	4	3,6	100,0
Yhteensä	112	100,0	

Suurin yksittäinen ryhmä koulutusasteen osalta oli ammattikorkeakoulututkinnon tai opistotason tutkinnon suorittaneet, joita oli vastaajista suuri enemmistö: 73 %. Pienin yksittäinen ryhmä oli yliopistotutkinnon suorittaneet, joita vastaajista oli vajaa 4 %. Taulukon perusteella voidaan myös todeta, että valtaosa kyselyyn vastanneista oli suorittanut toisen asteen- tai ammattikorkeakoulututkinnon (81 %) ja vain pieni osa ylempään korkeakoulututkinnon (19 %).

7.2 Ilmiön tunnettuus sosiaalialan ammattilaisten keskuudessa

Kyselylomakkeen ensimmäisenä kysymyksenä oli ”Oliko vastikkeellisen seksin käsite sinulle entuudestaan tuttu?”. Kysymykseen sai valita vain yhden vastausvaihtoehdon ja nämä vaihtoehdot olivat ”kyllä”, ”osittain” ja ”ei”. Vastaajista (N=112) 76 % vastasi ”kyllä”. Vaihtoehtoon ”osittain” vastasi 15 %, ja ”ei” vaihtoehdon valitsi 9 % vastaajista. Vastausten perusteella voidaan todeta, että suurimmalle osalle vastaajista vastikkeellisen seksin käsite oli tuttu tai joksikin tuttu.

Toinen kysymys oli ”Koetko tunnistavasi vastikkeellisen seksin tunnusmerkistöä keskustellessasi nuoren kanssa?”. Tämä oli myös suljettu kysymys, johon sai valita vain yhden vastausvaihtoehdon, nämä vaihtoehdot olivat ”kyllä”, ”osittain” ja ”ei”. Vastaajista (N=112) yli puolet, eli 61 % vastasi ”kyllä”. ”Osittain” vastauksen valitsi 35 % vastaajista ja ”ei” vastaukseen päätyi 4 % vastaajista. Vastauksista voidaan havaita, että hieman yli puolet vastaajista kokevat tunnistavansa vastikkeellisen seksin tunnusmerkistöä nuoren kanssa keskustellessaan. Samalla kuitenkin noin joka kolmas vastaaja koki tunnistavansa vain osittain vastikkeellisen seksin tunnusmerkistöä. Pieni osa vastaajista koki, ettei tunnistaisi nuoren puheesta näitä tunnusmerkistöjä.

7.2.1 Ristiintaulukointi ilmiön tunnettuudesta

SPSS-ohjelmalla suoritettiin ristiintaulukointi taustamuuttujille ja kyselylomakkeen ensimmäiselle kysymykselle ”Oliko vastikkeellisen seksin käsite sinulle entuudestaan tuttu”. Ilmiön tunnettuutta haluttiin nimenomaan analysoida sen perusteella, vaikuttivatko vastaajan palvelusvuodet tai koulutustausta käsitteen ennalta tuntemiseen.

Ensin suoritettiin ristiintaulukointi, jossa selittävä muuttuja oli vastaajan palvelusvuodet ja selitettävä muuttuja käsitteen tunteminen. Palvelusvuodet oli jaettu kyselylomakkeella kategorioihin, jotka olivat 0-4 vuotta, 5-9 vuotta, 10-14 vuotta, 15-19 vuotta ja 20-29 vuotta. Käsitteen tuntemisesta kysyttiin kyselylomakkeessa kysymyksellä: Oliko vastikkeellisen seksin käsite sinulle entuudestaan tuttu? Vastausvaihtoehdot kysymykselle olivat: kyllä, osittain ja ei.

Taulukko 3: Ristiintaulukointi vastaajan palvelusvuosien ja käsitteen tuntemisen mukaan

			Vastaajan palvelusvuodet					Yhteensä
			0-4 vuotta	5-9 vuotta	10-14 vuotta	15-19 vuotta	20-29 vuotta	
Käsitteen tunteminen	Kyllä	Count	28	26	18	9	4	85
		% within Vastaajan palvelusvuodet	63,6%	74,3%	94,7%	90,0%	100,0%	75,9%
	Osittain	Count	11	5	0	1	0	17
		% within Vastaajan palvelusvuodet	25,0%	14,3%	0,0%	10,0%	0,0%	15,2%
	Ei	Count	5	4	1	0	0	10
		% within Vastaajan palvelusvuodet	11,4%	11,4%	5,3%	0,0%	0,0%	8,9%
	Yhteensä	Count	44	35	19	10	4	112
		% within Vastaajan palvelusvuodet	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Ristiintaulukoinnista oli havaittavissa, että kaikista tunnetuin käsite oli pisimpään, eli 20-29 vuotta työskennelleiden keskuudessa, joista kaikki, eli 100 % vastasivat käsitteen olleen ennalta tuttu. Vastaajia tässä kategoriassa oli kuitenkin vain (4), joten otannan osalta nämä palvelusvuodet olivat myös pienin ryhmä. Seuraavaksi tunnetuin käsite oli 10-14 vuotta työskennelleiden vastaajien keskuudessa melkein 95 %. Vähiten tunnettu käsite oli 0-4 vuotta työskennelleiden keskuudessa, joista vajaa 64 % tunsi käsitteen ennalta ja 25 % tunsi käsitteen osittain. Tämä vastaajajoukko oli kuitenkin myös kyselyn isoin (44).

Seuraavaksi suoritettiin ristiintaulukointi, jossa selittävä muuttuja oli vastaajan koulustausta ja selitettävä muuttuja käsitteen tunteminen. Koulutustausta oli jaettu ristiintaulukointia varten kolmeen kategoriaan, jotka olivat: toinen aste, ammattikorkeakoulu ja ylempi korkeakoulututkinto. Käsitteen tuntemisesta kysyttiin kyselylomakkeessa samalla kysymyksellä, kuin aikaisemmassa ristiintaulukoinnissa eli: Oliko vastikkeellisen seksin käsite sinulle entuudestaan tuttu? Vastausvaihtoehdot kysymykselle olivat: kyllä, osittain ja ei.

Taulukko 4: Ristiintaulukointi vastaajan koulutustaustan ja käsitteen tuntemisen mukaan

			Vastaajan korkein koulutusaste			Yhteensä
			Toinen aste	AMK	Ylempi korkeakoulu	
Käsitteen tunteminen	Kyllä	Count	4	61	20	85
		% within Vastaajan korkein koulutusaste	44,4%	74,4%	95,2%	75,9%
	Osittain	Count	4	12	1	17
		% within Vastaajan korkein koulutusaste	44,4%	14,6%	4,8%	15,2%
	Ei	Count	1	9	0	10
		% within Vastaajan korkein koulutusaste	11,1%	11,0%	0,0%	8,9%
Yhteensä	Count	9	82	21	112	
	% within Vastaajan korkein koulutusaste	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Suurimmalla osalla vastaajista oli taustallaan ammattikorkeakoulututkinto (82). Heistä 74 % kertoi käsitteen olleen ennalta tuttu. Vähiten tunnettu käsite oli toisen asteen koulutuksen omaavien vastaajien keskuudessa (9) heistä käsitteen tunsivat 44 %. Ylemmän ammattikorkeakoulun ja yliopiston osalta tietoisuus oli jo erittäin laajaa. Näistä vastaajista 95 % tunsivat käsitteen ennalta ja kyselyn vastaajissa ei ollut yhtäkään ylemmän korkeakoulututkinnon omaavaa, joka ei olisi käsitettä ennalta tuntenut.

7.2.2 Korrelaatiokerroin ilmiön tunnettuudesta

Ristiintaulukoinnin jälkeen analysoitiin korrelaatio SPSS-ohjelmistolla. Korrelaatioanalyysi tehtiin molemmille taustamuuttujille sekä käsitteen tuntemiselle. Analyysin apuna käytettiin ChatGPT:tä. Korrelaatiomatriisia tulkitaan siten, että ensin vaaka- ja pystyakselilta valitaan tarkasteltavat muuttujat. Näiden muuttujien välinen korrelaatio arvo (r_s -arvo) on nähtävillä rivillä "Correlation Coefficient", "Sig. (2-tailed)" riviltä nähdään kertoimen p-arvo ja "N" rivi on vastaajien lukumäärä.

Taulukko 5: Korrelaatiomatriisi

			Käsitteen tunteminen	Vastaajan palvelusvuodet	Vastaajan korkein koulutusaste
Spearman's rho	Käsitteen tunteminen	Correlation Coefficient	1,000	-,273**	-,275**
		Sig. (2-tailed)		0,004	0,003
		N	112	112	112
	Vastaajan palvelusvuodet	Correlation Coefficient	-,273**	1,000	,475**
		Sig. (2-tailed)	0,004		0,000
		N	112	112	112
	Vastaajan korkein koulutusaste	Correlation Coefficient	-,275**	,475**	1,000
		Sig. (2-tailed)	0,003	0,000	
		N	112	112	112

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

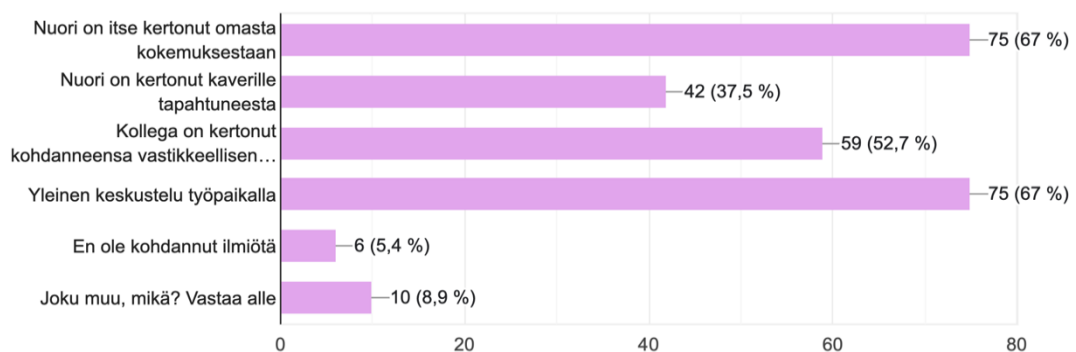
Korrelaatiokerroin antoi molempien taustamuuttujien sekä käsitteen tuntemisen osalta melkein saman arvon. Vastaajan palvelusvuosien ja koulutuksen yhteys käsitteen tuntemiseen korreloi negatiivisesti ($r_s = -0,27$). Tämä tarkoittaa sitä, että koulutustaustan ja palvelusvuosien arvon kasvaessa käsitteen tuntemisen arvo pienenee ja toisinpäin. Molempien kertoimien p-arvo oli myös alle hyväksytyn $<0,05$ merkitsevyysrajan. Tulokset olivat siis molempien muuttujien osalta tilastollisesti merkitseviä.

7.3 Missä sosiaalialan työympäristöissä ilmiötä kohdataan?

Seuraavassa kysymyksessä selvitettiin mitä kautta vastikkeellisen seksin ilmiötä on kohdattu (Kuvio 1). Kysymys oli myös sekamuotoinen kysymys, jossa vastaaja sai valita useamman vaihtoehdon. Näiden lisäksi vastaajalla oli mahdollisuus valita myös ”joku muu, mikä?” vastausvaihtoehto, johon sai kirjoittaa avoimen vastauksen omin sanoin. Tämäkin oli pakollinen kysymys ja avoimeen ”joku muu, mikä?” vaihtoehtoon vastauksia tuli 10.

4. Mitä kautta olet kohdannut vastikkeellisen seksin ilmiötä? Voit valita useita.

112 vastausta

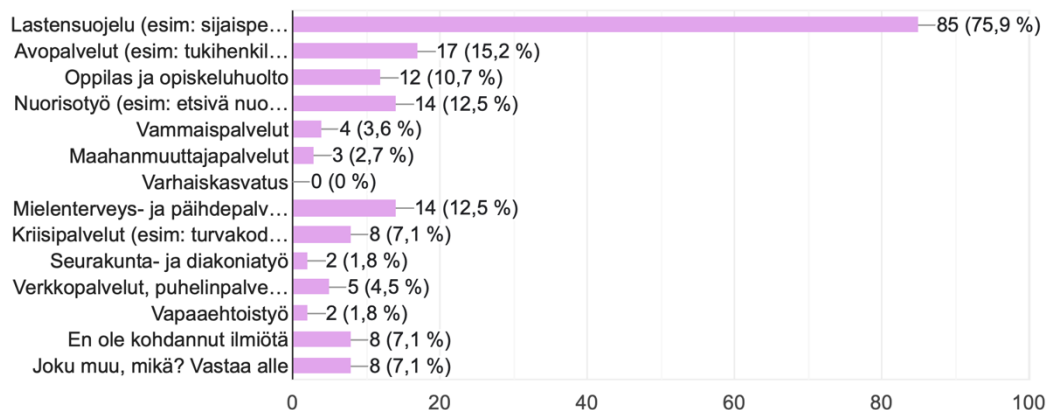

Kuvio 1: Mitä kautta olet kohdannut vastikkeellisen seksin ilmiötä?

Eniten vastauksia tuli ”nuori on itse kertonut omasta kokemuksestaan” sekä ”yleinen keskustelu työpaikalla” vaihtoehtoihin, jotka molemmat saivat 75 vastaajaa. Seuraavaksi eniten vastausvalintoja sai ”kollega on kertonut kohdanneensa vastikkeellisen seksin ilmiötä” 59 vastaajallaan sekä ”nuori on kertonut kaverille tapahtuneesta” 42 vastauksella. Vastaajista 6 ei ollut kohdannut ilmiötä. ”Joku muu, mikä?” vaihtoehdon valitsi 10 vastaajaa. Avoimen vaihtoehdon vastausten teemoiksi nousi sosiaalinen media, suorasti tai välillisesti asiakastyössä kohdattua, sekä omakohtainen kokemus ilmiöstä. Suoraa asiakastyössä tapahtuvaa kohtaamista ilmiön kanssa oli esimerkiksi sijaishuollon nuoren hatkareissun kautta tai oppilaitoksen seksuaalikasvatuksen tunneilla. Epäsuoraa kohtaamista saattoi olla vaikkapa vastaajan opintojen aikaisessa harjoittelupaikassa ollut tietous ilmiöstä sekä sijaishuollossa nuoren hatkareissuun liittyvän poliisitutkinnan myötä ilmi tulleet asiat vastikkeellisesta seksistä. Myös mahdollinen omakohtainen kokemus vastikkeellisesta seksistä nousi esiin avoimissa vastauksissa.

Kysymyksessä 5 (Kuvio 2) selvitettiin missä työkentällä vastikkeellisen seksin ilmiötä on kohdattu. Tämä oli myös sekamuotoinen ja pakollinen kysymys, jossa valittavissa useita vastausvaihtoehtoja sekä yksi ”joku muu, mikä?” vastausvaihtoehto. Avoimia vastauksia kysymykseen tuli 8 kappaletta.

5. Missä sosiaalialan työkentällä olet kohdannut vastikkeellisen seksin ilmiötä? Voit valita useita.
112 vastausta

Kuvio 2: Sosiaalialan työkenttä, jossa vastaaja kohdannut ilmiötä.

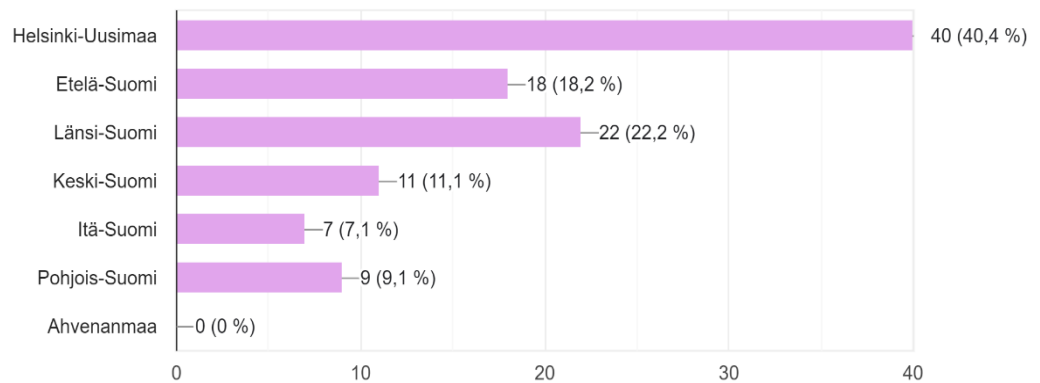
Suurin osa, eli 76 % vastaajista oli kohdannut ilmiötä lastensuojelun työkentällä. Lastensuojelun työkentälle laskimme niin laitosmuotoiset palvelut kuin myös sijaisperheen sekä jälkihuollon. Huomattavasti pienemmät vastausmäärät tuli muihin palveluihin. Vastaajista 7 % ei ollut kohdannut ilmiötä ja varhaiskasvatuksen työkenttä sai 0 vastausta. Avoimessa ”joku muu,

mikä?” kohdassa vastauksia oli 8 kappaletta ja näissä nousi erityisesti rikosseuraamusala yhdeksi työkentäksi, jossa ilmiötä kohdataan. Muita mainintoja sai seksuaaliväkivaltatyö, sosiaalihuoltolain mukainen perhetyö, järjestöjen nuorisotyö sekä rikosuhripäivystys.

Kysymyksessä numero 9 (Kuvio 3) kysyttiin millä alueella vastaaja on työskennellyt ilmiötä kohdatessaan. Tähän kysymykseen vastauksia tuli 99 kappaletta.

9. Jos olet kohdannut ilmiötä, millä alueella työskentelit? Voit valita useita.

99 vastausta

Kuvio 3: Ilmiötä kohdanneen vastaajan työskentelyalue

Eniten vastausvaihtoehdoista työskentelyalueeksi raportoitiin Helsinki-Uusimaata 40 prosentilla. Tämän jälkeen eniten vastaajat olivat työskennelleet Länsi-Suomessa 22 prosentilla. Pie-nimmät vastaajamäärät löytyivät Pohjois-Suomesta 9 prosentilla ja Itä-Suomesta 7 prosentilla. Ahvenanmaata työskentelyalueeksi ei raportoinut yksikään vastaaja.

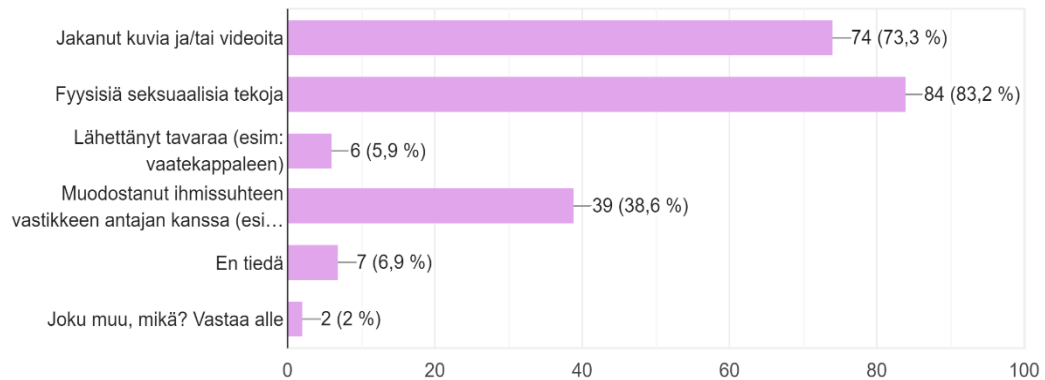
7.4 Mitä tietoa ammattilaiset ovat ilmiöstä nuorelta saaneet?

Kysymyksessä 6 (Kuvio 4) kysyttiin vastaajaan tietoutta vastikkeesta, jota nuori on seksuaalisia tekoja vastaan tehnyt tai tarjonnut. Tämäkin kysymys oli sekamuotoinen kysymys, johon pystyi valita useita vastausvaihtoehtoja, sekä ”joku muu, mikä?” vaihtoehdon. Avoimia vastauksia tähän kysymykseen tuli 2 kappaletta.

6. Jos olet kohdannut ilmiötä, tiedätkö mitä seksuaalisia tekoja nuori on tehnyt vastiketta vastaan?

Voit valita useita.

101 vastausta

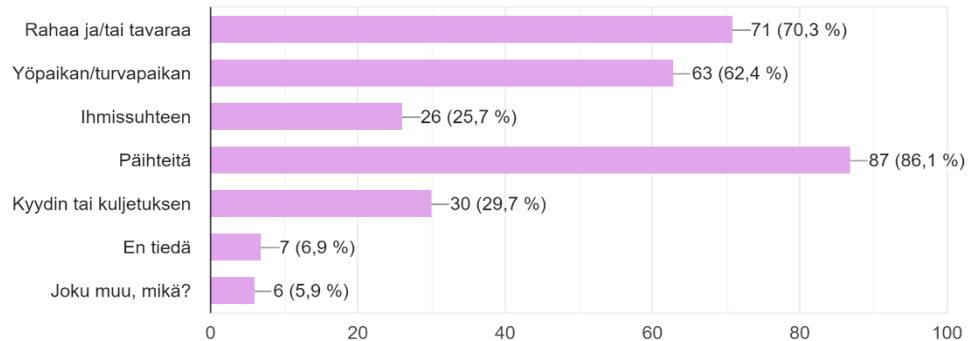
Kuvio 4: Nuoren tekemät teot vastiketta vastaan

Eniten raportoituja tekoja oli vastausten mukaan fyysiset seksuaaliset teot 83 % sekä kuvien ja/tai videoiden jakaminen 73 %. Tämän jälkeen 38 % raportoi teoksi ihmissuhteen muodostamisen vastikkeen antajan kanssa. Tämän vastauksen alle liitettiin mm. sokerideittailu. Avomissa vastauksissa nämä vastaajat (2) kertoivat teoiksi tuntemattoman mieshenkilön itsetyydytyksen katselun ja itsensä myymisen hatkareissujen rahoittamiseksi. 7 % vastaajista ei tiennyt mitä tekoja nuori on vastiketta vastaan tehnyt. Suurin osa vastaajista oli siis valinnut teoiksi useamman, kuin yhden teon vastiketta vastaan.

Kysymyksessä 7 (Kuvio 5) kysyttiin ”Jos olet kohdannut ilmiötä, tiedätkö mitä nuori on saanut vastineeksi seksuaalisista teoista? Voit valita useita.” Kysymys oli jälleen kerran sekamuotoinen kysymys avoimella ”joku muu, mikä?” vaihtoehdolla. Tähän kysymykseen vastauksia tuli myös 101 kappaletta ja avoimeen kysymykseen kertyi 6 vastausta.

7. Jos olet kohdannut ilmiötä, tiedätkö mitä nuori on saanut vastineeksi seksuaalisista teoista? Voit valita useita.

101 vastausta

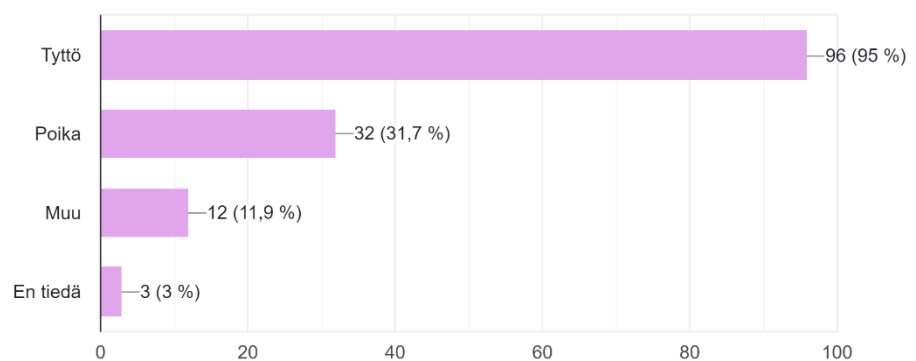
Kuvio 5: Nuoren saama vastike

Eniten raportoitu vastike kyselyn mukaan oli päihteet 86 %. Seuraavaksi eniten vastikkeeksi raportoitiin raha ja/tai tavara 70 % ja kolmanneksi eniten valittiin yöpaikka/turvapaikka vaihtoehtoa 62 %. Kyydin tai kuljetuksen vastikkeeksi oli valinnut melkein 30 % vastaajista. Ihmissuhteen vastikkeeksi raportoi myös 25 %. Avoimien vastauksien valinnan osalta esiin tulivat huomio ja ruoka vastikkeina, mutta myös ulkomaan matka ja nikotiinituotteet raportoitiin erillisinä vaihtoehtoina. Tämänkin kysymyksen osalta suurin osa vastaajista oli valinnut vastikkeeksi useamman, kuin yhden vaihtoehdon.

Kysymyksessä 8 (Kuvio 6) tiedusteltiin ilmiössä osallisena olleen nuoren sukupuolta. Tähän kysymykseen vastauksia tuli 101 kappaletta.

8. Jos olet kohdannut ilmiötä, tiedätkö nuoren sukupuolen joka on ollut osallisena ilmiössä? Voit valita useita.

101 vastausta

Kuvio 6: Nuoren sukupuoli

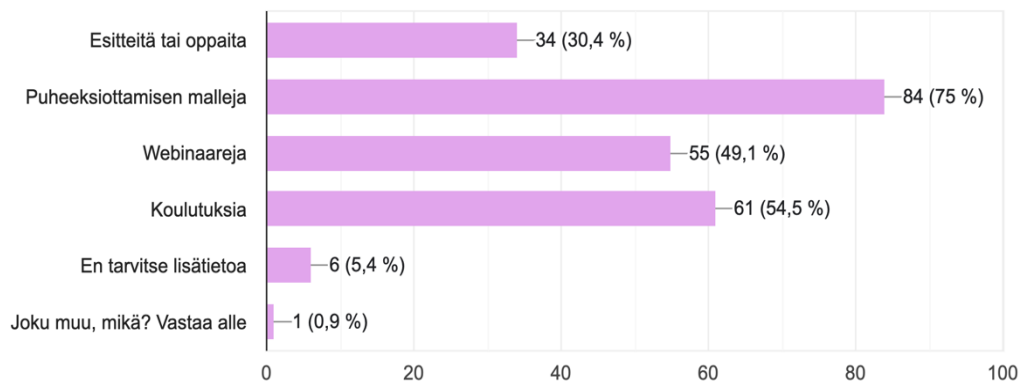
Valtaosa, eli 95 % vastaajista raportoi kohdanneensa ilmiön osalta tyttöjä. Poikia vastaajista raportoi kohdanneensa 32 % ja muun sukupuolisia vain 12 %. Vain 3 % vastaajista ei tiennyt nuoren sukupuolta, joka on ollut osallisena ilmiössä.

7.5 Mitä lisätietoa sosiaalialan ammattilaiset kaipaavat ilmiöstä

Tämä kysymys oli sekamuotoinen kysymys, jossa vastaaja sai valita monivalintakysymyksen tavoin useamman vaihtoehdon (Kuvio 7). Näiden lisäksi oli mahdollista vastata myös ”joku muu, mikä” vaihtoehtoon, jossa vastaajalle annettiin mahdollisuus avoimeen vastaukseen. Tämä oli merkitty pakolliseksi kysymykseksi.

3. Minkälaista lisätietoa kaipaisit vastikkeellisen seksin ilmiöstä? Voit valita useita.

112 vastausta

Kuvio 7: Mitä lisätietoa ammattilainen kaipaa vastikkeellisen seksin ilmiöstä.

Vastausvaihtoehdoista suosituin oli ”puheeksiottamisen malleja”, jonka oli valinnut 75 % vastaajista. Tämän jälkeen suosituimmat vaihtoehdot vastaajamäärineen olivat ”koulutuksia” 54 %, ”webinaareja” 49 % sekä ”esitteitä ja oppaita” 30 %. Vastauksen ”en tarvitse lisätietoa” valitsi 5 % vastaajista. Avoimeen ”joku muu, mikä” vaihtoehtoon tuli yksi vastaus, jossa vastaaja kirjoitti kaipaavansa erityisesti aikuisille suunnattuja tietoisuuksia niin ilmiön vahingollisuudesta kuin aikuisen vastuusta seksuaaliväkivallan teemassa. Vastausten perusteella eniten tarpeita olisi puheeksiottamisen malleille ja koulutuksille.

8 Johtopäätökset

Alkuperäinen tutkimusongelma oli, kuinka tunnettu alaikäisten nuorten vastikkeellisten seksuaalisten tekojen ilmiö on sosiaalialan työntekijöiden keskuudessa. Tutkimusongelmaa kartoitettiin kolmella tutkimuskysymyksellä: Missä sosiaalialan työympäristöissä ilmiötä kohdataan? Mitä tietoa ammattilaiset ovat ilmiöstä nuorelta saaneet? Ja mitä lisätietoa sosiaalialan ammattilaiset kaipaavat ilmiöstä?

Tuloksista nousi esiin, että ilmiö on suhteellisen tunnettu sosiaalialan työssä. Ilmiötä oli kohdattu eniten työpaikalla nuoren omakohtaisen kertomuksen kautta sekä myös työpaikalla tapahtuvan yleisen keskustelun kautta. Ilmiötä kohdanneet ammattilaiset saivat tietoonsa muun muassa sen, että yleisimmin maksettu vastike oli päihteet sekä raha ja/tai tavara. Yleisimmät seksuaaliset teot, joita oli tehty vastiketta vastaan, olivat fyysiset teot sekä kuvien ja videoiden jakaminen. Ammattilaiset kaipaavat työnsä tueksi erilaista lisätietoa ilmiöstä. Eritoten puheeksiottamisen mallit sekä koulutuksen tarpeet nousivat vastauksissa esiin. Ilmiön ollessa hyvin haasteellisesti tavoitettava ja marginaalinen, kertoi tutkimustulokset tässä vaiheessa jo kuitenkin sen, että ilmiötä kohdataan ja siitä halutaan tietoutta ja ymmärrystä.

8.1 Tulosten vertailu aiemmin tutkittuun tietoon

Kyselyn tuloksista kävi ilmi, että eritoten lastensuojelun työkentällä ilmiötä kohdataan niin välillisesti kuin suoraan asiakkaan kertomana. Tämä tukee osaltaan myös aiempaa tutkimustietoa, jossa erityisesti lastensuojelun työkentällä on tehty tutkimusta niin työntekijöiden kuin sijaishuollosta hatkaavien nuorten näkökulmasta. Pesäpuun ”Hatkaassa Suomessa -kohti kansallista tilannekuvaa lastensuojelun sijaishuollosta kadonneista lapsista” raportti (2023) sekä Kattikon & Laineen (2023) selvitys vastikkeellisesta seksistä selviytymiskeinona ovat viimeisimpiä tutkimuksia, joissa käsittelemäämme ilmiötä on kartoitettu tai osittain sivuttu. Tuloksista voidaan päätellä, että hyvin todennäköisesti lastensuojelun kentällä työskentelevä kohtaa josain vaiheessa uraansa alaikäisten nuorten vastikkeellisten seksuaalisten tekojen ilmiötä.

Vastikkeen osalta aiemmin tutkitun tiedon mukaan eniten annettu vastike on raha. Muun muassa Moore ym (2007), Svedin & Priebe (2007) ja Fredlund ym (2013) raportoivat tutkimuksissaan rahan ensisijaiseksi vastineeksi. Tämän tutkimuksen osalta kuitenkin päihteet nousivat eniten saaduksi vastikkeeksi ja raha/tavara oli toiseksi eniten tarjottu vastike. Tarkasteltaessa muita kyselyssä esiin nousseita vastikkeita, kuten yöpaikka/turvapaikka (63 prosenttia) sekä kyyti/kuljetus (30 prosenttia) ja yhdistettäessä nämä kaikki eniten vastanneiden työkenttään näyttää siltä, että lastensuojelun ja heikommassa asemassa olevien nuorten näkyvyys kyselyn osalta saattaa näyttäytyä myös tarjotussa vastikkeessa. Kekkonen & Pekkarinen (2024) korostavat analyysissään juuri sitä, kuinka päihteet sekä yöpaikan tarve on vahvasti liitetty hatkaavien, heikommassa asemassa olevien nuorten vastikkeellisen seksin kokemuksiin.

Toisena erona aiempaan tutkimukseen kyselyssä oli se, että useimmiten vastikkeellista seksiä harjoittanut on tutkimusten mukaan korkean tulotason maissa ollut poika (Krisch ym 2019, 115). Tämän kyselyn osalta vastaajista 95 prosenttia kertoi kohdanneensa ilmiön osalta tyttöjä. Poikia ja muunsukupuolisia ammattilaiset raportoivat kohdanneensa huomattavasti vähemmän. Katisko ja Laine (2023) kuitenkin antoivat viitteitä tyttöjen osallisuudesta ilmiöön korostaessaan naissukupuoleen liittyviä osa-alueita ja vastikkeellista seksiä selviytymiskeinona. Myös Pekkarisen ja Kekkosen (2024, 24) analyysissä pureuduttiin tyttöjen osalta aiheeseen, kerrottaessa että usein seksuaaliväkivalta ja seksuaalinen häirintä kohdistuu muun sukupuolisiin ja tyttöihin. Tämän lisäksi heidän analyysissään korostettiin sitä, että Hatkassa lapsen silmin kyselytutkimuksen perusteella, joka viides kyselyyn vastannut tyttö oli saanut korvausta jonkinlaisesta seksuaalisesta teosta. Tämän opinnäytetyön osalta siis tyttöjen iso määrä kaikista kohdatuista nuorista voi antaa vielä enemmän viitteitä siitä, kuinka heikommassa asemassa olevat nuoret ja lastensuojelun ammattilaisten kokemukset voivat näkyä juuri tämän tutkimuksen tuloksissa.

Huomionarvoista on myös se, että vaikka alaikäisten nuorten kokemuksia kartoitetaan erilaisilla kouluterveyskyselyillä ja lapsiuhritutkimuksilla, ei esimerkiksi opettajien ja muun koulujen henkilökunnan osalta löydy ilmiöstä samankaltaista kartoitusta. Koulujen oppilashuollossa työskentelee muun muassa kuraattoreita, koulusosionomeja, kasvatusohjaajia kuin myös terveydenhoitajia tai psykologeja. Minkä tasoiseksi nämä ammattilaiset määrittelevät oman ymmärryksensä ja tietonsa ilmiöstä? Tai valmiutensa ottaa huoli puheeksi? Esimerkiksi Seikkula (2019, 94-95) tuo esiin, että ammattilaisten keskuudessa ilmiöstä on kyllä keskusteltu jo ennen vuotta 2019, jonka jälkeen ilmiö on noussut laajemmin seksuaaliterveyden ja hyvinvoinnin keskusteluun. Nuorten kanssa työskenteleviä ammattilaisia on haastateltu ja näistä tuloksista on nostettu esiin erityisesti terminologia, jota suositellaan käytettävän ottaessa nuoren kanssa puheeksi vastikkeellisen seksin aiheita. Tämän opinnäytetyön tutkimus osoittaa ammattilaisten kaipaavan edelleen erityisesti puheeksiottamisen malleja, joten nuorten parissa työskenteleviä ei saisi unohtaa jatkossakaan, kun aiheesta tehdään tutkimusta.

8.2 Tulosten ristiintaulukointi ja korrelaatiokerroin

Ristiintaulukoinnit antoivat molempien taustamuuttujien ja käsitteen tuntemisen osalta samankaltaisia tuloksia. Vastaajamäärien ollessa jokaisessa kategoriassa suhteellisen pienet, kuitenkin jo yhdenkin vastaajan ero näyttäytyi prosentuaalisesti melko isona ristiintaulukoinneissa. Huomiona palvelusvuosien ja käsitteen tuntemisen ristiintaulukoinnissa oli kuitenkin se, että vaikka käsite oli suurimmalle osalle vastaajista ennalta tuttu, lineaarisesti tarkasteltuna palvelusvuosien kasvaessa, myös käsitteen tuntemus kasvoi melkein jokaisella ristiintaulukoinnin sektorilla. Oli kuitenkin samalla huomioitava, että myös vastaajien määrä väheni palvelusvuosien kasvaessa, joten hajontaa vastauksissa oli myös vähemmän. Tutkinnon osalta kaikki prosentit käsitteen tuntemisesta kasvoivat lineaarisesti. Näiden taulukointien

perusteella voitiin siis todeta, että tämän tutkimuksen mukaan käsite tulee tutummaksi sosiaalialan ammattilaisille, mitä pidempi työura ja laajempi koulutus heillä on takanaan.

Korrelaatiokertoimen osalta sekä palvelusvuodet, että tutkinto korreloivat negatiivisesti käsitteen tunteminen kanssa. Molemmat tulokset olivat myös p-arvon mukaan tilastollisesti merkitseviä. Molempien korrelaatioiden r_s -arvo jäi alle 0,3:n, joka ei välttämättä tarkoita, että riippuvuudella olisi käytännön merkitystä (Heikkilä 2014, 195). Riippuvuus oli kuitenkin todennettavissa ja alhainen arvo voi olla selitettävissä yhteiskunnallisten tutkimusten tyypillisesti alhaisista r_s -arvoista. Tarkemman kuvan saamiseksi tutkimusta tulisi siis jatkaa regressioanalyysin avulla, joka Heikkilän (2014, 195) mukaan kertoisi kuinka paljon yhden yksikön lisäys vaikuttaisi muuttujaan ja riippuvuussuhteeseen.

9 Eettisyys ja luotettavuus tutkimuksessa

Tutkimusetiikan voidaan katsoa käsittävän sekä tutkittaviin, tiedeyhteisöön, että yhteiskuntaan kytkeytyviä asioita. Tutkittavien osalta tutkimusetiikkaa tulee erityisesti tarkastella tutkittavien suojaan liittyvissä kysymyksissä sekä aineiston hankintaan ja hallintaan liittyvissä käytänteissä. Yhteiskunnan osalta tutkimusetiikassa tarkoitetaan tiedon soveltamiseen, käyttöön ja sen vaikutukseen liittyviä kysymyksiä. (Kuula 2011.)

Koska tutkimus kohdistui ihmisiin. Oli eettisyyden ja inhimillisen toiminnan arviointi etukäteen erityisen tärkeää. Aivan opinnäytetyön suunnittelun alkuvaiheessa, oli pohdittava tutkittavaa aihetta, kohderyhmää ja siihen liittyviä mahdollisia eettisiä kysymyksiä. Tutkimuksen toteuttamisen menetelmävalinnoissa, sekä kohderyhmän valinnassa päädyttiin tietoisesti toteuttamaan tutkimus anonyymina strukturoituna kyselynä ammattilaisille, eikä vaihtoehtoisesti esimerkiksi laadullisena haastatteluna nuorille, koska itse tutkittava aihe ei ole eettisesti täysin ongelmaton.

9.1 Hyvä tieteellinen käytäntö

Eettisyyden ja tutkimusetiikan täytyy aina olla myös hyvän tieteellisen käytännön mukaista. Tutkimuksen kysymysten asettelut ja tavoitteet, aineiston kerääminen ja käsittely sekä tulosten esittäminen eivät siis saa loukata tutkimuksen kohderyhmää, tiedeyhteisöä tai hyvää tieteellistä tapaa. (Vilkkä 2007, 90.) Ihmistieteissä tutkimukselle voidaan joutua tarvittaessa tekemään myös eettinen ennakkoarviointi.

Ihmistieteellisen tutkimuksen eettisellä ennakkoarvioinnilla tarkoitetaan suunnitteilla olevan tutkimuksen sellaista arvioimista, jossa painotetaan tutkimuksesta tai sen tuloksista tutkittavalle henkilölle mahdollisesti koituvan haitan ennakointia. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019, 14.)

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeen mukaan, kyseinen tutkimus ei tarvinnut eettistä ennakkoarviointia, koska tutkimuksessa ei poikettu suostumuksen periaatteesta, puututtu fyysiseen koskemattomuuteen, esitetty voimakkaita ärsykeitä, eikä aiheutettu haittaa tai turvallisuushkaa tutkittaville. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019, 18.)

Hyvän tieteellisen käytännön mukaista on myös muiden tutkijoiden työn ja saavutuksien huomioon ottaminen, raportoinnin tieteellisistä vaatimuksista kiinni pitäminen sekä itse tutkimustyössä tarkkuuden, rehellisyyden ja yleisen huolellisuuden noudattaminen. (Kuula 2011.) Tulosten analysoinnissa ja tietoperustan raportoinnissa kiinnitettiin erityistä huomiota aiempien tutkimusten ja lähdemateriaalien asialliseen ja läpinäkyvään käyttöön sekä koko tutkimusprosessi suunniteltiin, toteutettiin ja raportoitin erityisellä tarkkuudella ja huolellisuudella.

9.2 Tutkimusluvut, suostumus ja tietosuojat

Tutkimukseen osallistuvista organisaatioista haettiin tarvittavat tutkimusluvut, koska opinnäytetyö jäi yhteistyöorganisaatioiden käytettäväksi julkiseksi dokumentiksi. Exit ry:stä ja Loisto settlementti ry:stä haetut tutkimusluvut löytyvät liitteistä 1 ja 2. Sosiaalisen median hyödyntämiseen ei tarvittu erillistä tutkimuslupaa. Itse kyselylomakkeeseen liitettiin kuitenkin tietosuojaseloste, jossa kerrottiin rekisterinpitäjät ja aineiston hankintaan, hallintaan ja hävittämiseen suunnitellut toimenpiteet. Tietosuojaselosteella täytettiin EU:n yleisissä tietosuojasetuksissa (GDPR) määriteltyjä informointivelvoitteita (Lindfelt 2022).

Henkilötietolain nojalla tutkittavilla on oikeus päättää itseään koskevien tietojen käsittelystä. Tutkimuksen kannalta tämä tarkoittaa jokaisen yksilön vapautta valita osallistuuko tutkimukseen vai ei. (Kuula 2011.) Kyselytutkimukseen vastaavat yksityishenkilöt päättivät siis itse osallistumisestaan tutkimukseen, joten luvan tutkimukseen jokainen kyselyyn vastaava antoi henkilökohtaisesti (Arene 2023, 6). Kyselylomakkeeseen liitettiin suostumuskäytäntöjen ja tietojen luovuttamisen osalta erikseen pakolliseksi kysymykseksi hyväksyntä annettujen tietojen käyttämisestä opinnäytetyössä tietoselosteen mukaisesti.

Tutkittavien tietosuojaa tarkastellessa henkilötietoihin tulee kiinnittää erityistä huomiota. Henkilötietojen käsittelyä on kaikki tutkimusaineiston keräämiseen, säilyttämiseen ja arkistointiin liittyvät vaiheet. Tämä käsittää myös aineiston analysoinnin, anonymisoinnin sekä muokkaamisen. Tieteellistä tutkimusta varten henkilötietoja saa käsitellä tutkittavan suostumuksella. Henkilötietolain mukaan ihmisillä on siis oikeus päättää itseään koskevien tietojen käsittelystä. Suostumus osallistumisesta pätee koko tutkimuksen ajan ja jokainen tutkittava voi peruuttaa suostumuksensa missä tahansa tutkimuksen vaiheessa. (Kuula 2011.) Tietosuojaselosteessa korostettiin kuitenkin erikseen, että suostumuksen perumiseen ja tietojen poistamiseen mainitut rekisteröidyn oikeudet eivät päde, mikäli vastaaja ei ole aineistosta tunnistettavissa.

Henkilötietojen määritelmä on laaja ja kerättyä tutkimukseen tietoa ihmisiltä on hyvä lähteä siitä oletuksesta, että kerätään henkilötietoja. Henkilötiedoiksi luetaan kaikki ne ominaisuudet ja tiedot, josta vastaaja voisi olla tunnistettavissa. Tunnistaminen ei vaadi tarkkoja tietoja vaan tunnistaminen voi tapahtua esimerkiksi yhdistelemällä aineiston ja internetin välisiä tietoja. (Jyväskylän yliopisto 2024.) Tutkimuksessa kysyttiin vastaajan palvelusvuosia, koulutustaustaa, sekä työskentelyaluetta. Nämä kaikki ovat niin kutsuttuja epäsuoria tunnisteteita, jotka yksinään eivät riitä vastaajan tunnistamiseen, mutta yhdistettäessä muuhun tietoon tunnistaminen voi olla mahdollista. Koska tutkimuksessa kerättiin epäsuoria henkilötietoja, tuli aineiston keräämisessä huolehtia myös, että rekisterinpitäjinä noudatetaan tietosuojalain mukaisia tietosuojaperiaatteita (Tietosuojavaltuutetun toimisto 2024). Tietosuojaselosteen laatimisessa konsultoitii myös Laurea ammattikorkeakoulun tietosuojavastaavaa, jotta tutkimuksen tietosuojaperiaatteet vastaavat tietosuojalain määräyksiä. Tietosuojavastaavan kommenttien perusteella laadittu tietosuojaseloste löytyy liitteestä 3.

Tutkimuksen aineiston anonymisointiin tulee keskittyä aineiston ominaisuuksien, kuten vastaajajoukon koon ja sisällön yksityiskohtaisuuden perusteella. Anonymisointi pitää suunnitella huolellisesti ja dokumentoida tehdyt toimenpiteet. (Tietoarkisto 2024b.) Kyselylomakkeessa oli osassa kysymyksistä strukturoitujen vastausvaihtoehtojen lisäksi ”joku muu, mikä?” vaihtoehto, johon vastaajalla oli mahdollisuus kirjoittaa avoin vastaus. Tutkimuksen saatteessa kuitenkin korostettiin, että avoimiin vastauskenttiin ei tule kirjoittaa tunnisteellisia tietoja. Aineiston keruun päättymisen jälkeen avoimet vastauskentät eivät sisältäneet tunnisteellisia tietoja tutkittavista, joten aineiston anonymisoinnille ei ollut tutkimuksessa tarvetta.

9.3 Tutkimuksen luotettavuus

Jokaisessa opinnäytetyössä tulee olla luotettavuustarkastelu. Luotettavuus tulee kytkeä koko tutkimusprosessiin, koska luotettavuuteen ei pysty enää tutkimuksen tekemisen jälkeen vaikuttamaan. Luotettavuus tulee varmistaa ja suunnitella jo siis työn alkuvaiheessa. (Kananen 2011, 135.) Tutkimuksen luotettavuutta arvioidaan reliabeliudella ja validiudella. Reliabelius tarkoittaa, että tutkimuksen mittaustulokset ovat toistettavissa. Tutkimus on näin ollen luotettava ja tarkka, kun sillä on kyky antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia. (Vilkkä 2007, 149; Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 226.) Validius tutkimuksessa tarkoittaa sitä, onko tutkimuksessa onnistuttu mittaamaan sitä, mitä oli tarkoituskin mitata (Vilkkä 2007, 150; Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 226).

Reliabiliteetin avulla tarkastellaan tarkkuutta tutkimuksen toteutuksessa. Tämä tarkoittaa sitä, että tutkimukseen ei sisälly satunnaisvirheitä. Reliabiliteetin arvioinnin kohteena ovat: kuinka onnistuneesti otos edustaa tutkimuksen perusjoukkoa, mikä on tutkimuksen vastausprosentti, kuinka huolellisesti muuttujia koskevat tiedot on syötetty, sekä minkälaisia mitausvirheitä tutkimukseen sisältyy. (Vilkkä 2007, 149-150.)

Tutkimuksen validiutta voidaan sanoa hyväksi, jos systemaattiset virheet puuttuvat, eikä käsitteiden osalta tutkija ole joutunut harhaan. Validiteetin arvioinnin kohteena ovat: käsitteiden operationalisointi arkikieleksi, kuinka kysymykset ja vastausvaihtoehdot on muotoiltu, kuinka onnistunut on valitun asteikon toimivuus, sekä millaisia epätarkkuuksia mittariin sisältyy. (Vilkkä 2007, 150.)

9.4 Kokonaisluotettavuus

Tutkimuksen reliaabelius ja validius yhdessä muodostavat tutkimuksen kokonaisluotettavuuden. Kokonaisluotettavuus on hyvä, kun tutkimuksen otos edustaa perusjoukkoa, ja mittareissa on mahdollisimman vähän virheitä. Uusintamittauksen avulla, voi myös arvioida kokonaisluotettavuutta. (Vilkkä 2007, 152.)

Vilkan (2007, 152) mukaan kokonaisluotettavuutta voidaan myös parantaa muun muassa näillä toimilla: tutkimusongelma on määritelty selkeästi ja täsmällisesti, otos määritellään huolellisesti, otantamenetelmät valitaan kohderyhmän mukaan, aineistonkeräämisen tapa on sopiva, mitattavat asiat on määritelty selkeästi, kysymykset ovat helposti ymmärrettävissä - arkikieli, kysymyksiä ja vastausvaihtoehtoja on oikea määrä, sekä lomake on testattu ja korjattu.

Tämän tutkimuksen osalta arvioimme kokonaisluotettavuuden hyväksi. Vaikka ristiintaulukoinnissa emme pystyneet todentamaan tilastollisesti merkittäviä yhteyksiä, oli korrelaationsuhde vastaajan koulutuksen ja ilmiön tunnettuuden osalta kuitenkin todennettavissa. Tutkimuksen reliabiliteettia voi heikentää se, että vastaajajoukkoa emme saaneet laajennettua esimerkiksi somen kautta ryhmiin, joissa olisi useamman eri koulutustaustan omaavia henkilöitä. Vastajia saimme lopulta 116 ja näistä 4 vastausta jouduimme hylkäämään. Validiteetin osalta oli havaittavissa näiden hylättyjen vastausten kohdalta, että vastaajiksi oli päätenyt henkilöitä, joiden vastaus oli joko epäjohdonmukainen kysytyyn kysymykseen nähden, tai vastaajalla oli tapahtunut mahdollisesti ajatuskatko ja tämä oli antanut avoimen vastauksen toiseen kysymykseen. Validiteetin osalta voidaan pohtia myös, oliko kysymyslomakkeen kysymykset vastausvaihtoehtoineen oikein muotoiltu. Lopullinen hyväksytty vastaajamäärä oli 112, joten katsoimme kysymyslomakkeen vastausvaihtoehtoineen olleen tarkoituksenmukainen, ymmärrettävä ja oikein tehty.

Kokonaisluotettavuutta olisi parantanut laajempi otanta eri koulutustaustan omaavia henkilöitä. Tätä oli kuitenkin mahdoton toteuttaa. Otannan ollessa sosiaalialan työntekijät, on vaikea arvioida mihin kaikkialle ja millä taustoilla sosiaalialan työntekijät päätyvät työskentelemään. Yhteistyökumppanina ollut Talentia -ammattiyhdistys myös harmillisesti peruuntui, tätä kautta oli tarkoitus kontaktoida sosiaalialojen jäsenistöä kyselylomakkeen osalta. Kokonaisluotettavuuteen vaikuttaa myös tutkijoiden ensikertalaisuus. Huolimatta hyvästä etukäteissuunnittelusta, emme osanneet täysin arvioida kyselyn taustamuuttujien tärkeyttä ja niiden suhdetta kysytyihin kysymyksiin. Laajempi vastaajajoukko eri koulutustaustoja omaavia

olisi antanut enemmän mahdollisuuksia analysoida tutkimuksen merkitsevyystasoja. Vaikka muuttujiin olisimme tehneet muutoksia jälkikäteen, ei niin sanottuja mittausvirheitä tutkimuksessa kuitenkaan ollut. Reliaabeliutta voidaan kuitenkin hieman tarkastella myös tavoitellun vastausmäärän mukaan ja tämä tutkimuksessa jäi melko alhaiseksi.

Kokonaisluotettavuuteen vaikuttavia onnistuneita tekijöitä arvioisimme olevan hyvin rajattu tutkimusongelma, mitattavien asioiden selkeä määrittäminen sekä kyselylomakkeen toimivuuden ja ymmärtämisen testaus ja sen editointi palautteiden perusteella. Tutkimukseen osallistuvat vastasivat kyselyyn vapaaehtoisesti, tämä osaltaan parantaa tutkimuksessa saadun tiedon validiteettia ja luotettavuutta.

10 Pohdinta

Tämän opinnäytetyön aihealue oli ollut tiedossa jo pidempään ja koska sosiaalialalla yleisimmin tehdään laadullisia tutkimuksia, koimme määrällisen tutkimuksen tekemisen hyvin mielenkiintoiseksi. Alkuperäisenä haaveena oli myös tuottaa yhteiskunnallisesti hyvin merkityksellisestä aiheesta mahdollisimman paljon uutta tietoa ja erilaisia näkökulmia. Aiheen täsmentyessä ilmiön tunnettuuteen oli määrällinen tutkimus myös mielestämme työlle ainut oikea vaihtoehto. Valittu aihe osoittautuikin erittäin monimuotoiseksi ja se herätti myös laajaa kiinnostusta ympärillämme. Tämä antoi meille vahvan motivaation ja sitoutumisen työn tekemiseen, mikä näkyi tuloksellisena tutkimusprosessina.

Saimme toimeksiantajaltamme hyvää palautetta tutkimuksesta ja uskomme toimeksiantajamme saaneen tutkimuksen tuloksista arvokasta tietoa niin ammattilaisille suunnattujen koulutusten tarpeista kuin myös teemoista, joita alaikäisten nuorten vastikkeellisen seksin ilmiöstä nousi kyselyssä. Toivomme, että toimeksiantajamme pystyy myös hyödyntämään tutkimustamme niin toimintansa kehittämiseksi kuin uusien tutkimusten suunnittelussakin.

10.1 Reflektio tutkimusprosessista

Yhteistyö ja aikataulutus opinnäytetyön tekijöiden osalta sujui hyvin ja koimme olevamme koko ajan oikeassa vaiheessa tai jopa hieman edellä prosessia. Yhteistyö toimeksiantajan ja toisen kohdeorganisaation kanssa oli avointa ja rakentavaa ja haluamme erityisesti kiittää toimeksiantajaamme heidän aktiivisesta osallistumisestaan ja asiantuntemuksen jakamisesta.

On tärkeää kuitenkin mainita, että tämä opinnäytetyö oli tekijöiden ensimmäinen, joten kokemusta aiemmasta tutkimustyön tekemisestä ei ollut. Tämä toi mukanaan omia haasteita ja oppimiskokemuksia. Tutkimuksen tekeminen vaati paljon niin itsenäistä, kuin säännöllistä yhteistyötäkin, mutta myös ongelmanratkaisukykyä, joka samalla tarjosi arvokkaan mahdollisuuden kehittää taitojamme tutkimusosaamisessa. Olemme tyytyväisiä siihen, kuinka olemme

kehittyneet tämän opinnäytetyöprosessin aikana ja uskomme, että tämä kokemus auttaa meitä tulevaisuudessa tutkimuksissamme.

Saimme kaikkiin tutkimuskysymyksiimme hyvin vastauksia, minkä koimme myös onnistumisenä. Jälkikäteen ajateltuna esimerkiksi taustamuuttujana olisi voinut kysyä vastaajan sukupuolta, joka olisi tuonut ristiintaulukointiin ja korrelaatioihin toisenlaista näkökulmaa ja ehkäpä jotain uutta ymmärrystäkin. Toisaalta sosiaalialoilla työskentelevistä enemmistö on naisia, joten tämä taustamuuttuja ei välttämättä olisi tuonut tutkimuksellemme mitään uutta ja validia tietoa.

Kokonaisuutena määrällisen tutkimuksen prosessi piti sisällään myös vaikeuksien kautta voittoon hetkiä. Itse tutkimuksen tekemiseen tarvittavien välineiden ja sovellusten kuten kannettavan tietokoneen ohjelmiston yhteensopivuus SPSS-tilastointiohjelman kanssa on yksi esimerkki. Joten oppimiskokemuksia saatiin niin tutkimuksen tekemisen osalta, kuin myös sen ympärillä tapahtuvien, itsestä riippumattomien asioiden osalta. Kaikista haasteista huolimatta saimme onnistuneesti tutkimuksen päätökseensä. Ennen tätä virallista opinnäytetyöprosessia, kuulumme usealta taholta, että erityisesti tutkimuksen analysointivaihe on se antoisin osuus prosessissa. Mitä se olikin suurimmaksi osaksi, mutta meille yhtä antoisa vaihe oli myös tämä viimeinen osuus, kaiken yhteenveto ja katsaus koko prosessiin. Olemme myös ylpeitä siitä, että päädyimme valitsemaan hyvin vähän tutkitun ja sensitiivisen aiheen, jonka yhdistimme haastavaan määrälliseen tutkimukseen. Otimme siis opinnäytetyön osalta todella ison haasteen vastaan ja koemme, että tämä työ oli yksi opintojemme eniten niin ammatillisesti, kuin tutkimuksellisesti kasvattavin kokonaisuus.

10.2 Jatkotutkimusideat

Tämä opinnäytetyö tuotti tekijöilleen hyvin monia ajatuksia erilaisista jatkotutkimusideoista sekä teemaan liittyvästä yhteiskunnallisesta keskustelusta. Tämän tutkimuksen osalta työympäristöistä etenkin lastensuojelun eri työkentillä työskentelevät olivat kohdanneet ilmiötä. Vastauksissa nousi myös rikosseuraamusala sekä vammais- sekä maahanmuuttajapalvelut aloina, joissa ilmiötä voi kohdata. Vaikka kyselylomakkeessa ei eritelty, kohtaako vastaaja ilmiötä ns. uhrin tai vastikkeen saajan kautta vai mahdollisen vastikkeen maksajan kautta, esimerkiksi rikosseuraamusalan maininta vastauksissa kertoo kuitenkin, että työkentällä kohdataan jompaakumpaa tai molempia. Kyselylomakkeessa ei myöskään eroteltu, oliko ilmiön kohtaaminen tapahtunut äskettäin vai vuosia sitten. Vastaajalla saattoi olla ymmärrystä ilmiöstä myös tästä tuomion saaneiden parissa työskentelyn kautta. Rikosseuraamusala nouseekin sel-laiseksi työnkentäksi, jossa ilmiötä saatetaan kohdata erilaisista lähestymiskulmista.

Vammais- sekä maahanmuuttajapalveluiden parissa työskentelevät voivat myös kohdata vastikkeellisen seksin ilmiötä. Molemmilla aloilla työskennellään haavoittuvassa asemassa olevien yksilöiden kanssa. Eritoten Katiskon & Laineen (2023) selvityksessä esiin nostamat yksilön

haavoittuvuuden tekijät nivoutuivat yhteiskunnan eriarvoistaviin mekanismeihin kuten palvelujärjestelmien epäkohtiin ja taloudellisiin kysymyksiin. Eli olosuhteet joihin yksilö ei voi itse vaikuttaa yhdessä yksilön henkilökohtaisten haavoittuvuuden tekijöiden kanssa voivat lisätä riskiä vastikkeelliseen seksiin päätymiseen. Tämä tutkimustulos tuo esiin myös sen, että alaikäisten nuorten vastikkeellisten seksuaalisten tekojen ilmiötä todellakin kohdataan monella eri sosiaalialojen työnkentillä. Vammaispalvelut ovat myös sellainen ala, jota ei aiemmissa tutkimuksissa ole noussut esiin vastikkeellisen seksin ilmiön osalta. Tästä näkökulmasta olisi-kin mielenkiintoista tehdä jatkotutkimusta, ei pelkästään ilmiön osalta vaan laajemminkin vammaisten henkilöiden kokemasta seksuaaliväkivallasta tai seksuaalisen itsemääräämisoikeuden toteutumisesta.

Kyselylomakkeessa ne vastaajat, jotka olivat kohdanneet ilmiötä, olivat saaneet hyvin laajasti tietoa vastikkeen eri muodoista. Nuoren tekemät seksuaaliset teot ja nuoren saama vastike näistä teoista oli linjassa aiemman tutkimustiedon kanssa. Digitalisaation myötä grooming, sokerideittailu ja yleisesti verkkovälitteisyys seksuaaliväkivallan ja seksuaalisen häirinnän osalta on räjähdysmäisessä kasvussa. Alaikäisten osalta esimerkiksi 8. ja 9. luokkalaisista tytöistä melkein puolet (45 %) olivat kokeneet seksuaalista häirintää tai ahdistelua (THL 2023d). Näiden tietojen varjossa kulkee myös alaikäisten nuorten kokemat ja tekemät vastikkeelliset seksuaaliset teot, joita tekemämme kyselyn (N=112) perusteella olivat fyysiset teot (83 %), kuvien ja videoiden jakaminen (73 %) sekä ihmissuhteen muodostaminen vastikkeen antajan kanssa (39 %), tarkoittaen myös sokerideittailua. Sitä, kuinka moni näistä vastauksista koski hatkanuoren kokemaa ja kuinka moni esimerkiksi groomingin keinoin tapahtunutta kohtaamista, emme voineet kyselyn avulla kartoittaa. Tässä olisikin aiheita useampaan tutkimukseen. Hatkanuorten haavoittuvuuden osa-alueita ja vastikkeelliseen seksiin päätyminen syitä onkin muutaman tutkimuksen verran Suomessa jo kartoitettu. Groomingin ja/tai sokerideittailun osalta olisi tarpeellista tehdä samankaltaista tutkimusta ymmärtääksemme ilmiötä ja sen näkökulmia paremmin.

Millaisia keinoja verkkovälitteisen häirinnän ja groomingin estämiseksi on käytössä? Miten tukea haavoittuvassa asemassa olevia nuoria? Kaikkiin näihin tarvitaan lisää tutkimustietoa niin ilmiön laajuudesta, kuin vaikuttamisen keinoista ja vaikuttavuudesta. Vaikka alaikäisten vastikkeellinen seksi on marginaalinen ilmiö seksuaaliväkivallan kontekstissa, on se silti yksilöön vakavasti ja pitkäaikaisesti vaikuttava asia. Yhteiskunnallisesti ilmiön osalta on jo lisätty toimia, muun muassa yläkouluikäisten seksuaalikasvatukseen kuuluu opetussuunnitelman mukaisesti väkivallan tunnistamiseen ja ehkäisyyn, omien rajojen tunnistamiseen ja esiintuontiin sekä seksuaalisen painostamisen vastustamiseen liittyviä oppitunteja. Vastikkeellisen seksin kontekstissa täytyy silti ymmärtää myös toimijuuden näkökulma. Vaikka täysi-ikäinen vastikkeen tarjoaja on aina vastuussa tilanteessa, nuoren oma kokemus ja näkökulma on tärkeä. Nuori itse ei ehkä koe tulleen hyväksikäytetyksi, tai hän kokee tilanteen olevan hallinnassaan.

Mitä keinoja ammattilaisella on aiheen puheeksiottoon ja vuorovaikutukselliseen keskusteluun? Onko vaarana, että asian puheeksi ottava ammattilainen lähestyy aihetta myös valta-asemasta katsoen? Sosiaalialojen ammattilaisilla on ymmärrystä sensitiivisestä ja traumatietoisesta lähestymistavasta. Tämän opinnäytetyön kyselyn perusteella suurin osa ammattilaisista kaipaa silti työnsä tueksi lisätietoa aiheesta. Yksi vaihtoehto tähän olisi lisätä seksuaaliväkivallan ja eritoten vastikkeellisen seksin, sokerideittailun ja grooming -ilmiöiden tietoutta ja eritoten riskitekijöitä sosiaalialojen opetussuunnitelmaan. Riippuen oppilaitoksesta, nämä voivat tällä hetkellä olla yksittäisen vapaavalintaisen kurssin osa-alueita, joita ei kaikilla opiskelijoilla tule ikinä opinnoissa vastaan elleivät ne liity pakollisiin aineisiin. Lisäämällä seksuaaliväkivallan tietoutta sosiaalialojen oppiaineisiin, tuotaisiin samalla perusymmärrystä ilmiöstä teorian muodossa, riippumatta siitä mihin asiakasympäristöön sosiaalialan opiskelija päätyy työskentelemään.

Loppusanoina nostaisimme esiin, että tämän opinnäytetyön julkaisuvaiheen aivan loppumetreillä, Helsingin Sanomat julkaisi kotimaan uutisissa mielenkiintoisen uutisen ”Lapsiprostitutiota jää Suomessa tunnistamatta” (Rosvall 2024). Uutinen pohjautuu yhdenvertaisuusvaltuutetun juuri julkaistuun selvitykseen, jossa tuotiin esiin Suomessa tapahtuneiden lapsiin kohdistuneiden ihmiskaupparikosten tuomioita vuosien 2012-2024 väliltä ja näiden syytteiden yllättävän korkeaa hylkäysprosenttia (syytteistä 46 % hylättiin). Selvitys toi esiin, miten Suomessa eri tuomioistuimet saattoivat perustella syytteen hylkäämistä hyvin eri tavoin. Alaikäisen ”suostumukselle” saatettiin antaa oikeudellinen merkitys. Joissain tapauksissa oikeus oli katsonut, että uhrin olisi ollut mahdollista irtautua hyväksikäyttäjän vaikutuspiiristä tai kieltäytyä hyväksikäytöstä. Uutinen oli hyvin karmaisevaa ja surullistakin luettavaa.

Tekemämme tutkimuksen ja sen taustatyön myötä, emme voi liikaa korostaa miten yhteiskunnallisesti merkittävää ja suurta, on ennaltaehkäistä ja tukea lapsia ja nuoria, joilla on riski päätyä seksuaaliväkivallan uhriksi, tai heillä on kokemus seksuaaliväkivallasta. Kuvatun kaltainen uutisointi laittaa miettimään, mistä lähteä liikkeelle, tai mistä jatkaa. Yhtäältä yllä mainittu uutinen sekä itse selvitys korostavat, että lapsilta seksiä ostavat aikuiset tulisi saada isommin rikosvastuuseen ja että viranomaisille tulisi saada lisää koulutusta lapsiin kohdistuvien ihmiskaupparikosten tunnistamiseen. Mielestämme tässä kulkee myös tämän opinnäytetyön punainen lanka. Täysi-ikäinen aikuinen tekijä on aina vastuussa teoistaan ja viranomaiset, sosiaali- ja terveysalojen ammattilaiset kaikkialla tarvitsevat työhönsä työkaluja, joilla tunnistaa lapsen tai nuoreen kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa. Selvityksen esiin nostamat seikat eri tuomiokäytänteistä ja tilanteen tulkinnoista kertovat myös rakenteellisista ongelmista seksuaaliväkivallan ennaltaehkäisyssä sekä sitä kokeneiden tukemisessa. Yksi suunta parempaan on toki seksuaalirikoslain uudistus vuonna 2023. Toimia tarvitaan silti lisää. Jotta toimiin voidaan ryhtyä, tarvitaan aiheesta lisää tietoa ja tutkimusta.

Tähän toivommeikin lukijalle heränneen uusia näkökulmia niin tutkimuksen kohteena olleesta ilmiöstä, kuin laajemmin lasten ja nuorten seksuaaliväkivallan kokemusten vaikutuksista yksilöön ja yhteiskuntaan. Sosiaalialojen työntekijöillä on iso rooli yhteiskunnallisesti olla mukana kehittämis-, tutkimus- ja ennaltaehkäisevässä työssä. Toivomme tämän opinnäytetyön tuoneen myös ymmärrystä alaikäisten nuorten vastikkeellisten seksuaalisten tekojen ilmiöstä ja ehkä herättäneen lukijan pohtimaan, mitkä olisivat niitä keinoja yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan käytössä, joilla tulevaisuudessa ennaltaehkäistäisiin vastikkeelliseen seksiin päätymistä.

Lähteet

- Ahlgren, L., Kiuru, E., Pönkänen, L. & Rajakaltio-Kiuru, K. 2023. Seksuaaliväkivallan vaikutukset. Teoksessa Bildjuschkin, K. (toim.) Seksuaaliväkivaltatyön perusteet. Helsinki: Terveysten ja hyvinvoinnin laitos, 93-102. Viitattu 3.3.2024. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/147779/URN_ISBN_978-952-408-143-6.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Alastalo, M. & Borg, S. 2010. Numerolukutaito: Tutkimuksen analyysivaihe. Teoksessa Kvantitatiivisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Tampereen yliopisto. Viitattu 29.3.2024. <https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/numerolukutaito/analyysi.html>
- Amnesty 2024. Amnestyn kansalaiskysely: Suostumuksen ja uudistuneen seksuaalirikoslainsäädännön ymmärrys riittämätöntä Suomessa. Viitattu 17.3.2024. https://www.amnesty.fi/amnestyn-kansalaiskysely-suostumuksen-ja-uudistuneen-seksuaalirikoslainsaadannon-ymmarrys-riittamatonta-suomessa/?fbclid=IwAR3GOdyk7BefYxMtdbDOXtEXPNY-DEYI37YoBwXScA_az6W8HUZgWdKIK7Y0
- Antonsdóttir, H-F. 2019. Iceland: (Young) People and Prostitution: Knowledge Base, Social Initiatives and Legal Measures. Teoksessa Holmström, C., Bjønnes J., Jensen, M-B., Seikkula, M., Antonsdóttir H-F., Skillbrei, M-L., Soderholm, T. & Grönvall, Y. (toim.) Young People, Vulnerabilites and Prostitution/Sex for Compensation in the Nordic Countries. Nordic Council of Ministers, 97-138. Viitattu 24.2.2024. <http://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:1364835/FULLTEXT01.pdf>
- Arene 2023. Opinnäytetyön eettiset ohjeet. Viitattu 14.3.2024. https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2018/arene-opinnaytetyoprosessin-eettiset-suositukset_muistilistat-opiskelijalle-ja-ohjaajalle.pdf?t=1526903222
- Attila, H. & Keski-Petäjä, M. 2023. Seksuaaliväkivalta. Teoksessa Attila, H., Keski-Petäjä, M., Pietiläinen, M., Lipasti, L., Saari, J. & Haapakangas, K. Sukupuolistunut väkivalta ja lähisuhdeväkivalta Suomessa 2021, loppuraportti. Helsinki: Tilastokeskus, 56-70. Viitattu 29.2.2024. https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/187737/sukupuolistunut_vakivalta_ja_lahisuhdevakivalta_suomessa_2021_loppuraportti.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Bjønnes, J & Jenssen, M-B. 2019. Denmark: Young people engaged in transactional sex - taking stock of current knowledge and social initiatives in the field. Teoksessa Holmström, C., Bjønnes J., Jensen, M-B., Seikkula, M., Antonsdóttir H-F., Skillbrei, M-L., Soderholm, T. & Grönvall, Y. (toim.) Young People, Vulnerabilites and Prostitution/Sex for Compensation in the Nordic Countries. Nordic Council of Ministers, 29-66. Viitattu 24.2.2024. <http://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:1364835/FULLTEXT01.pdf>
- Edwards, J., Iritani, B. & Hallfors, D. 2006. Prevalence and correlates of exchanging sex for drugs or money among adolescents in the United States. Sex Transm Infect 82 (5), 354-358. Pub Med Central. Viitattu 22.02.2024. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2563846/>
- Exit - pois prostituutiosta ry. 2023. Exit -pois prostituutiosta ry:n toimintakertomus 2022. Viitattu 20.2.2024. <https://exitry.fi/jarjesto/toiminta/toimintakertomukset/>
- Exit ry 2024a. Toiminta. Viitattu 20.2.2024. <https://exitry.fi/jarjesto/toiminta/>
- Exit ry 2024b. Exit ry. Viitattu 20.2.2024. <https://nuortenexit.fi/jarjesto/exit-ry/>
- Exit ry 2024c. Arvot ja toimintaperiaatteet. Viitattu 20.2.2024. <https://exitry.fi/jarjesto/arvot-ja-toimintaperiaatteet/>

Gichane, M.W., Moracco, K.E., Pettifor, A.E., Zimmer, C., Maman, S., Phanga, T., Nhtani, T. & Rosenberg, N. 2020. Socioeconomic Predictors of Transactional Sex in a Cohort of Adolescent Girls and Young Women in Malawi: A Longitudinal Analysis. *AIDS Behav* 24, 3376-3384. Viitattu 21.2.2024. <https://link.springer.com/article/10.1007/s10461-020-02910-5>

Grönvall, Y. 2019. Sweden: Young people selling sex: knowledge base, social initiatives and legal measures. Teoksessa Holmström, C., Bjornes J., Jensen, M-B., Seikkula, M., Antonsdottir H-F., Skillbrei, M-L., Soderholm, T. & Grönvall, Y. (toim.) *Young People, Vulnerabilities and Prostitution/Sex for Compensation in the Nordic Countries*. Nordic Council of Ministers, 163-195. Viitattu 24.2.2024. <http://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:1364835/FULLTEXT01.pdf>

Haapala, M., Kaijanen, M., Minkkinen, M. & Westlund, O. 2023. Hatkassa Suomessa - kohti kansallista tilannekuvaa lastensuojelun sijaishuollosta kadonneista lapsista. Pesäpuu Ry. Viitattu 21.2.2024. <https://pesapuu.fi/wp-content/uploads/2023/03/HatkassaSuomessa-ra-portti.pdf>

Hannila, K. 2024. Nuoren seksuaaliväkivaltaa kokeneen kohtaaminen ja auttaminen. -Opas nuorten kanssa työskenteleville. Tyttöjen talo. Viitattu 21.2.2024. https://tyttojen-talo.fi/site/assets/files/1063/opas_nuorten_kanssa_tyoskenteleville.pdf

Hirsjärvi, S., Remes, P & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13-14.painos. Helsinki: Tammi.

Heikkilä, T. 2014. Tilastollinen tutkimus. 9. uudistettu painos. Helsinki: Edita.

Holmström, C. 2019. Young people, vulnerabilities, and prostitution/sex for compensation in the Nordic countries. Teoksessa Holmström, C., Bjornes J., Jensen, M-B., Seikkula, M., Antonsdottir H-F., Skillbrei, M-L., Soderholm, T. & Grönvall, Y. (toim.) *Young People, Vulnerabilities and Prostitution/Sex for Compensation in the Nordic Countries*. Nordic Council of Ministers, 7-28. Viitattu 21.2.2024. <http://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:1364835/FULLTEXT01.pdf>

Juhila, K. 2024. Koodaaminen. Viitattu 25.3.2024. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetaelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/koodaaminen/>

Jyväskylän yliopisto 2024. Henkilötiedot. Viitattu 14.3.2024. <https://openscience.jyu.fi/fi/opetus/perustutkinto-opiskelijat/opiskelumateriaalit/aineistohallinta/henkilotiedot>

Kananen, J. 2011. Kvantti. Kvantitatiivisen opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Karhu, E. 2020. Lasten ja nuorten kokema seksuaaliväkivalta ilmiönä. Teoksessa Oinas, M-M., Pietilä, M. & Tuohino, V. (toim.) *Kysy, kohtaa ja kuuntele -Opas seksuaalisen houkuttelun ja seksuaaliväkivallan ennaltaehkäisyyn nuorisotyössä*. Oulu: Oulun kaupunki, 16-21.

Katisko, M. & Laine, E. 2023. Selvitys vastikkeellisesta seksistä selviytymiskeinona. Viitattu 21.2.2024. <https://stm.fi/documents/1271139/148062577/Selvitys+vastikkeellisesta+seksistä+selviytymiskeinona.pdf/67d8b957-b73a-13ed-e523-6be11dd1b3cf/Selvitys+vastikkeellisesta+seksistä+selviytymiskeinona.pdf?t=1685463806126>

Kekkonen, O & Pekkarinen, E. 2024. Hatkassa lapsen silmin. Analyysi lastensuojelun sijais- huollosta luvatta poistuneiden lasten kyselytutkimuksesta. Viitattu 21.2.2024. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/165358/Hatkassa%20lapsen%20silmin.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Kreivi, J. 2023. Seksuaalirikoksia koskeva uudistus -Mitä nuorisotyöntekijän olisi hyvä tietää? Koordinaatti. Viitattu 24.2.2024. <https://www.koordinaatti.fi/fi/ajankohtaista/seksuaalirikoksia-koskeva-uudistus-mita-nuorisotyontekijan-olisi-hyva-tietaa>

Krisch, M., Averdijk, M., Valdebenito, S. & Eisner, M. 2019. Sex Trade Among Youth: A Global Review of the Prevalence, Contexts and Correlates of Transactional Sex Among the General Population of Youth. *Adolescent Research Review*, 115-134. Viitattu 26.02.2024. <https://link.springer.com/article/10.1007/s40894-019-00107-z>

Kuula, A. 2011. Tutkimusetiikka. Aineiston hallinta, käyttö ja säilytys. E-kirja. Tampere: Vastapaino.

Kvantitatiivisen tutkimuksen verkkokäsikirja 2024a. Mittaaminen: tilastoyksikkö, muuttuja ja havintomatriisi. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Viitattu 29.3.2023. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvanti/mittaaminen/tilastoyksikko/>

Kvantitatiivisen tutkimuksen verkkokäsikirja 2024b. Numerotulosten esittäminen ja taulukoiden laatiminen. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Viitattu 29.3.2023. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvanti/raportointi/numerotulokset/>

Kvantitatiivisen tutkimuksen verkkokäsikirja 2024c. Hypoteesin testaus. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Viitattu 29.3.2023. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvanti/hypoteesi/testaus/>

Lahtinen, H., Laajasalo, T. & Juusola, A. 2023. Lapsiin kohdistuva seksuaaliväkivalta. Teoksessa Bildjuschkin, K. (toim.) *Seksuaaliväkivaltatyön perusteet*. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 124-132. Viitattu 20.2.2024. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/147779/URN_ISBN_978-952-408-143-6.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Lindfelt, V. 2022. Tietosuojaselosteen laatiminen -tarkistuslista asiakirjan laatijalle. Viitattu 14.3.2024. <https://www.lakius.fi/kirjoituksia/tietosuojaselosteen-laatiminen-tarkistuslista>

Nuorten Exit 2024a. Muistetaan omat muiden rajat. Viitattu 20.2.2024. <https://nuortenexit.fi/>

Nuorten Exit 2024b. Nuorille. Viitattu 01.05.2024. <https://nuortenexit.fi/nuorille/>

Nuorten Exit 2024c. Ammattilaisille. Viitattu 20.2.2024. <https://nuortenexit.fi/ammattilaisille/>

Nuorten Exit 2024d. Koulutus ja konsultaatio. Viitattu 20.2.2024. <https://nuortenexit.fi/ammattilaisille/koulutus-ja-konsultaatio/>

Nuorten Exit 2024e. Materiaalit ammattilaisille. Viitattu 21.2.2024. <https://nuortenexit.fi/materiaalipankki/materiaalit-ammattilaiselle/>

Nuorten Exit 2024f. Seksuaaliväkivalta. Viitattu 19.2.2024. <https://nuortenexit.fi/ammattilaisille/seksuaalinen-kaltoinkohtelu/>

Nuorten Exit 2024g. Vastikkeellinen seksi. Viitattu 24.2.2024. <https://nuortenexit.fi/ammattilaisille/seksuaalinen-kaltoinkohtelu/vastikkeellinen-seksi/>

Oikeusministeriö 2024. Uusi seksuaalirikoslaki. Viitattu 25.2.2024. <https://oikeusministerio.fi/seksuaalirikoslaki>

Paananen, H. 2024. Hatkassa olleet 13- ja 14-vuotiaat tytöt joutuivat seksuaalirikosten uhreiksi Keski-Suomessa - lakiuudistus vireillä. Keskisuomalainen 23.3.2024. Viitattu 13.4.2024. <https://www.ksml.fi/paikalliset/6650149>

Peltoniemi, J. 2024. ”Oon rakastunut niin ikä on vaan numero”, kirjoitti Snapchatista uhrinsa löytänyt mies - kymmenet tuomiot paljastavat miten aikuiset houkuttelevat lapsia. Keskisuomalainen 2.3.2024. Viitattu 13.4.2024. <https://www.ksml.fi/uutissuomalainen/6587333>

Piha, O. 2023. Seksuaalirikoksiin liittyvä lainsäädäntö. Teoksessa Bildjuschkin, K. (toim.) Seksuaaliväkivaltatyön perusteet. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, 35-46. Viitattu 19.2.2024. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/147779/URN_ISBN_978-952-408-143-6.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Pihlajamaa, M. & Saukkonen, R. 2023. Suostumus seksuaalikasvatuksen kulmakivenä. Teoksessa Bildjuschkin, K. (toim.) Seksuaaliväkivaltatyön perusteet. Teema 36/2023. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, 436-445.

Rosvall, M. 2024. Selvitys: lapsiprostituutiota jää Suomessa tunnistamatta. Helsingin Sanomat 7.5.2024. Viitattu 11.5.2024. <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000010409486.html>

Seikkula, M. 2019. Finland: Young people, sex for compensation and vulnerability. Teoksessa Holmström, C., Bjonnes J., Jensen, M-B., Seikkula, M., Antonsdottir H-F., Skillbrei, M-L., Soderholm, T. & Grönvall, Y. (toim.) Young People, Vulnerabilites and Prostitution/Sex for Compensation in the Nordic Countries. Nordic Council of Ministers, 67-96. Viitattu 22.2.2024. <http://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:1364835/FULLTEXT01.pdf>

Sillfors, P. 2020. Grooming eli seksuaalinen houkuttelu -mistä on kyse? Teoksessa Oinas, M-M., Pietilä, M. & Tuohino, V. (toim.) Kysy, kohtaa ja kuuntele -Opas seksuaalisen houkuttelun ja seksuaaliväkivallan ennaltaehkäisyyn nuorisotyössä. Oulu: Oulun kaupunki, 22-29.

Skillbrei, M-L. 2019. Norway: Young women and men: vulnerability and commercial sex. Teoksessa Holmström, C., Bjonnes J., Jensen, M-B., Seikkula, M., Antonsdottir H-F., Skillbrei, M-L., Soderholm, T. & Grönvall, Y. (toim.) Young People, Vulnerabilites and Prostitution/Sex for Compensation in the Nordic Countries. Nordic Council of Ministers, 139-162. Viitattu 24.2.2024. <http://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:1364835/FULLTEXT01.pdf>

Sovala, M. 2023. Esipuhe. Teoksessa Attila, H., Keski-Petäjä, M., Pietiläinen, M., Lipasti, L., Saari, J. & Haapakangas, K. Sukupuolistunut väkivalta ja lähisuhdeväkivalta Suomessa 2021, loppuraportti. Helsinki: Tilastokeskus, 3-4. Viitattu 29.2.2024. https://www.do-ria.fi/bitstream/handle/10024/187737/sukupuolistunut_vakivalta_ja_lahisuhdevakivalta_suomessa_2021_loppuraportti.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Taani, A. 2022. Merkitsevyys. Akin menetelmäblogi. Viitattu 12.04.2024. <https://tilas-toapu.wordpress.com/merkitsevyys/>

Tampereen yliopisto 2022. Tyttöjen kokemukset seksuaaliväkivallasta ovat lisääntyneet. Viitattu 20.2.2024. <https://www.sttinfo.fi/tiedote/69958280/tyttojen-kokemukset-seksuaalivakivallasta-ovat-lisaantyneet?publisherId=69818730>

Tasa, J. 2020. Sanoilla on merkitystä -käsitteiden määrittelyä. Teoksessa Oinas, M-M., Pietilä, M. & Tuohino, V. (toim.) Kysy, kohtaa ja kuuntele -Opas seksuaalisen houkuttelun ja seksuaaliväkivallan ennaltaehkäisyyn nuorisotyössä. Oulu: Oulun kaupunki, 30-35.

Tietoarkisto 2024a. Aineistonhallinnan suunnittelu. Viitattu 16.3.2024. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/aineistonhallinta/aineistonhallinnan-suunnittelu/>

Tietoarkisto 2024b. Tunnisteellisuus ja anonymisointi. Viitattu 14.3.2024. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/aineistonhallinta/tunnisteellisuus-ja-anonymisointi/>

Tietosuojavaltuutetun toimisto 2024. Henkilötietojen käsittely. Viitattu 14.3.2024. <https://tietosuoja.fi/henkilotietojen-kasittely>

THL 2023a. Seksuaaliväkivalta. Viitattu 19.2.2024. <https://thl.fi/aiheet/vakivalta/vakivallan-muodot/seksuaalivakivalta>

THL 2023b. Seksuaalinen häirintä. Viitattu 10.3.2024. <https://thl.fi/aiheet/sukupuolten-tasa-arvo/tasa-arvon-tila/vakivalta-ja-hairinta/seksuaalinen-hairinta>

THL 2023c. Ihmiskauppa. Viitattu 10.3.2024. <https://thl.fi/aiheet/sukupuolten-tasa-arvo/tasa-arvon-tila/vakivalta-ja-hairinta/ihmiskauppa>

THL 2023d. Kouluterveyskysely 2023: lapsia ja nuoria kuormittavat monet tekijät -selkeät arkirutiinit ja ajoissa saatu apu on tärkeää. Viitattu 31.3.2024. <https://thl.fi/-/kouluterveyskysely-2023-lapsia-ja-nuoria-kuormittavat-monet-tekijat-selkeat-arkirutiinit-ja-ajoissa-saatu-apu-on-tarkeaa?redirect=%252Ffi%252F>

Trejtner, E. 2023. Rikoslain uudet pykälät seksuaalirikoksista tulivat voimaan vuoden 2023 alussa -mikä muuttuu? Rikosuhripäivystys. Viitattu 24.2.2024. <https://www.riku.fi/uusi-seksuaalirikoslaki-tuli-voimaan-vuoden-2023-alussa-mika-muuttuu/>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakkoarviointi Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 3/2019. Viitattu 14.3.2024. https://tenk.fi/sites/default/files/2021-01/Ihmistieteiden_eettisen_ennakkoarvioinnin_ohje_2020.pdf

Tyttöjen talo 2022. Ainahan voi alkaa sugarbabyksi -mutta kannattaako se? Katsaus sokerideittailuilmioon ja sen esiintymiseen Pohjois-Pohjanmaan alueella. Viitattu 9.3.2024. https://nuortenexit.fi/wp-content/uploads/2023/03/Ainahan-voi-alkaa-sugarbabyksi---mutta-kannattaako-se_.pdf

Vilka, H. 2007. Tutki ja mittaa. Jyväskylä: Gummerus.

Vilka, H. 2021. Tutki ja kehitä. 5. painos. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Vuori, J. 2024. Laadullinen sisällönanalyysi. Viitattu 25.3.2024. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/laadullinen-sisallonanalyysi/>

Väestöliitto 2023. Mitä suojaikäraja tarkoittaa? Viitattu 5.3.2024. <https://www.hyvakysymys.fi/artikkeli/mita-suojaikaraja-tarkoittaa/>

Välikangas, V. 2023. Sijaishuollon ammattilaiset huolissaan: vastikkeellinen seksi voi olla nuorelle keino selviytyä. Viitattu 21.2.2024. <https://voima.fi/artikkeli/2023/sijaishuollon-ammattilaiset-huolissaan-vastikkeellinen-seksi-voi-olla-nuorelle-keino-selviytya/>

Tämän opinnäytetyön SPSS tilasto-ohjelman tulosten analysoinnin apuna on käytetty Chat-GPT:tä.

Kuviot

Kuvio 1: Mitä kautta olet kohdannut vastikkeellisen seksin ilmiötä?	35
Kuvio 2: Sosiaalialan työkenttä, jossa vastaaja kohdannut ilmiötä.	35
Kuvio 3: Ilmiötä kohdanneen vastaajan työskentelyalue.....	36
Kuvio 4: Nuoren tekemät teot vastiketta vastaan	37
Kuvio 5: Nuoren saama vastike	38
Kuvio 6: Nuoren sukupuoli.....	38
Kuvio 7: Mitä lisätietoa ammattilainen kaipaa vastikkeellisen seksin ilmiöstä.	39

Taulukot

Taulukko 1: Kuinka monta vuotta olet työskennellyt sosiaalialalla?	30
Taulukko 2: Mikä on korkein koulutusasteesi sosiaalialalla?	30
Taulukko 3: Ristiintaulukointi vastaajan palvelusvuosien ja käsitteen tuntemisen mukaan ...	32
Taulukko 4: Ristiintaulukointi vastaajan koulutustaustan ja käsitteen tuntemisen mukaan...	33
Taulukko 5: Korrelaatiomatriisi.....	34

Liitteet

Liite 1: Tutkimuslupahakemus Exit ry	58
Liite 2: Tutkimuslupahakemus Loisto settlementti ry	60
Liite 3: Tietosuojaseloste	62
Liite 4: Aineistohallintasuunnitelma	64
Liite 5: Saatekirje kyselylomakkeelle	66
Liite 6: Kyselylomake	67

Liite 1: Tutkimuslupahakemus Exit ry

AMMATTIKORKEAKOULU
University of Applied Sciences

Tutkimuslupahakemus

1 (2)

22.2.2024.

Nimi: Exit Ry; Erja Saarela	
Tehtävä/virka-asema/oppiarvo: Toiminnanjohtaja	
Osoite: <u>Osoite: Kirjainvönteilänkatu 10 B 22, 00170 Helsinki</u>	
Puhelinnumero: 0400325204	
Sähköposti: <u>toiminnanjohtaja@exitry.fi</u>	
Päiväys: 22.2.2024	
Työn [tutkimuksen, opinnäytetyön, jatkotutkinnon] tekijä/t:	Sonja Konu & Janina Sanden
Koulutusohjelma/ korkeakoulu/ yliopisto:	Sosionomi AMK, Laurea ammattikorkeakoulu
Toimipiste:	Laurea ammattikorkeakoulu, Tikkurilan kampus. Ratatie 22, 01300 Vantaa.
[tutkimuksen, opinnäytetyön, jatkotutkinnon] Ohjaaja/ohjaajat:	Sanna Puhakka, Lehtori, <u>sanna.puhakka@laurea.fi</u>
Työn/tutkimuksen nimi:	Alaikäisten nuorten vastikkeelliset seksuaaliset teot -ilmiön tunnettuus ja kohtaamiset sosiaalialan ammattilaisten keskuudessa.
Tavoitteet/ tutkimusongelma:	-Kuinka tunnettu alaikäisten nuorten vastikkeellisten seksuaalisten tekojen ilmiö on sosiaalialan työntekijöiden keskuudessa? Tutkimuskysymykset: -Missä sosiaalialan työn kentillä ilmiötä on kohdattu? -Mitä vastiketta nuori on vaihtanut vastikkeen tarjoajan kanssa? -Mitä lisätietoa ammattilaiset kaipaavat ilmiöstä?
Tarvittavien tietojen / aineistojen määrittely: Tarkka rajausta mitä tietoja tarvitaan, missä tiedostomuodossa ne tarvitaan ja miten tiedot toimitetaan	-Anonyymi internetkysely sosiaalialan työntekijöille (Google Forms) -Vastaaminen vapaaehtoisista. -Kerätään epäsuoria henkilötietoja kuten koulutustausta ja palvelusvuodet. -Kartoitetaan ilmiön tunnettuuden teemoja, sekä mahdollisia kohtaamisia niiden nuorten kanssa, joilla on vastikkeellisten seksuaalisten tekojen kokemuksia.

Laurea-ammattikorkeakoulu

Tutkimuslupahakemus

2 (2)

22.2.2024.

tutkimusluvan hakijoille:			
Aikataulu (noin kahden kuukauden tarkkuudella):	15.2.2024 Opinnäytetyön aloitus Helmikuu 2024 - Maaliskuu 2024 Aineiston keruu Huhtikuu-Toukokuu Aineiston analysointi 10.5.2024 Opinnäytetyön julkaisuseminaari		
Liitteet (edellytetään: tutkimussuunnitelma, kyselylomake, teemahaastattelurunko, tietosuojaseloste, jne.):	-Tietosuojaseloste -Opinnäytetyösuunnitelma		
Päätöksentekijä täyttää	Tutkimuslupa myönnetään	☒	Tutkimuslupaa ei myönnetä
	Perusteet		
Päätöksentekijä nimi ja päivämäärä	5.3.2024 <i>Erja Saarila</i> <i>Erja Saarila</i>		

Tutkimusluvan myöntämisen ja tietojen/aineiston luovuttamisen ehtona on se, että tutkimuksen/selvityksen tekijä sitoutuu huolehtimaan tietojen käsittelystä ottaen huomioon henkilötietojen käsittelyä ja yksityisyyden suojaa koskevan lainsäädännön. Tutkimuksen/selvityksen tekijä on velvollinen käyttämään tietoja/aineistoa luottamuksellisesti ja ainoastaan tämän tutkimuksen/selvityksen tekemiseksi sekä turvaamaan tarkastelemiensa henkilöiden intimitetin ja anonymiteetin. Tutkimuksen/selvityksen toteuttamisen jälkeen aineisto hävitetään asianmukaisella tavalla.

Jos tutkimuksessa syntyy henkilötietoja koskeva rekisteri, tulee liitteenä olla myös EU:n yleisen tietosuojasetuksen 13 ja 14 artiklojen mukainen tietosuojaseloste. Tarvittaessa hakemuksen liitteenä tulee olla myös tutkimuseettinen ennakoarviointilausunto.

Tutkimusluvan hakija toimittaa myönteisen päätöksen henkilölle, joka vastaa aineiston luovuttamisesta Laurea-ammattikorkeakoulun sovelluksesta. Tässä yhteydessä tutkimusluvan saanut sopii myös esim. kyselyjen lähettämisen käytännön toteuttamisesta.

Liite 2: Tutkimuslupahakemus Loisto settlementti ry

Tutkimuslupahakemus

1. Tutkimusluvan hakija

Tutkimusluvan hakija(t):
Sonja Konu & Janina Sanden

Oppilaitos ja suoritettava tutkinto:
Laurea ammattikorkeakoulu, Sosionomi AMK

Yhteystiedot (osoite, puhelin, sähköposti):
Sonja.konu@student.laurea.fi / Janina.sanden@student.laurea.fi

2. Tutkimuksen ohjaaja

Tutkimuksen ohjaaja (oppilaitoksessa):
Sanna Puhakka

Yhteystiedot (osoite, puhelin, sähköposti):
Sanna.puhakka@laurea.fi / Puh: 0401612987

3. Tutkimus

Tutkimuksen nimi:
Alaikäisten nuorten vastikkeelliset seksuaaliset teot -ilmiön tunnettuus sosiaalialan
työntekijöiden keskuudessa

Tutkimuksen tarkoitus, lyhyt yhteenveto tutkimussuunnitelmasta ja aikataulu:
Tarkoituksena kartoittaa ilmiön tunnettuutta sosiaalialojen eri työnteekijöiden keskuudessa.
Tutkimuskysymyksinä on:
-Missä sosiaalialan työympäristöissä ilmiötä on mahdollisesti kohdattu?
-Mitä vastiketta alaikäinen nuori on seksuaalisia tekoja vastaan saanut?

Tavoitteena on tuottaa opinnäytetyön tilaajalle eli Exit Ry:lle tietoa ilmiön tunnettuudesta
sosiaalialan työnteekijöiden keskuudessa, sekä samalla kartoittaa mahdollisia koulutuksen
tai puheeksiottamisen mallien tarpeita.

Tutkimus toteutetaan anonyyminä internetkyselynä helmi-maaliskuun aikana. Kyselyyn
vastaaminen on vapaaehtoista. Kyselyssä kerätään taustatietoina ainoastaan epäsuoria
tunnisteita kuten: vastaajan palvelusvuodet sekä koulutustausta.

Aikataulu:
Helmi-maaliskuu: opinnäytetyösuunitelma, kyselylomakkeen teko, tutkimuslupien
hakeminen. Opinnäytetyön tietoperustan kirjoittaminen.
Maalis- huhtikuu: tutkimuksen vastausten analysointi. Opinnäytetyön tutkimustulosten
koostaminen ja kirjoittaminen.
Toukokuu: Opinnäytetyön julkaisuseminaari 10.5.2024. Opponointi sekä kypsyysnäyte.

Loisto settlementti ry | Hämeentie 13, 00530 Helsinki | loisto@loistosetlementti.fi | www.loistosetlementti.fi

4. Lupahakemuksen liitteet

- ☒ Tutkimussuunnitelma
☒ Muut liitteet, mitkä: Tietosuojaseloste

5. Sitoumukset

Sitoudun siihen, että minulla ei ole oikeutta luovuttaa saamani salassa pidettäviä tietoja sivullisille eikä käyttää niitä muuhun tarkoitukseen kuin mihin tutkimuslupa on myönnetty.

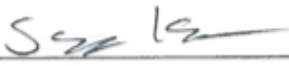
Luovutan sähköisesti valmiista tutkimusraportista yhden kappaleen (tai paperiversiokopion) korvauksetta Loisto settlementti ry:lle.

Olen myös valmis tulemaan tarvittaessa esittelemään keskeisimpiä tutkimustuloksia siihen yksikköön, johon tutkimus on tehty.

Tutkimuksen tekijä on vastuussa muiden mahdollisten tutkimuslupien selvittämisestä ja hakemisesta.

Päiväys 16.2.2024

Allekirjoitus

Nimensevennys Sonja Konu

Päiväys 19.2.2024

Allekirjoitus

Nimensevennys Janina Sanden

5. Tutkimuslupan myöntäminen

Tutkimuslupa on käsitelty ja lupa tutkimukselle on

Myönnetty ☒Evätty ☐

Perustelu:

Päiväys 28.2.24

Allekirjoitus

Paikka Helsinki

Nimensevennys MARIANNA RÖNKÄ

Tutkimuslupahakemusta/tutkimuslupapäätöstä on tehty kaksi kappaletta, yksi hakijalle ja yksi Loisto settlementti ry:lle.

15.2.2024

LAUREAN OPINÄYTETYÖSSÄ KERÄTTÄVIEN HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELY

Tässä selosteessa kuvataan, miten henkilötietojasi käsitellään Laurea-ammattikorkeakoulun opiskelijoiden tekemässä opinäytetyössä: *Alaikäisten nuorten vastikkeelliset seksuaaliset teot -ilmiön tunnettuus sosiaalialan ammattilaisten keskuudessa.*

Rekisterinpitäjä:

Opinäytetyön tekijät:

Sonja Konu sonja.konu@student.laurea.fi

Janina Sanden Janina.sanden@student.laurea.fi

Voit kysyä lisätietoa opinäytetyöstä ja kysymyslomakkeesta opinäytetyön tekijöiltä tai opinäytetyön tilaajalta, Exit Ry:n Toiminnanjohtajalta Erja Saarelalta, toiminnanjohtaja@exitry.fi sekä tietosuojasta Laurea-ammattikorkeakoulun tietosuojavastaavalta Marjo Valjakalta, marjo.valjakka@laurea.fi)

Henkilötietojen käsittelyn tarkoitus ja projektin toteuttajat:

Epäsuoria henkilötietoja kerätään vain opinäytetyön tutkimukseen liittyviä tutkimuskysymyksiä varten. Epäsuoria henkilötietoja käsittelee Laurea-ammattikorkeakoulun opiskelijat Sonja Konu ja Janina Sanden, jotka kokoavat saaduista vastauksista opinäytetyön aineistoraportin.

Epäsuorien henkilötietojen keräämiseen ja käsittelyyn on oikeus ainoastaan tämän opinäytetyön tekijöillä.

Suoria henkilötietoja tai muutenkaan arkaluontoista tai salassa pidettävää tietoa ei kerätä.

Henkilötietojen käsittelyn oikeusperuste:

Henkilötietoja käsitellään seuraavalla EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan mukaisella perusteella

- Antamasi suostumus. Vastaamalla kyselyyn annat suostumuksen epäsuorien henkilötietojen keräämiseen.

Tutkimuksessa kerättävät henkilötiedot:

Epäsuorat henkilötiedot kuten vastaajan palvelusvuodet, koulutustausta sekä työskentelyalue.

Kerättävien henkilötietojen tietolähteet:

Tietoja kerätään vain vastaajalta itseltään. Kysely suoritetaan sähköisenä, anonymi-
minä Google Forms -lomakekyselynä, johon vastaaminen on vapaaehtoista.

Henkilötietojen luovutukset projektitiimin ulkopuolelle:

Tietoja kerätään ainoastaan opinnäytetyön tutkimusta varten. Tietoja ei luovuteta
opinnäytetyön tekijöiden ulkopuolelle.

Tietojen siirtäminen EU- tai ETA-maiden ulkopuolelle:

Google käsittelee tietoja myös EU-alueen ulkopuolella.

Projektin kesto ja henkilötietojen käsittely projektin päättymisen jälkeen:

Epäsuoria henkilötietoja käsitellään opinnäytetyöhön tarvittavan tutkimuksen ajan
15.2.2024- 10.5.2024, jonka jälkeen ne hävitetään asianmukaisesti.

Henkilötietojen suojauksen periaatteet:

Rekisterin hallinnassa noudatetaan Laurea-ammattikorkeakoulun tietoturva- ja tieto-
suojaohjeita.

Tietojärjestelmissä käsiteltävät tiedot suojataan käyttäjätunnuksin ja salasanojin.

Rekisteröidyn oikeudet:

Rekisteröidyn oikeudet määräytyvät EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen artiklojen 15-
22 mukaan seuraavasti:

- Suostumuksen peruminen ja suostumukseen perustuvien tietojen poistaminen
- Tietojen tarkastusoikeus ja niiden korjaaminen
- Tietojen käsittelyn rajoittaminen
- Suostumukseen perustuvien tietojen siirtäminen järjestelmästä toiseen
- Henkilötietojen käsittelyn vastustaminen

**Huom: Jos henkilöä ei pysty tunnistamaan aineistosta, yllä mainitut rekisteröidyn
oikeudet eivät päde.**

Yhteyshenkilö tutkittavan oikeuksiin liittyvissä asioissa on tietosuojavastaava.
Laurea-ammattikorkeakoulun tietosuojavastaavana toimii Marjo Valjakka, marjo.val-
jakka@laurea.fi

Sinulla on oikeus tehdä valitus tietosuojavaltuutetun toimistoon, mikäli katsot, että
henkilötietojesi käsittelyssä on rikottu voimassa olevaa tietosuojalainsäädäntöä.

Liite 4: Aineistonhallintasuunnitelma

AINEISTON HANKINNAN MENETELMÄT JA AINEISTON MUOTO

Aineistoa kerätään yhteistyö organisaatioiden Exit ry:n ja Loisto settlementti ry:n työntekijöiltä ja heidän verkostolleen kuuluvilta ammattilaisilta. Exit ry, jakaa kyselylomaketta omissa verkostoissaan sekä sosiaalisessa mediassaan. Loisto settlementti ry julkaisee kyselyn henkilöstön intrassa, josta tulee myös erillinen ilmoitus työntekijöiden henkilökohtaiseen sähköpostiin.

Aineistoa kerätään myös sosiaalisen median kautta, facebookissa olevista: Sosionomien uraverkosto ja sosionomien sosiaalityön opiskeluryhmistä.

Aineistona kerätään ammattilaisilta saatua tietoa alaikäisten nuorten vastikkeellisten seksuaalisten tekojen ilmiöstä ja ammattilaisten mahdollisista koulutuksen ja lisätiedon tarpeista.

Aineisto hankitaan strukturoidulla Google Forms -kyselylomakkeella.

Aineisto on pääosin tilastoja, joissa vastaukset esiintyvät numeraalisesti, sekä graafisesti. Osa aineistosta on myös tekstimuodossa vapaiden kommenttikenttien kautta.

Opinnäytetyössä ei kerätä mitään suoria henkilötietoja, eikä arkaluontoisia tai salassa pidettäviä tietoja. Opinnäytetyössä kerätään vastaajasta ainoastaan epäsuoria henkilötietoja, kuten koulutustausta, työskentelyalue ja palvelusvuodet, joiden perusteella vastaajaa ei pysty tunnistamaan aineistosta.

Kyselylomakkeeseen liitetään tietosuojailmoitus, jossa vastaajia informoidaan epäsuorien henkilötietojen keräämisestä, niiden säilytyksestä, käsittelystä, suojauksesta, sekä vastaajan oikeuksista. Kyselylomakkeeseen liitetään pakolliseksi kysymykseksi tietosuojaselosteeseen tutustuminen, sekä hyväksyntä tietojen käytöstä selosteen mukaisesti. Tietosuojaselosteen laatimiseksi opinnäytetyön tekijät ovat konsultoineet Laurea ammattikorkeakoulun tietosuojavastaavaa.

Kyselylomake on avoinna 11.03.2024-24.03.2024, aineistoa kerätään vain tämän ajanjakson aikana.

Aineistonhallintasuunnitelmaa päivitetään aktiivisesti prosessin aikana, mikäli muutoksia alkuperäiseen suunnitelmaan ilmenee.

AINEISTOJEN SÄILYTYS OPINNÄYTETYÖPROSESSIN AIKANA

Aineistoa säilytetään OneDrive pilvipalvelussa. Aineistoa ei pääse lukemaan tai käsittelemään ulkopuoliset. Oikeus aineistoon on ainoastaan opinnäytetyön tekijöillä. Aineisto on suojattu käyttäjätunnuksin ja salasanoin. Aineiston mahdolliset varmuuskopiot säilytetään opinnäytetyön tekijöiden henkilökohtaisilla tietokoneilla, jotka on suojattu salasanoin.

Aineistoa saa säilyttää OneDrive pilvipalvelussa Laurean tietosuojaohjeiden mukaisesti, sillä aineistossa ei ole vastaajista suoria, tunnistettavia henkilötietoja.

Mikäli avointen kysymysten vastauksissa vastaaja antaa itsestään tunnistettavia henkilötietoja, anonymisoidaan tämä aineisto niiden tietojen osalta.

AINEISTOJEN KÄSITTELY OPINNÄYTETYÖN VALMISTUTTUA

Opinnäytetyön valmistuttua aineisto tuhotaan asianmukaisesti. Aineistoa ei siis käytetä hyödyksi tulevaisuudessa jatkotutkimuksissa. Aineisto analysoidaan ja aineistoa käytetään vain tässä opinnäytetyössä. Aineiston keräämistä varten luodut käyttäjätunnukset ja tilit poistetaan ja aineisto hävitetään pilvipalvelusta sekä mahdolliset varmuuskopiot henkilökohtaisilta laitteilta poistetaan pysyvästi.

Aineistoa säilytetään vain opinnäytetyöprosessin ajan. Opinnäytetyö tullaan julkaisemaan touko-kesäkuun 2024 aikana ja tämän jälkeen aineisto tuhotaan.

Opinnäytetyön tilaajalla ei ole oikeutta aineistoon opinnäytetyön prosessin aikana tai opinnäytetyön valmistuttua.

Liite 5: Saatekirje kyselylomakkeelle

Alaikäisten nuorten vastikkeelliset seksuaaliset teot - ilmiön tunnettuus sosiaalialan ammattilaisten keskuudessa

Hei sinä sosiaalialan ammattilainen! Työskenteletkö tai oletko joskus työskennellyt alaikäisten lasten ja nuorten parissa?

Olemme loppuvaiheen sosionomiopiskelijoita Laurea ammattikorkeakoulusta. Teemme opinnäytetyönä anonymia kyselytutkimusta Exit Ry:lle alaikäisten nuorten vastikkeellisten seksuaalisten tekojen ilmiöstä -sen tunnettuudesta sosiaalialan työn kentällä sekä mahdollisista kohtaamisista nuorten kanssa, joilla on tai on ollut kokemuksia vastikkeellisista seksuaalisista teoista.

Selvitämme tutkimuksessamme missä sosiaalialan työympäristöissä alaikäisten vastikkeellisten seksuaalisten tekojen ilmiötä on kohdattu, minkälaista lisätietoa ilmiöstä kaivataan sekä mitä tietoa ammattilaiset ovat nuorelta ilmiöön liittyen saaneet.

Jos olet jossain vaiheessa työuraasi kohdannut ilmiötä joko nuoren itsensä kertomana tai välillisesti kollegan tai muun henkilön esiintuomana, tai et ollut kuullutkaan koko ilmiöstä ennen tätä tekstiä, vastaathan kyselyymme.

Kyselyyn osallistuminen on täysin vapaaehtoista, ja sen tekemiseen menee aikaa noin. 10 minuuttia. Vastaukset käsitellään luottamuksellisesti ja hävitetään asianmukaisesti opinnäytetyön valmistuttua. Tutkimuksen tuloksista teitä ei voi tunnistaa vastaajaksi. Ethän kirjoita avoimiin vastauskenttiin tietoja, joista sinut voitaisiin tunnistaa. Vastaukset kerätään vain tätä opinnäytetyötä varten, johon saatekirje liittyy. Vastaamalla kyselyyn, hyväksyt että antamisia tietoja käytetään tässä opinnäytetyössä. Kysely analysoidaan ja opinnäytetyö tuloksineen julkaistaan Theseuksessa touko-kesäkuun 2024 aikana.

Kyselylomake on avoinna: 11.3.2024-24.3.2024

Lisätietoja tutkimuksesta ja tietosuojaselosteesta antavat:

Sonja Konu sonja.konu@student.laurea.fi

Janina Sandén janina.sanden@student.laurea.fi

Ystävällisin terveisin,

Sosionomiopiskelijat:

Sonja Konu & Janina Sandén

Liite 6: Kyselylomake

Hyväksyn, että antamiani vastauksia käytetään tässä opinnäytetyössä. *
Lisätietoa suostumusperusteista ja epäsuorien henkilötietojen käsittelystä oheisessa linkissä. (Avautuu selaimessa) [Tietosuojaseloste](#)

☐ Kyllä

Alaikäisten nuorten vastikkeelliset seksuaaliset teot ja vastikkeellinen seksi
Käytämme kyselylomakkeessa termejä alaikäisten nuorten vastikkeelliset seksuaaliset teot sekä vastikkeellinen seksi. Molemmat ovat termejä joilla viitataan sellaiseen seksuaaliväkivallan muotoon, jossa seksiä tai seksuaalisia tekoja vastaan tarjotaan rahaa, päihteitä, materiaa tai vaikkapa yöpaikkaa. Seksuaaliset teot voivat olla myös verkkovälitteisesti tapahtuvia kuten kuvien ja videoiden vaihtoa rahaa, materiaa yms. vastaan.

Huom! Riippumatta nuoren aloitteellisuudesta tai aktiivisuudesta, täysi-ikäisen aikuisen puolelta osto tai vastikkeen tarjoaminen on aina rikos.

1. Oliko vastikkeellisen seksin käsite sinulle entuudestaan tuttu? *

- ☐ Kyllä
- ☐ Ei
- ☐ Osittain

2. Koetko tunnistavasi vastikkeellisen seksin tunnusmerkistöä keskustellessasi nuoren kanssa? *

- ☐ Kyllä
- ☐ Ei
- ☐ Osittain

3. Minkälaista lisätietoa kaipaisit vastikkeellisen seksin ilmiöstä? Voit valita useita.

*

- ☐ Esitteitä tai oppaita
- ☐ Puheeksiottamisen malleja
- ☐ Webinaareja
- ☐ Koulutuksia
- ☐ En tarvitse lisätietoa
- ☐ Joku muu, mikä? Vastaa alle

Vastasit kysymykseen 3: Joku muu, mikä?

Oma vastauksesi

4. Mitä kautta olet kohdannut vastikkeellisen seksin ilmiötä? Voit valita useita. *

- ☐ Nuori on itse kertonut omasta kokemuksestaan
- ☐ Nuori on kertonut kaverille tapahtuneesta
- ☐ Kollega on kertonut kohdanneensa vastikkeellisen seksin ilmiötä
- ☐ Yleinen keskustelu työpaikalla
- ☐ En ole kohdannut ilmiötä
- ☐ Joku muu, mikä? Vastaa alle

Vastasit kysymykseen 4: Joku muu, mikä?

Oma vastauksesi

5. Missä sosiaalialan työkentällä olet kohdannut vastikkeellisen seksin ilmiötä? *

Voit valita useita.

- ☐ Lastensuojelu (esim: sijaisperhe, laitos, koulukoti, perhekuntoutus, jälkihuolto)
- ☐ Avopalvelut (esim: tukihenkilötyö, perhetyö)
- ☐ Oppilas ja opiskeluhuolto
- ☐ Nuorisotyö (esim: etsivä nuorisotyö, jalkautuva työ, nuorisotalot/tilat)
- ☐ Vammaispalvelut
- ☐ Maahanmuuttajapalvelut
- ☐ Varhaiskasvatus
- ☐ Mielenterveys- ja päihdepalvelut
- ☐ Kriisipalvelut (esim: turvakodit, ensikodit, seri-tukikeskus, kriisikeskus)
- ☐ Seurakunta- ja diakoniatyö
- ☐ Verkkopalvelut, puhelinpalvelut (esim: seksin-chat, mll puhelin- ja chatpalvelut yms.)
- ☐ Vapaaehtoistyö
- ☐ En ole kohdannut ilmiötä
- ☐ Joku muu, mikä? Vastaa alle

Vastasi kysymykseen 5: Joku muu, mikä?

Oma vastauksesi

6. Jos olet kohdannut ilmiötä, tiedätkö mitä seksuaalisia tekoja nuori on tehnyt vastiketta vastaan? Voit valita useita.

- ☐ Jakanut kuvia ja/tai videoita
- ☐ Fyysisiä seksuaalisia tekoja
- ☐ Lähettänyt tavaraa (esim: vaatekappaleen)
- ☐ Muodostanut ihmissuhteen vastikkeen antajan kanssa (esim: sokerideittailu)
- ☐ En tiedä
- ☐ Joku muu, mikä? Vastaa alle

Vastasit kysymykseen 6: Joku muu, mikä?

Oma vastauksesi

7. Jos olet kohdannut ilmiötä, tiedätkö mitä nuori on saanut vastineeksi seksuaalisista teoista? Voit valita useita.

- ☐ Rahaa ja/tai tavaraa
- ☐ Yöpaikan/turvapaikan
- ☐ Ihmissuhteen
- ☐ Päihteitä
- ☐ Kyydin tai kuljetuksen
- ☐ En tiedä
- ☐ Joku muu, mikä?

Vastasit kysymykseen 7: Joku muu, mikä?

Oma vastauksesi

8. Jos olet kohdannut ilmiötä, tiedätkö nuoren sukupuolen joka on ollut osallisena ilmiössä? Voit valita useita.

- ☐ Tyttö
- ☐ Poika
- ☐ Muu
- ☐ En tiedä

9. Jos olet kohdannut ilmiötä, millä alueella työskentelit? Voit valita useita.

- ☐ Helsinki-Uusimaa
- ☐ Etelä-Suomi
- ☐ Länsi-Suomi
- ☐ Keski-Suomi
- ☐ Itä-Suomi
- ☐ Pohjois-Suomi
- ☐ Ahvenanmaa

Taustatiedot

Kuinka monta vuotta olet työskennellyt sosiaaalialalla? *

- ☐ 0-4 vuotta
- ☐ 5-9 vuotta
- ☐ 10-14 vuotta
- ☐ 15-19 vuotta
- ☐ 20-29 vuotta
- ☐ yli 30 vuotta

Mikä on korkein koulutusasteesi sosiaaalialalla? *

- ☐ Toisen asteen koulutus
- ☐ Ammattikorkeakoulututkinto / Opistotasoinen
- ☐ Ylempi ammattikorkeakoulututkinto
- ☐ Yliopisto